

Pedagógiai Program

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzat Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda

Székhely
6800 Hódmezővásárhely
Magvető u. 2.

Intézmény OM azonosítója: 202284	Intézményvezető: Aláírás
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület nevében: aláírás	Szülői szervezet nevében: aláírás
A dokumentum jellege: Nyilvános	

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
A pedagógiai program jogszabályi háttere	4
1. Óvodai nevelés	5
1.1. Az óvodai nevelés célja	5
1.2. Az óvodai nevelés alapelvei	5
1.2.1. Az óvodai nevelés kiemelt nevelési elvei	5
1.2.2. Az óvodai élet egészére vonatkozó alapelveink	8
1.2.3. A felnőtt – gyermek kapcsolatában megjelenő elveink	8
1.3. Az óvodai nevelés feladatai	10
1.3.1. Az óvodai nevelés kiemelt nevelési feladatai	10
2. Hódmezővásárhelyi egyesített óvoda szerkezete	28
3. Gyermekkép, nevelői hitvallásunk	29
4. Óvodakép	32
5. Kompetenciafejlesztési feladataink	32
5.1. Szociális kompetenciafejlesztési feladataink, melyek hozzájárulnak az életvezetési készségek fejlődéséhez	32
5.2. Személyes kompetenciafejlesztési feladataink	33
5.3. Kognitív kompetenciafejlesztési feladataink	34
6. A nevelés tartalma	36
6.1. A gondozás, az egészséges életmód kialakítására nevelés	36
6.2. Érzelmi nevelés, szocializáció	37
6.3. Anyanyelvi nevelés	40
6.4. Munkára nevelés	42
6.5. Játék	43
6.6. Tanulási tevékenységek, foglalkozások	46
6.6.1. A külső világ tevékeny megismerése	46
6.6.2. Mindennapos mozgás	52
6.6.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	55
6.6.4. Verselés, mesélés	58
6.6.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	62
7. Tagintézmények sajátos arculata, nevelési gyakorlata	65
7.1. Oldalkosár utcai tagintézmény	65
7.2. Pál utcai tagintézmény	68
7.3. Magvető utcai tagintézmény	71
7.4. Nádor utcai tagintézmény	73
8. Pedagógiai dokumentumok	76
9. Esélyegyenlőségi terv	77
9.1. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	77
9.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek	78
10. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése	84

10.1.	Az óvodánk feladatai az integrált nevelés terén	87
10.2.	A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi és tárgyi feltételei	90
10.3.	Magatartászavaros gyermekek integrációja.....	91
10.4.	Beszéd fogyatékos gyerekek integrációja.....	96
10.5.	Részképesség zavarral küzdő gyermekek integrációja.....	101
10.6.	Mozgássérült gyermekek fejlesztése	106
10.7.	A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának terápiás eljárásai	111
10.8.	A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi, tárgyi feltételei	112
10.9.	Az érzékszervi (hallás, látás) fogyatékos gyermek integrációja.....	112
11.	A gyermekvédelem feladatai	124
11.1.	Az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelős tevékenységi köre	127
12.	Óvodáink kapcsolatrendszere	131
13.	A pedagógiai program felülvizsgálati terve	137
14.	Érvényességi rendelkezések.....	139
	Záradék	140

Bevezetés

Nevelőtestületünk a hazai neveléstörténet óvodapedagógiai hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeinek megtartása mellett, az új pedagógiai törekvések figyelembevételével készítette el, pedagógiai programját.

Felgyorsult, gyakran meggondolatlanul rohanó világunkban nagy felelősség és kihívás gyermeket nevelni, ezért pedagógiai munkánk során megőrizzük a hazai óvodai nevelés hagyományait, értékeit és nem zárkozunk el a fejlődést segítő, a továbblépést felkínáló törekvésektől.

Mindezt a gyermekek érdekében tesszük azért, hogy sikeres, helyüket megtaláló, a változásokkal lépést tartani tudó, egyéniségüket megőrző, másokkal együttműködni képes felnőttek legyenek.

A szülőknek is lehetőséget szeretnénk biztosítani, hogy részesei lehessenek gyermekük fejlesztésének, így közvetett úton alakítójává válhatnak a pedagógiai program megvalósításának.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul, az emberi és a gyermekeket megillető jogok tiszteletben tartásával, biztosítva a gyermekek egyenlő esélyét, figyelembe véve a családi nevelés sajátosságait és a gyermekek egyéni képességeit. Valljuk, hogy a gyermek számára a legfőbb élményforrás a játék, mely a személyiség fejlesztésének színtere valamint a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

Kollégáinkkal együtt érezzük és tudjuk, hogy az óvoda ereje szaktudásunkban, korszerű pedagógiai szemléletmódunkban, a minőségre, rendezettségre való törekvésünkben, és folyamatos önképzésünkben rejlik.

A pedagógiai program jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 1990. évi IV. tv. A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházról
- 2011. évi CXII. Törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.
- 149/1997. (IX.10) Korm. rendelet a gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

1. Óvodai nevelés

1.1. Az óvodai nevelés célja

3-7 éves, valamint a közoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a törvény által meghatározott korig, a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat és az eltérő fejlődési ütemet, ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is.

Az óvodás gyermekek nyugodt, érzelem-gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése.

Fontos számunkra, hogy boldog, kiegyensúlyozott, környezetével és önmagában harmóniában élő gyermekeket neveljünk. Személyiségük kialakítása sokszínű tevékenységekkel, különös tekintettel a játékra és az életkornak megfelelő műveltségterületek közvetítésére. A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezze, ami segíti a gyermekek egyéni képességeinek kibontakozását. Tevékenységek során az óvodapedagógusok modellértékű viselkedése.

Célunk a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek inkluzív nevelése, minél korábbi beóvodázásuk, egyéni fejlesztésük megkezdése. Fejlesztő játékaink, személyre szabott fejlesztési feladataink, értékelésünk biztosítsa az egyéni fejlődésük sikerét.

Az óvodai nevelés kiegészítője legyen a családi nevelésnek, illetve a hátrányos és veszélyeztetett családok esetében iránymutatóként funkcionáljon, ezáltal a gyermekek személyiségének alakulása megfelelően társadalom elvárásainak és az együtt elért eredmények alapozzák meg az iskolai nevelést.

1.2. Az óvodai nevelés alapelvei

1.2.1. Az óvodai nevelés kiemelt nevelési elvei

Az emberi méltóság tiszteletének elve

A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Alapvető követelmény a gyermek emberi méltóságának, jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével. A gyermek, fejlődő személyiség – fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg – ennek következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A gyermeki személyiség kibontakoztatásának elve

Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

Pedagógiai etika elve

Az óvónő biztosítja a szülőt titoktartásáról, és tiszteletben tartja a családok belső szokásait, ügyeit.

Az óvónői modell fontosságának elve

A 3-7 éves gyermek alapvető szociális tanulási formája az utánzás, ezért az óvónői modell szerep kiemelkedő jelentőségű.

A játék, vezető szerepének elve

Az óvodai nevelés gondoskodik arról, hogy az óvodások fő tevékenységi formája a játék.

A különbözőségek elfogadásának elve

Az óvónő egész nevelőmunkáját hassa át a gyermekek egyéni különbségeinek tiszteletben tartása, a szereteten, őszinte érdeklődésen és elfogadáson alapuló magatartás, a nagyfokú tolerancia.

Tudatosan kerülni kell a nemi sztereotípiák erősítését, a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

Nemzeti, etnikai öazonosság biztosításának elve

Az óvodai nevelés biztosítja a nemzeti, etnikai kisebbség, öazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerült családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az öazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Óvoda – család együttműködésének elve

A nevelésben az óvoda ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt. Az óvónő a szülővel való kapcsolataiban éreztesse az őszinte „odafordulást”, az empátiát és segítő szándékot. Az óvónő ismerje és fogadja el a család szokás- és szabályrendszerét, s tapintatosan befolyásolja az életmód jó szokásainak alakítását.

Esélyegyenlőség elve

A hátrányos helyzetű gyermek ne érezzen megkülönböztetést, sőt azt érezze, hogy hátrányos helyzetét kompenzálók, megkülönböztetett figyelemmel, segítséggel veszik körül, hogy ő is lehetőséget kap a zökkenőmentes iskolakezdéshez. Az óvoda minden csoportjában legyen jól tervezett és szervezett gyermekvédelmi munka, ami az esélyegyenlőtlenség megvalósítását szolgálja, a preventív eljárásokkal, a prevenció érdekében kitűzött feladatokkal, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Tolerancia elve

Az óvónő törekedjék a gyermekek egyéni különbségének elfogadására és elfogadtatására, a tolerancia kialakítására. Az egyéni különbözőségek elfogadása, az óvodai nevelésünkben szakmai alapkövetelmény.

Előítélet mentesség, pozitív diszkrimináció elve

A hátrányos helyzetű gyermekekkel szembeni bánásmódok pozitív irányú egyenlősége hangsúlyozottabban érvényesüljön az óvodapedagógus részéről.

Differenciált fejlesztés elve

Egyéni eltéréseket toleráló, arra építő képességfejlesztés, mely segít és alapjául szolgál a gyermek teljes személyiségfejlesztéséhez.

1.2.2. Az óvodai élet egészére vonatkozó alapelveink

- dinamikus változáskövetés
- szervezettség
- az óvodapedagógusi kompetencia
- bizalom
- intimitás tiszteletben tartása
- tolerancia, empátia
- megújulás, motiváció
- tervszerűség
- fokozatosság
- rugalmasság
- tudatosság
- aktivitás
- komplexitás
- következetesség, rendszeresség
- játékoság
- prevenció
- alkotómunka tisztelete

1.2.3. A felnőtt – gyermek kapcsolatában megjelenő elveink

- Elsősorban érzelmileg próbáljuk megérteni a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekszünk kérdezni.
- A gyermek személyiségét elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezz. Nevelésünkkel tegyük lehetővé és segítsük a gyermek személyiségfejlődését, a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Érzelem-gazdag, gyermekközpontú óvoda megteremtése.
- A megértő, együtt érző, de nem mindent elfogadó nevelői magatartás érvényesítése.
- Türelmes, szeretetteljes odafigyelés biztosítása.
- A gyermek fejlődését szolgáló valós értékek tudatosítása.
- A hátrányos megkülönböztetés mellőzése.
- A hátrányokkal küzdő és a tehetséges gyermekek differenciált segítése.
- Az egyéni bánásmód érvényesítése, alkalmazása.
- Életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele.
- Esélyegyenlőség, esélyek növelése.
- Egységes nevelői hatások érvényesítése.
- A leghatékonyabb eljárási módok alkalmazásának preferálása, korszerű életszemlélet.
- A környezet megismertetésének, megszerettetésének és védelmének következetes érvényesítése.
- Sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztalás elősegítésének érvényesítése.

- A rácsodálkozás, ráismerés, felismerés, megismerés fokozott figyelembevételé.
- Az óvodás gyermek alapvető szociális tanulási formája az utánzás, ezért az óvodapedagógus modell szerepe kiemelkedő jelentőségű. A modell átvételben az érzelmenek és a beszédnek fontos szerepe van. Az óvodapedagógus ezért biztosítsa a gazdag érzelmi légkört és nyelvi kommunikációs kifejezőkészsége, kulturáltsága legyen állandó minta minden gyermek számára. Az óvodapedagógus modell szerepe a leghatásosabb nevelő erők egyike.
- Az óvodapedagógus tartsa tiszteletben a gyermekek emberi méltóságát és jogait. Működjön együtt a családdal, tartsa tiszteletben, és tapintatosan befolyásolja a családi nevelést. A családról szerzett információkat etikusan kezelje.
- A gyermekek mágikus képzetét bevonjuk a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába.
(A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- Magyarázatainkban megjelenítjük a dolgok pozitív oldalát.
- A gyermekek tevékenységéhez biztosítjuk a szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezetünk be konzekvenciákat.
- Programunk nevelésfilozófiájának megfelelően telephelyenként egységesen alakítjuk ki a közösségi élet szabályait. Fontosnak tartjuk, nevelési módszerek váltását, ha egymást követően eredménytelennek érezzük befolyásunkat.
- Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását, úgy formáljuk, hogy a kis csoportosulások a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A kialakult összeütközések, konfliktusok feldolgozása során neveljük a gyermekek érzésvilágát. A konfliktust, feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgatjuk meg, hogy véleményt tudjunk mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- Bátorítunk minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor minél többször örülünk a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
- A felnőtt – gyermek társalgásban, kommunikációban világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazást jelenítjük meg.
- A kapcsolatok erősítésével szorgalmazzuk a beszélőtárs megbecsülését, megértését és a kompromisszumkeresést, melyből mellőzzük a megbántás, a hibáztatás, gyakori bírálgatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás fogalmait.

Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosít személyes perceket, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kap hangot.

- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlesztjük a bizalomelőlegünkkel és pozitív szemléletünkkel, amellyel a sikert észrevetjük és segítjük a sikertelenséget elviselni.
- Tilalom helyett a gyermekeknek választási lehetőséget adunk, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
- A humort a szeretet kapcsolat kialakításához felhasználjuk, hisz a humor a feszültséget feloldja, a görcsösséget megszünteti.

1.3. Az óvodai nevelés feladatai

A nevelési célok megvalósulása érdekében az óvodai nevelőmunkánk feladatai, a gyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül az:

- egészséges életmód alakítása
- az érzelmi nevelés, szocializáció biztosítása
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

1.3.1. Az óvodai nevelés kiemelt nevelési feladatai

Az egészséges életmód alakítása

Gondozás, egészséges életmódra nevelés

Az óvodai nevelés egyik alapvető, átfogó kerete, mely a kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, melyek elősegítik növekedését, egészséges fejlődését, hozzájárul egészsége megőrzéséhez, segíti egészséges életmódjának kialakulását és megteremti a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az egészség a teljes fizikai, szellemi és szociális jólét állapota. A megvalósításhoz vezető út első lépéseit az óvodában tesszük meg, a gyermekek egészséges fejlődésének biztosításával, a tudatos egészségnevelő munkával az óvoda és a család együttműködésének szorgalmazásával. A gondozás a gyermek fejlődése során egyre több egészségnevelési elemet tartalmaz. A környezeti tényezők segíthetik, vagy lassíthatják az öröklött adottságok kibontakozását. Ezért

rendkívül fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való leghatékonyabb alkalmazkodásra.

- a gyermek testi fejlődésének elősegítése
- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése
- harmonikus mozgásfejlesztés
- életvezetési készségek fejlesztése
- egészségvédelem, edzés, óvás, megőrzés, baleset megelőzés
- egészséges életmód, egészségmegőrzés szokásainak alakítása (testápolás, étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés)
- egészséges és biztonságos környezet
- szükség esetén prevenciós, korrekciós (testi, lelki) nevelési feladatok ellátása külső szakemberek segítségével, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve

Az óvodapedagógus feladatai

- az óvoda sajátosságait figyelembe véve biztosítja a megfelelő tárgyi környezetet
- biztosítson minél változatosabb tevékenységi lehetőséget minden évszakban, minél több időt a szabadban töltve
- teremtsen meg az egészségügyi szokások kialakításának feltételeit
- alakítson ki barátságos, otthonos környezetet
- ismerje fel a rendellenes fejlődésmenet jeleit, szükség esetén kérje szakember segítségét
- ismertesse meg a gyermekekkel a legfontosabb baleset megelőzési szabályokat

A gyermek tevékenységei

- gyakorolja a tisztálkodási szokásokat, fokozatosan sajátítja el az eszközök használatát
- önállóan szükség esetén, segítséggel öltözködik
- kulturáltan étkezik, helyesen használja az eszközöket
- részt vesz környezetének rendben tartásában,
- segédkezik a vele kapcsolatos gondozási tevékenységben

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Testápolás

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges. Körömkefével tisztítják körmüket. Ruhájuk ujját fel- és letűrik, begombolják, kikapcsolják.
- Használják a WC-t. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják. Hajukat rendben tartják.
- Zsebkendőjüket használják, helyesen fújják az orrukat. Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt szájuk elé tartják.

Önkiszolgálás

- Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.
- Az épületbe belépve a ruha,- cipőtisztító kefé, sárkaparót megfelelően használnak.
- Segítenek az ágyak berakásában, a foglalkoztató átrendezésében.
- Önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat, és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek.
- Iskolába lépés előtt a gyerekek önmaguk is képesek mindennapi szükségleteik életkoruknak megfelelő önálló kielégítésére.

Étkezés

- Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- Helyesen használják az evőeszközöket (kanalat, villát, kést).

Öltözködés

- Önállóan, a megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek.
- Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva helyre teszik.
- Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket megkötik.
- Ha fáznak vagy melegük van, jelezzék vagy segítenek magukon.
- Csizmájukat, hócipőjüket szükség esetén letisztítják.
- Fürdés, zuhanyozás után fürdőnadrágjukat kiöblítik, kiterítik száradni.

A környezet rendben tartása

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.
- Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az eszközökkel óvatosan bánnak.
- Észreveszik, ha valami hiányzik vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő segítse a hátrányos helyzetű, problémás, sérült, fogyatékos gyermekek beilleszkedését, törekedjen a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztésére.
- Az óvónő biztosítsa az egészséges életvitel igényének kialakítását.

A nevelési terület kapcsolata más nevelési területekkel

- A gondozás a nevelés olyan alapvető kerete, amely áthat minden nevelési területet. Mivel a gyermekek szükségleteinek kielégítése alapvető feltétele az óvodai életnek, ezért minden, a gyermek által végzett tevékenység során megjelenik.
- A nyugodt, biztonságot nyújtó óvodai légkör kialakításához szükség van a gyermekek életének céltudatos megszervezésére. Ennek keretét a napirend biztosítja, mely csak keret jellegű lehet, mindig a gyermekek igényeihez igazodva, rugalmasan kell értelmezni.

Az óvodapedagógus feladatai

- A napirend helyes megtervezésével teremtsen meg, a gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges fiziológiai és pszichológiai feltételeket, a gyerekek változatos tevékenységét, aktív és passzív pihenés megfelelő váltakozását.
- A gyermekek nyitottságára építve, segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ösztönözze a szűkebb és tágabb környezet megismerését, alapozza meg a szülőföldhöz való kötődést.
- Viszonya a közösségi értékekhez egyértelmű legyen, alakítsa ki a közösség értékes tulajdonságait.
- Alakítson ki barátságos, derűs, kiegyensúlyozott légkört.
- Segítse, hogy a gyermek én-tudata megerősödjék, én-képe a tevékenységek által és a kapcsolatteremtés során megerősödjék.

- Igyekezzen elérni, hogy a csoport tagjai figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyerek helyébe, készítse a gyerekeket a különbözőségek elfogadására.
- Ösztönözze, hogy a gyerekek kérjenek segítséget egymástól és adják is meg egymásnak a kért segítséget.
- Gondoskodjon közös tapasztalatokról, élményekről.
- Segítse a szocializációt, a gyermek beilleszkedését környezetébe (nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése esetében szükség szerint kérje szakember – pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb. - segítségét).
- Segítse a baráti párok, csoportosulások kialakulását, támogassa óvodán kívüli találkozósaikat.
- Segítse munkavégzés során a gyermeket abban, hogy megtanulhassa saját akaratát alávetni másokénak.
- Fokozatosan erősítse a gyermekek tűrő- és konfliktusmegoldó képességét.
- Az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozói, a gyermeki magatartás alakítása során legyenek figyelemmel kommunikációjuk, bánásmódjuk és viselkedésük modell értékére.

Gyermek tevékenysége

- az óvodába érkezéskor elmeséli a vele történt eseményeket, élményeket
- megfelelően köszön felnőtteknek, gyerekeknek
- segítséget nyújt rászoruló társainak, megvigasztalja társát
- aktívan vesz részt a csoport tevékenységen
- társaival együtt, alá – fölérendeltségi viszonyokat elfogadva tevékenykedik
- képes uralkodni indulatain, szükségletein
- szívesen végez munkát a közösségért
- elsajátítja a kulturált viselkedés szabályait
- részt vesz az óvoda hagyományos ünnepein (pl. mikulás, karácsony, farsang, Március 15. anyák napja, gyereknap, nagycsoportosok búcsúztatása)
- közös kirándulásokon vesz részt ősszel, tavasszal

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére

- az eddig kialakult szokások a gyerekek igényévé válnak
- elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat
- figyelmesen, türelemmel hallgatják az óvónő és társaik közlését, kérdését
- foglalkozás közben figyelnek az óvónőre, s utasításai szerint végrehajtják a feladatot
- ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek
- természetes szükségletté válik a közös tevékenység
- egy-egy társuk iránt kitüntetett rokonszervet, barátságot mutatnak
- bíznak önmagukban és társaikban
- adott tevékenység által megkívánt magatartási formát önként vállalják
- a közösség számára hasznos munkát végeznek. tudatosodik bennük, hogy ezt a csoport érdekében végzik. a megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik
- képesek egymással együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják a tennivalótól függő alá-, fölé- és mellérendelési viszonyokat
- képesek kívánságaikat, törekvéseiket módosítani, esetleg elhalasztani, ha erre szükség van

Módszertani alapelvek

- Az óvónő törekedjék barátságos, derűs légkör kialakítására, ezáltal biztosítsa a gyermek biztonságérzetének kialakulását.
- Az óvónő magatartása legyen határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte, tartsa szem előtt, hogy magatartása modell értékű a gyermek számára.
- Az óvónő erősítse az összetartozás érzését, de juttassa érvényre az egyéni bánásmód elvét.
- Az óvoda dolgozóinak közössége lehetőleg azonos pedagógiai nézeteket valljon, a gyerekek iránt támasztott igénye, követelmények azonos elvek szerint valósuljanak meg.
- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a gyermek személyiségfejlődésének egyik fő ösztönzője a társas kapcsolatok gazdagodása.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal

- Anyanyelvi neveléssel, mert a közös nyelv és kommunikációs jelrendszer folyamatos elsajátításával a gyermekben a szülőföld, a nagyobb közösséghez való tartozás élményét alapozhatjuk meg.
- Környezeti neveléssel, mert a közös élmény- és tapasztalatszerzés során alakulnak a gyermek közösségi szokásai, alkalmazkodóképessége.
- Játékkal, mert e tevékenység során változatos lehetőségek adódnak a társakkal való érintkezési szokások kialakulásához.
- Zenei neveléssel, mert a közös éneklés, az együtt játszott énekes játékok a közösséghez való tartozás élményét mélyítik el, ugyanakkor játékos módon követelik meg az egymáshoz való alkalmazkodást.

Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

A közösségi, szociális fejlődés érdekében nevelésünk elősegíti, hogy kialakuljanak a derűs, nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes tevékeny óvodai élethez szükséges szokások. A tevékenységeket a gyermeki aktivitásra, érdeklődésre, kezdeményező készségekre alapozzuk, a gyermek igényeinek, vágyainak megfelelően alakítjuk. A gyermeki tevékenységhez rugalmas, tágas időkeretet biztosító napirendet alakítunk ki. Pedagógusaink személyes példáján keresztül a kommunikációs kultúra kialakítása, közvetítése a feladatunk, valamint természetvédő, hagyományőrző szemléletmód megalapozása.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi kötődés jellemezze. Elősegítjük azt, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Egyszerre segítjük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és teret engedünk önértékesítő, önkifejező törekvéseiknek. A nevelés folyamatában az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése a gyermek számára modell. A tevékenységek során erkölcsi tulajdonságokat alakítunk a közös élményre építve. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket, a különbségek elfogadására, tiszteletére neveljük őket.

Az óvodai élet szervezése segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

Nehezen szocializálható, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a kiemelkedő képességű

gyerekek nevelése speciális ismerteket, sajátos törődést igényel, nevelésüket szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével végezzük.

A gyermekek nyitottságára építve elősegítjük a szülőföldhöz való kötődést, valamint, hogy ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket.

A szocializáció szempontjából fontos a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása, mely során fejlődnek a gyermek erkölcsi tulajdonságai (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akarata (pl. önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás), így segítve a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A hátrányos helyzetű gyermekek szocializációja érdekében javasolt figyelembe venni Erich Blumentahl Bátorító nevelési elmélete alapján a következő gondolatokat:

- Hinni a gyermekekben úgy, amilyen, és nem úgy, amilyennek lennie kellene.
- Most hinni a gyermekekben, és nem akkor, amikor már jobb lesz.
- Nem kritizálni.
- A szeretet mellett fontos az elismerés és a barátságosság.
- Az elismerés tárgyilagos legyen.
- Az igyekezetet észrevenni és dicsérni.
- A gyermeket egyenértékűnek tekinteni.
- Az ígéreteket betartani.
- Kérdéseikre valós választ adni.
- A gyermek bizalmát megnyerni és nem kierőltetni.
- A gyermek véleményét kikérni és meghallgatni.
- A helyes cselekedetet kihangsúlyozni, a helytelent kifogásolni.
- A nevelő legyen figyelemmel a saját modellértékére.
- „Szeretni, kiszolgálni, boldogítani, bátorítani!”
- „Egy bátorítás többet ér, mint több kritizálás!”

Feladatunk a gyermekeket a másság elfogadására, más véleményének tiszteletben tartására, a társas együttélés szabályaira, szokásaira nevelni.

Növeljük a gyermekek önállóságát, alakítjuk magatartásukat. Mindezt erősítjük közösen megtartott ünnepeinkkel, kirándulásokkal. Ezzel is megalapozzuk és mélyítjük az összetartozás, a közösséghez tartozás érzését a csoportokon és az óvodán belül.

Elősegítjük, hogy a gyermekekben kialakuljon és erősödjön:

- az érzelmi beleélés és kifejezés képessége
- szociális érzelmek: együttérzés, segítőkészség, bizalom, örömszerzés
- esztétikai érzelmek: a szép iránti fogékonyság, a művészeti, művelődésre való igény, a szép felismerése és tisztelete
- erkölcsi érzelmek: felelősség érzése, lelkiismeretesség, igazságosság, őszinteség, igazmondás igénye

A közösségi nevelés segíti, serkenti a szocializációs folyamatot, amelyet a családi életre építve az óvodai nevelés egészít ki, ezzel szélesítve a gyermekek bevezetését a társadalmi környezetbe. A szociális tanulás a gyermekek születésekor kezdődik - tudatos és spontán hatásrendszer - amely befolyásolja a gyermekek személyiségének alakulását.

Óvodapedagógus feladatai

- Az óvodapedagógus mindig törekedjen a barátságos, derűs légkör kialakítására, ezzel is biztonságérzetet adva a gyermekek számára.
- Legyen a gyermekekkel határozott, de barátságos, szeretetteljes, őszinte és toleráns.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekekkel legyen mindig igazságos.
- Igyekezzen differenciáltan, az egyéni sajátosságokhoz igazodva bánni a gyermekekkel.
- Az óvoda valamennyi alkalmazottja vegye figyelembe, hogy személyisége modellértékével hat a gyermekekre, a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének, miközben maga is a közösség tagja.
- Ügyeljen arra, hogy egy-egy gyermekhez fűződő viszonya hat a csoporton belüli kapcsolatokra, a gyermekek egymás iránti érzelmeire és magatartására.
- Éreztesse a gyermekekkel, hogy mit és miért tart helyesnek, vagy helytelennek, vegye figyelembe a gyermekek jó szándékát, törekvéseit, egyéni fejlettségét.
- Fordítson nagy gondot a személyes érintkezésre, kommunikációra.
- Segítse a szocializációt, a gyermekek bevezetését a környezetbe, a gyermekeket ért előző környezeti hatások ismeretében.
- Alakítsa ki a közösség értékes szokásait.
- Biztosítsa, hogy a gyermekek én-tudata megerősödjék.

- Igyekezzen elérni, hogy a csoport tagjai figyeljenek egymásra, vegyék tudomásul társaikat, legyenek képesek beleélni magukat más gyermekek helyzetébe, érdeklődjenek egymás iránt.
- Segítse az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, a barátságok alakulását, hogy a pozitív tulajdonságok érvényesüljenek.
- Engedje meg, hogy a barátok igényeik szerint együtt tevékenykedjenek.
- Ügyeljen arra, hogy a gyermekek vállaljanak különböző feladatokat és teljesítsék is azokat. Érje el, hogy a gyermekek megtanulják elfogadtatni véleményüket, vagy saját akaratukat alávetni másokénak.
- Fejlessze a felelősségérzést és kötelességtudatot.
- Fogadtassa el a többiekétől eltérő társaikat is.
- Szoktassa a gyermekeket az egymás iránti türelemre.
- Alakítsa fokozatosan a gyermekek tűrő- és konfliktusmegoldó képességét.
- Tekintse a gyermekek fejlődése szempontjából meghatározónak a közösség és az egyén, az egyén és a közösség egymásra hatását.
- Nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- A gyermekek szűkebb és tágabb környezetének megismertetése során erősödjön a haza és a szülőföldhöz való kötődésük, rá tudjanak csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre és mindazok megbecsülésére.
- Óvodánk és óvodapedagógusaink nagy hangsúlyt fektetnek az együttműködések alapuló kapcsolatokra (a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében is) az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Befogadás, elfogadás

Az első találkozás az óvodával, annak emberi, érzelmi és tárgyi környezetével, szinte minden gyermek esetében befolyásolja a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát. A gyermek óvodai beilleszkedése, későbbi szokásainak kialakítása nagyfokú nevelői tapintatot igényel. A tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás nem csak a csoport két óvodapedagógusával, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben támasztott követelmény.

Az óvodába kerülés előtti családlátogatás segíti a gyermekek megismerését, a gyermek családban betöltött helyzetéről, érzelmi kapcsolatairól elsődlegesen az anya-gyermek

kapcsolatról. Az óvodába kerülő gyermekeket kiemelt védelemmel kell kezelnünk, hiszen érzelmileg bizonytalanok, nagyon kötődnek a felnőttekhez, baráti kapcsolatot még nem teremtenek, biztonság igényük óriási. Biztosítjuk a szülővel történő beszoktatást is, a szülők igényeihez igazodva.

Óvodapedagógus feladatai

- Az óvodapedagógus a beszoktatás során segítsen, hogy a családdal együttműködve a gyermekek megtalálják helyüket az óvodában.
- Legyen körültekintő, türelmes, gyengéd a családból közvetlenül óvodába kerülő gyermekekkel, de ugyanilyen gonddal törődjön a bölcsődéből jött gyermekekkel is.
- Készítse fel a már óvodába járó gyermekeket az újak fogadására.
- Engedje meg, hogy a gyermekek kedvenc tárgyaikat, játékaikat magukkal hozzák.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek életkoruknak és saját képességeiknek megfelelő tevékenységet folytathassanak.
- Engedje meg, hogy a gyermekek minél több alkalommal maguk választhassák meg azt a tevékenységet, amelyhez kedvet éreznek.
- Biztosítsa az egy időben egymás mellett folyó tevékenységek zavartalanságát.

Szokások

A szokások kialakításakor az óvodapedagógus ügyeljen arra, hogy azokhoz pozitív érzelmek társuljanak, és a gyermekek ismerjék fel a szokások értelmét. Törekedjen a szokások fejlesztésére, finomítására és arra, hogy a gyermekek azokat minél önállóbban alkalmazzák. Fejezze ki a gyermekek előtt a sikerrel végzett közös feladatok feletti örömét, tudatosítsa a gyermekekben, hogy az eredmények együttesen érhetők el. Bízassa a gyermekeket arra, hogy keressék az óvodapedagógus, a csoport, a társak és a család számára hasznos, örömet jelentő tevékenységet.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Az eddig kialakult szokások a gyermekek igényeivé válnak, amelynek természetes módon eleget tesznek.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek, elfogadják a megkívánt magatartási formákat.

- Észreveszik, hogy kinek, miben van szüksége segítségre. Figyelmesen hallgatják meg az óvodapedagógusok és társaik közlését.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt. Önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit.

Az anyanyelvi, az értelmi nevelés megvalósítása

Anyanyelvi nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció alakítása- beszélő környezettel, helyes minta és szabályközzvetítéssel, szabályátadással- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

A gyermek érdeklődésére alapozva kell változatos tevékenységet biztosítani, melyen keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi helyzetéről.

Kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció alakítása a beszédkedv fenntartásával.

Differenciáló személyiségfejlesztésünk alapelve: minden gyermek önmagához képest fejleszthető. A kommunikáció által növekszik a gyermek tájékozottsága, ismereteket szerez, a helyes és szép beszéd fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti irodalmi élmények befogadását.

Erősíti a szülőföldhöz, családhoz való érzelmi kötődést.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Mindezeket figyelembe véve különös figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű gyermekek anyanyelvi nevelésére. Mivel az óvodába kerülő hátrányos és veszélyeztetett gyermekek többsége kommunikációs problémákkal küzd (a helytelen családi, nyelvi szocializáció következményeként). A kommunikációs zavarokat az óvodai nevelés három-négy éve alatt igyekszünk mérsékelni, illetve kiküszöbölni, hiszen ez nélkülözhetetlen az iskolai és a későbbi sikerekhez. Adjunk lehetőséget tehát, ismereteik felidézésére, kérdéseik meghallgatására, nyílt és őszinte válaszadásra, a beszédkedv fenntartására. Az anyanyelv használata szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, áthat minden gyermeki tevékenységet az óvodai élet minden területén.

Az anyanyelvi nevelés által erősítjük a gyermekek biztonságérzetét, növeljük tájékozottságukat, fejlesztjük beszédképességüket, anyanyelvi kultúrájukat.

Ösztönözzük a gyermekeket, hogy otthoni, egyéni élményeiket gátlás nélkül bármikor elmondhassák a nap folyamán. Ehhez sok kötetlen helyzetet, nyílt, derűs óvodai légkört teremtünk.

Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy megismerjük a család anyanyelvi kultúráját. Igyekszünk a köznyelvtől eltérő szavak használatát kiküszöbölni. Mindez a helyi táj jelegű beszédre nem vonatkozik, mert ezt hagyományörzésünk érdekében ápoljuk.

A gyermekek a nap folyamán kívánságuknak megfelelően bármikor kérhetnek tőlünk mesét, verset, mellyel irodalmi élményekhez juttatjuk őket.

Óvodapedagógus feladata

- az óvodapedagógus törekedjen a szemléletességre, képszerű kifejezések alkalmazására
- legyen elfogadó, kezdeményező, együttműködő
- ismerje a gyermekek szokásait, játékait, örömeit
- beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan, egyszerű, de változatos
- fejlessze a gyermekek beszédkésztségét, anyanyelvi kultúráját
- szűrje ki a beszédhibás gyermekeket és irányítsa őket a megfelelő szakemberhez

Gyermek tevékenysége

- a gyermekek végig hallgatják társaikat
- tisztelettel beszélnek a felnőttekkel
- új fogalmakat ismernek meg
- beszélgetést kezdeményeznek az élményeikről az óvodapedagógussal és gyermekekkel. részt vesznek az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékokban, dramatizálásban, bábozásban
- történeteket találnak ki. Használják a kapcsolatteremtés udvarias formáit

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek bátran és szívesen beszélnek.
- Elmondják a velük történt eseményeket, az átélt élményeiket, ismerik és használják azokat a szavakat, amelyek tárgyakat és személyeket jelölnek.
- Gondolataikat érthetően, összefüggően tudják kifejezni. Alkalmazzák beszédük során a párbeszédet és annak jellegzetes fordulatait.
- Használják az állító és tagadó mondatokat.

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalataik során bővült szókincsüket.
- Összefüggően, többszavas mondatokban beszélnek.
- Az anyanyelvi szabályokhoz illően jól érthetően, megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéddel fejezik ki magukat.
- Nyugodtan, figyelmesen hallgatják az óvodapedagógust és egymást, nem vágnak egymás szavába.
- Saját kérdésüket - párbeszéd során - válaszukat, gondolataikat a beszélgetéshez igazítják. Minden hangot tisztán, érthetően ejtenek.

Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- Az értelmi fejlesztés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra épül, és a változatos tevékenységek során tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi fejlesztés az anyanyelv és a kommunikáció alakításán keresztül történik. Ezért kiemelt jelentőségű az óvodai nevelő tevékenység egészében. Különösen fontos a beszédkedv felkeltése, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések érvényesülése.
- Az óvodapedagógus válaszai példamutatóak, modellértékűek legyenek.
- Az értelmi fejlesztés a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra épül, és a változatos tevékenységek során tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről.

Cél

- A gyermekek értelmi képességeinek alapozása.
- Az értelmi, kognitív képességek széleskörű fejlesztése.
- Aktív cselekedtetéssel, érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermekeket a szimbolikus, egocentrikus gondolkodástól a szemléletes, a tapasztalatokon alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Feladat

- A játékba integrált tevékenységek változatos cselekvéseken alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeinek megvalósítása.

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése.
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, képzelet) és kreativitás fejlesztése.
- Eltérő képességű gyermekek egyéni fejlesztése.
- Az egyéni képességek és fejlettségi fokok mutatói szerint a sajátos nevelési igényű, szociálisan hátrányos helyzetű, az alacsonyabb fejlettségi szinten álló, vagy sérült (mozgás, érzékszervi és egyéb), illetve a kiemelkedő képességű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésük segítését, az óvodapedagógusaink képzettségének megfelelően helyben, a napirendben beépítve, illetve szakemberek közreműködésével oldják meg.
- Minden gyermek esetében tudatosan, tervszerűen segítjük a szociális és értelmi képességek kibontakozását, az iskolai beilleszkedéshez szükséges pszichikus funkciók fejlesztését

Az iskolai alkalmasság

A gyermek belső érése, illetve a nevelési hatások eredményeként, óvodáskor végére a gyermekek többsége hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

A sajátos nevelési igényű, a halmozott hátrányos helyzetű gyermekeink esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munkával járulunk hozzá a sikeres iskolakezdéshez.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

Testi fejlődés terén

- a gyermek eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai – megkezdődik a fogváltás
- teste arányosan fejlett, teherbíró

- mozgása összerendezett, harmonikusabb
- képes szándékosan irányítani mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését

Lelki fejlődés terén

- a gyermek nyitott, érdeklődő az iskolába lépéssel kapcsolatban
- folyamatosan fejlődnek a tanuláshoz szükséges képességei
- érzékelése, észlelése differenciáltabb
- megjelenik a szándékos figyelem, fokozatosan nő a figyelem tartalma, terjedelme, kialakul megosztása, átvitele
- kialakulóban van az elemi gondolkodási forma is
- érthetően, folyamatosan beszél, különböző mondatformákat alkot, tisztán ejti a hangokat
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait
- elemi mennyiségi ismeretei vannak

Szociális fejlődés terén

- készen áll az iskolai élet elfogadására
- képes fokozatosan kialakulni együttműködésre, kapcsolatteremtésre
- egyre több szabályhoz képes alkalmazkodni
- képes az akaratlagos viselkedés szabályozására
- feladattudata kialakulóban van, mely a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg

Az óvodáskor végére - az egészségesen fejlődő - gyermek

- mozgása harmonikus és összerendezett
- szokásává vált a rendszeres, gondos tisztálkodás
- helyesen, megfelelő sorrendben öltözik, vetkőzik, ruháját helyre rakja
- szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban
- tud néhány mozgásos játékot (futó, fogó játék) irányítás nélkül játszani
- tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat
- tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat
- tud történeteket kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni

- olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését
- minden magán- és mássalhangzót tisztán ejt
- felismeri a halk-hangost, és tud halkan, hangosan énekelni, beszélni
- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni
- megbeszélés, vagy egyéni ötlete alapján az éneklést ütőhangszerrel tudja kíséni.
- emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
- díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással, stb. megold
- tud különféle technikákkal képet alkotni, a technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagokból megválasztani
- környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik, tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét és idejét
- ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket
- a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- konfliktushelyzetben társaival egyezkedik
- számon tartja társai hiányzásának okát
- önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatait
- a munka végzéséhez szükséges eszközöket önállóan használja
- ügyel saját személye és környezete rendjére
- képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására
- képes szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékszerek kiválasztására
- a játéktémát napokon keresztül folytatja társaival

Differenciált fejlesztés

A gyermekcsoportok képességszintjeinek megfigyelése, a fejlődésbeli egyéni különbségek szóródásának feltérképezése, rögzítése (DIFER mérés) a gyermek egyéni fejlődési dokumentumában, különös tekintettel a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésére, fejlődésének segítésére. A családok állapotának elemzése, szükségletek feltárása a családlátogatások alkalmával, a szociális viszonyok, együttműködések tudatos alakítása, a gyermekek fejlődésének segítése az egyéni bánásmód elvének figyelembe vételével.

Integrált nevelés

Az integrált neveléssel a gyermekek megtanulják elfogadni a másságot, segíteni, szeretni társaikat. Hosszú távon az integrált nevelés következménye lesz a társadalomba való integrálódás segítése, szemben az egyéni tragédiákat megsokszorozó kirekesztettséggel.

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítanunk kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integrációs lehetőségeket.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítanunk kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

2. Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda szerkezete

Székhely: Magvető utcai Óvoda

6800 Hódmezővásárhely Magvető u. 2

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Észak u. 94.

6800 Hódmezővásárhely, Szent István u. 73.

Tagintézmények:

Pál utcai Tagintézmény

6800 Hódmezővásárhely Pál u. 54.

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Malom u. 25.

6800 Hódmezővásárhely, Pálffy u. 41.

Oldalkosár utcai Tagintézmény

6800 Hódmezővásárhely Oldalkosár u. 14

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Oldalkosár u. 4.

6800 Hódmezővásárhely Szabadság tér 93.

Nádor utcai Tagintézmény

6800 Hódmezővásárhely Nádor u. 23

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Tornyai János u. 15.

6800 Hódmezővásárhely, Klauzál u. 33

3. Gyermekkép, nevelői hitvallásunk

„A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze nemcsak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.” Hermann Alice

Az iskoláskor előtti időben a kisgyermek nevelése a családban, majd később az óvodában folyik. Mindkettőnek tekintettel kell lennie a gyermek fejlődési szintjére, hogy az optimális sikereket elérje. A korai gyermekkorban szerzett pozitív érzelmi benyomások stabilizálják a jövőbeli lelki fejlődést.

A 3 éves gyermek szociális élményeinek köre túl nő a szűk család keretein. Erős érzelmi szálak fűzik az édesanyához, egyes családtagokhoz, de megjelenik a társak iránti igény is. A szociális tapasztalatok iránt mutatkozó hajlam általában a gyermek fokozódó önállóságában jelenik meg. Képes lesz arra, hogy tudatosan fogjon fel szociális tapasztalatokat, magatartását pedig tapasztalatai alapján kezdi irányítani. A harmadik életév betöltése után a gyermek testi-lelki fejlődése nem egyenletesen, folyamatosan, hanem megkülönböztethető fázisokban megy végbe.

Az óvodáskor lehetőséget nyújt a sokoldalú személyiség fejlesztésére. Ebben a korban alakul ki az akarás jellege és stílusa, ekkor vesz át a gyermek erkölcsi és személyi példaképeket. A pozitívan hangsúlyozott érintkezési tapasztalatok, sikerélmények és a meghitt védettség érzése maradandó értékke válik. Az óvodába járó gyermek ismeretei, készségei bővülnek, fejlődnek a játékos tapasztalatszerzések során.

Szeretnénk elérni, hogy gyermekeink ismerjék meg természeti környezetünket, mozogjanak benne biztonsággal, fedezzék fel összefüggéseit, hiszen csak ha értik, ismerik - képesek szeretni, védeni, óvni azt.

Az emberré válás folyamatában csodálatos korszak az óvodáskor, ahogyan kezd a gyermek értelme nyílni és kibontakozni. Szeretnénk, ha óvodásaink felnőve egészséges, értelmes, alkotó, gondolkodó felnőttek lennének, hasznos tagjai a társadalomnak.

Az óvodapedagógus életével, pedagógiai hitvallásával, tevékenységével mindenképpen minta legyen a gyermek számára. Rendelkezzen azokkal a pedagógiai, pszichológiai, módszertani ismeretekkel, amelyek hozzájárulnak a pedagógiai nevelés hatékonyságához.

Minden gyermek önálló egyéniség, ennek tiszteletben tartása, elfogadása alapelvünk.

Fontos, hogy a gyermek el tudja fogadtatni magát, és el tudjon fogadni másokat is, hisz az együttélésnek ez előfeltétele.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, a gyermeki személyiség teljes körű kibontakoztatását.

Kiemelten figyelünk a többségitől eltérő szokást, kultúrát, viselkedést tanúsító gyermekek beilleszkedésének segítésére.

A gyermekek különböző társadalmi környezetből, különböző egyéni fejlettségi szinten kerülnek az óvodába. Nem feladatunk az egy szintre fejlesztés, hiszen meg kell találnunk minden gyermekben azt a fejlesztési lehetőséget, amely számára a legkedvezőbb, illetve azokat a gyenge pontokat, melynél szükség van plusz egyéni segítségnyújtásra, akár szakember igénybevételével is, (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus), hogy az iskolába lépés minden tekintetben zökkenőmentes legyen.

Minden gyermek egyedi, megismételhetetlen személyiség, egyéni fejlődési úttal és ütemmel, tanulási stílussal és sajátos szociokulturális családi háttérrel, amelynek ismeretében alakítjuk ki az óvodában, a gyermekcsoportban az egyéni fejlesztés lehetőségeit. A gyermekekhez az életkori sajátosságok és az egyéni szükségletek, különbözőségek ismeretében közelítünk. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei és a környezeti hatások együttesen határozzák meg. Ezek figyelembevétele feltétlenül szükséges céljaink, feladataink kijelöléséhez. Minden területen szem előtt tartjuk az egyéni fejlődés eltérő ütemét, az egyéni különbségeket, azoknak megfelelő módszereket alkalmazunk. DIFER méréseket végzünk, elemzünk és dokumentálunk, az eredményekre építve Egyéni Fejlettségi Terveket készítünk és valósítunk meg.

Nevelőmunkánkban kiemelt feladatunknak tartjuk a tehetség felismerését, gondozását. hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyerekek integrációját, a mentális, szociális felzárkóztatást, az esélyegyenlőség biztosítását.

Sok-sok tapasztalási, megismerési, élményszerzési lehetőséget, tevékenységet, programot biztosítunk csoportjaink és a családok számára. A szülők is tevékenyen részt vesznek a programok szervezésében, lebonyolításában.

A szabad játék lehetőségét, fejlesztő hatásának érvényesülését minden gyermek számára lehetővé tesszük.

A tanulási tevékenységet komplex foglalkozások szervezésével valósítjuk meg.

A személyes, szociális, kognitív kompetenciák tudatos, tervszerű fejlesztésére, alakítására törekszünk. A kooperatív tanulási technikák előkészítését játékos formában végezzük a komplex tevékenységekben.

Érzelmi biztonságot nyújtó, befogadó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremtünk.

„Az odúban el kell rejtőzni, a fészekből ki lehet repülni.” Hermann Alice

Arra törekszünk, hogy óvodánk olyan fészek legyen, ahol a gyermek érzi, elfogadják, segítik próbálkozásait, s amelyből megerősödve biztonsággal tovább lehet indulni. A személyiség értékei, tulajdonságai, és a képességek közül kiemelten alapozzuk meg az alábbiakat:

- A gyermekek rendelkezzenek pozitív énképpel, legyen kulturális identitásuk, őrizzék meg kíváncsiságukat, legyenek önállóak, ismerjék meg önmagukat, saját értékeiket.
- Életvezetési készségek fejlesztésével, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz támogatjuk személyiségükfejlődésüket. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
- Pozitív hozzáállással forduljanak a felfedezés, a megismerés felé.
- Szerezzenek tapasztalatokat, amelyek hozzájárulnak testi, szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz.
- Tanulják meg és tapasztalják meg az együttműködésekben az alkalmazkodás és az önérvényesítés lehetőségeit, a kompromisszumok stratégiai elemeit.
- Legyenek képesek társaikkal és a felnőttekkel szívesen kommunikálni, kapcsolatot teremteni és kontaktust fenntartani.
- Legyenek képesek önmagukat szabályozni, rendelkezzenek önkontrollal.
- Szeressék a természetet, védjék az élőlényeket, a környezetet.
- Tiszteljék a hagyományokat, ápolják érzelmi kötődéseiket, legyenek érzékenyek mások problémái iránt és fogadják el társaik másságát.
- Alakuljon ki szükségletük az egészséges életmódra.
- Sajátítsák el az önkifejezés módjait (mozgás, művészeti tevékenységek).
- Rendelkezzenek az ismeretek elsajátításához szükséges készségekkel.
- Tudjanak megoldani egyszerűbb szervezési feladatokat.
- Igényeljék a játékot, keressék az együttműködést társaikkal, egyeztessék elképzeléseiket.
- Legyenek optimista szemléletűek, jó kedvűek, tudjanak örülni a kis sikereknek is.
- Az etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek ismerjék meg a saját kulturális értékeiket, hagyományaikat.

4. Óvodakép

Biztosítjuk óvodás gyermekeink fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Óvodánk a családi nevelés kiegészítéseként, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Programunk a szülőkkel történő szoros együttműködésre építi az óvodai nevelést.

Az óvoda pedagógiai gyakorlata csakis a családi nevelésre építve, annak céljait és eredményeit figyelembe véve lehet eredményes.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az óvoda kiegészítő szerepet lát el.

A család értéket közvetít a gyermek felé, még akkor is, ha funkció zavarai következtében nem működik mindig jól. Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni.

Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlődését.

5. Kompetenciafejlesztési feladataink

Óvodai nevelésünk során fontosnak tartjuk a **három általános kompetencia fejlesztését (szociális, személyes, kognitív)**, melyekből később sokféle speciális kompetencia (hivatás, foglalkozás, tevékenységi kör, hobby, stb.) differenciálódhat. A feladatok megvalósítását segítjük a Boldog Ovi, Nyugi Ovi, Veronika Zeneprojekt, „Igy tedd rá!”, Okos kocka, Mozgáskotta, Stephen-Sarlós mozgásprogram, Zöld Óvoda programok tevékenységeivel az Egyesített Óvoda csoportjaiban. Az SNI, BTMN és a hátrányos helyzetű gyermekeknél kiemelten fontos e három terület fejlesztése külön hangsúlyt fektetve a szociális kompetenciára, hiszen a közösségbe való beilleszkedéssel, helyes életvitel megalapozásával lehet csak tartós eredményeket elérni.

5.1. Szociális kompetenciafejlesztési feladataink, melyek hozzájárulnak az életvezetési készségek fejlődéséhez

- Pozitív *szociális szokások* kialakítása, átlátható, kiszámítható, mindenkitől elvárt magatartási szabályok kialakításával, megalapozásával.
- Pozitív önértékelés, mások elfogadása, egyéni és csoportérdek összeegyeztetésének fejlesztése, az óvodapedagógus személyes példamutatásával, szociális minta beépítésével.

- *Szociális készségek* fejlesztése: kapcsolatteremtő és fenntartó készség, kötődésápoló, empátikus készség, tolerancia, értékelő készség (elismerés, bírálat) siker, kudarc feldolgozó készség, szervezőkészség, problémahelyzet-megoldó technikák elsajátíttatásával.
- *Szociális ismeretek* bővítése: minél több óvodán kívüli program szervezése, amikor a gyermekek gyakorolhatják a mindennapi élet szociális normáit (viselkedési normák az élet különböző színterein, kommunikációs helyzetgyakorlatok, közlekedési szabályok, stb.).
- *Szociális kommunikáció* fejlesztése: a pedagógusok részéről túlnyomóan pozitív érzelmi megnyilvánulással, az elmarasztalás is bizalomba, szeretetbe ágyazva történhet. Meghallgatás, kérés, kérdezés, meggyőzés, értékelés technikáinak elsajátíttatása, személyes példamutatással.
- *Szociális érdekérvényesítés* fejlesztése: segítség alapszabályainak alkalmazása versengésszerű helyzetekben is, szabálykövetés, esélyesség törvényszerűségeinek betartatása.

5.2. Személyes kompetenciafejlesztési feladataink

- *Önkiszolgálási* képességek fejlesztése: tisztálkodás, öltözködés, étkezés, stb. A gyermek egyéni fejlettségi szintjének megfelelő elvárással, lényeges mozdulatok szóval kísért gyakorlásával, példaadással, dicsérettel.
- *Mozgásfejlesztés*: óriási jelentősége abban rejlik, hogy hatással van a kognitív és szociális képességek fejlődésére is (memória, térészlelés, szókincs, fogalomalkotás, én-tudat, önuralom, együttműködő és tolerancia képesség, stb.).

Mindennapos spontán, aktív, szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység. Irányított mindennapos mozgásfejlesztés (lehet zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladat, népi játékok és táncok) és szervezett mozgásos tevékenység során. Először biztonságérzet kialakítása a mozgáskedv megalapozása érdekében, majd a nagymozgások (kúszás, mászás, futás, stb.) a szem-kéz, szem-láb koordináció (labdajátékok, szökdelések) az egyensúlyérzék, végül a finommotorika (tépés, vágás, fűzés, fonás, stb.) fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetnünk.

Befogadó és önkifejező képességek fejlesztése

- *Zenei* (válogatott zeneművek rendszeres hallgatásával, énekléssel, ritmusalkotással, hangszerhasználattal, népzenevel, tánccal).
- *Vizuális* (igényes, esztétikus környezet biztosításával, művészeti alkotások megtekintésével, alkotóházak látogatásával, változatos vizuális technikák megismertetésével).
- *Irodalmi* (mesék, mondókák, bábjátékok, dramatikus játékok megismertetésével, gyakorlásával, önálló történet elmondásával, szókincs bővítésével, sajátos nyelvi formák elsajátításával).
- Egészségvédelem, identitásvédelem fejlesztése: egészségvédő szokások kialakításával, balesetvédelmi minták nyújtásával.

5.3. Kognitív kompetenciafejlesztési feladataink

A kognitív képességek fejlesztésében a gyermekek veleszületett kíváncsiságára, érdeklődésére, tanulási vágyára építhetünk, ezeket kell megerősíteni a három év alatt gazdag játékprogramokkal, szabadon választható fejlesztő tevékenységekkel. Az óvodai nevelés során a gyermekek választásukkal, részvételükkel minősítenek, ha az ismeretfeldolgozás nem életkoruknak megfelelő vagy unalmas számukra, akkor nem vesznek részt benne.

A kognitív képességek az információk feldolgozását, kezelését szolgálják, ezért tudatosan fejleszteniük kell a gondolkodási képességeket (rendszerező, kombinatív, logikai képesség, stb.), a problémamegoldó képességet, alkotó képességet, kognitív kommunikációs képességet. Feladatunknak tartjuk, hogy óvodapedagógusaink ismerjék meg és használják a mindennapi pedagógiai gyakorlatukban a **korszerű infokommunikációs eszközöket** (számítógép, internet, projektor, notebook, interaktív tábla) fejlesztőjátékokat, padlórobotokat és online programokat.

Az iskolai alkalmasság

Óvó-védő szociális és nevelő funkciónk mellett fontos feladatunk a gyermekek közvetett felkészítése az iskolai életre. A kitűzött feladatok megvalósítása biztosítja azt, hogy az óvodáskor végére minden testileg, értelmileg ép gyermek megfeleljen az iskolai élet igényének. Mindezt oly módon, hogy az óvodáskort védjük, hiszen ez a kor nem a kötelesség, hanem a szabadság kora. A gyermek úgy készül fel a legjobban az iskolai életre, ha a kor fő tevékenysége a játék során fejlesztheti, művelheti gondolkodását, ügyességét, mozgását.

Az iskolának megfeleléssel indokolva nem terhelhetjük túl figyelmét unalmas, értelmetlen feladatokkal. Ugyanakkor biztosítani kell az újabb és újabb erőpróbákat, hiszen a gyermek természetes igénye, hogy szereti kipróbálni mire képes, az erőfeszítést igénylő feladatok megoldása sikerélményt jelent és ösztönöz a további tevékenységekre.

A rendszer elemei

A nevelés alapvető keretei: a gondozás, az egészséges életmódra nevelés, a szocializáció és az egyéni bánásmód érvényesülése. Az egyes kereteken belül a gyermekek tevékenységei a játék, a munka és a tanulás.

A rendszer elemeire vonatkozó alapvető szempontunk, hogy a tevékenységek megvalósításához tág kereteket biztosítunk. A reggeli érkezéstől ebédig szabad játék, étkezés, mozgás, kezdeményezések, foglalkozások, levegőzés zajlanak a csoportok életkori és fejlődési szintjéhez igazítva.

Óvodapedagógusaink a gyermeki figyelemnek, érdeklődésnek megfelelően alakítják a különböző tevékenységek időtartamát. Minden csoport életében vannak azonban fix pontok (étkezés, pihenés) ideje, amelyek biztosítják a rendszert, biztonságérzetet jelentenek a gyerekeknek.

Az óvoda nyitva tartása alatt az étkezés, a pihenés, a kötött keretű foglalkozások időtartamán kívül, minden tevékenység kötetlen keretekben zajlik. A foglalkozásoknak nincsen kötött napirendje. A csoportok foglalkozásai 5 éves korig kötetlenek. Kivétel ez alól a testnevelés, a sport és az egyéb programok, amelyeken az egész csoport részt vesz, mint például a kirándulások. Ötéves kortól napi egy kötött keretű foglalkozás szervezhető. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenységben vesznek részt.

Az óvoda csoportszerkezetének kialakításakor, a gyermekek csoportba kerülésekor figyelembe vesszük a gyermekek személyiségét, a szülők igényeit, a gyermekközösségek összetételét.

Óvodáinkban homogén és vegyes életkorú csoportok működnek.

Az utánzás és modellkövetés feltételei felgyorsítják a szociális tanulást, az önállóság kialakulását. A csoportok tervezésénél figyelünk arra, hogy a kiscsoporttól a csoportot beszoktató két óvodapedagógus (és dajka is) lehetőség szerint nagycsoportig, három éven

keresztül nevelje a gyermekeket, hiszen a gyermek életkori sajátossága, hogy a szociális kapcsolataiban igényli (a személyes kötődés miatt) az állandóságot.

A négy évig óvodába járó gyermekeknél, egyénenként mérlegelve, a szülő kérését is figyelembe véve dől el, hogy a gyermek fejlődését a kis-, középső, vagy a nagycsoport ismétlése szolgálja-e a legjobban.

6. A nevelés tartalma

6.1. A gondozás, az egészséges életmód kialakítására nevelés

Ennek kialakítása az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, amely segíti a kisgyermek szükségleteinek kielégítését, elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez és biztosítja a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

Az óvoda megerősíti, esetenként pótolja azokat az elemi szokásokat, amelyeket a család életrendje alakít ki a gyermekben. A környezethez, az őket ért hatásokhoz a gyermekek különböző módon és mértékben képesek alkalmazkodni, ezért a testápolás, öltözködés, étkezés terén is az önállóság kialakítása során, az egyéni szintet figyelembe véve kell segíteni, bátorítani, fejleszteni a gyermekeket.

A *táplálkozás* a növekedés és fejlődés elengedhetetlen feltétele.

Feladataink

- az óvodapedagógus ismerje az egyes gyermekek táplálkozási szokásait
- tájékoztassa a szülőket az étrendről, javasoljon kiegészítő ételeket az otthoni étkezés során
- az önkiszolgálás, naposi rendszer kialakítása
- étkezés esztétikus feltételeinek biztosítása (teríték kellékeinek igényessége)
- ételallergiás, eltérő étkezési szokású, diétás, vegán gyermekek számára étkezés biztosítása
- hetente vitamin nap tartása - zöldségek, gyümölcsök, magvak, méz fogyasztása
- a gyümölcsök, zöldségek megtisztításánál takarékos vízhasználatra törekvés
- az óvodai magaságásban termesztett növények ízlelése, fogyasztása (paradicsom, paprika, retek, saláta, káposzta)
- egészséges ételek készítése szülőkkel közösen, étrend tanácsok az egészség hetek alkalmával

Az **öltözködés** védekezés az időjárás változásai ellen, de fejlesztheti a gyermekek önállóságát, ízlését is.

A gyermekek óvodai öltözete legyen kényelmes, réteges. Szükséges, főleg a kiscsoportosoknak egy plusz váltóruha.

Óvodánkban pizsama és tornaruha használata minden csoportban biztosított.

A **testápolás** a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, tisztálkodási igényeik kialakítását szolgálja.

Feladataink

- Korszerűen felszerelt mosdóhelyiségben naponta többször, igény szerint mosakodás, fogmosás, kézmosás biztosítása.
- Az óvodapedagógus alkalmazkodik a gyermekek egyéni igényeihez, fejlettségi szintjének megfelelően segítve őket.
- Az óvoda dolgozóin keresztül példamutatás, a vízzel, árammal történő takarékoság fontosságának meggláttatása.

A napközbeni **pihenésnek, alvásnak** az óvodás gyermek életében fontos szerepe van, ezért biztosítani kell a megfelelő feltételeket ehhez:

- csend, nyugalom, árnyékolás, szellőztetés,
- kényelmes fekvőhely, pizsama
- mese, altatódal (ráhangolódás)

Az **edzés** fontos az egészség megőrzése érdekében

- légfürdőzés biztosítása (fokozott napvédelem mellett)
- a víz edző hatása (pancsolás, vízhez szoktatás, úszás előkészítő foglalkozások)

6.2. Érzelmi nevelés, szocializáció

A szocializáció, a szociális tanulás a születéskor kezdődik a családban, a tudatos és spontán hatásrendszer egyaránt befolyásolja a személyiség alakulását. Az óvodába kerülve új környezet, új elvárások, új kapcsolatok várnak a gyermekekre. Nagyon fontos a derűs alaphangulat, a nyugodt légkör, mely egyrészt megalapozza az érzelmi kötődést az óvodapedagógusokhoz, másrészt ösztönzi a társas kapcsolatok alakulását.

Kapcsolatunkat a másikkal mindig meghatározza az önismeret, viszonyunk saját magunkhoz,

ezért nagyon fontos az énkép fejlesztésének, az én-érvényesítő törekvéseknek, a szociális érzékenységnek az együttes fejlesztése. Biztosítani kell, hogy utánzással, természetes élethelyzetekben megismerjék az együttélés, együttműködés szabályait. Sokfajta tevékenység közben alkalmazkodjanak egymáshoz, hiszen a közösségben alakul ki az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya. Az interaktív kapcsolatok során konfliktusok is keletkeznek, melyek során megtanulják a gyerekek a feszültségek, ellentétek kulturált megoldását. Az óvodai csoport érzelmi biztonságával, a gyermekek tevékenység szükségleteinek kielégítésével lehetővé teszi a szociális tanulást, tapasztalatszerzést minden tagja számára. A családi környezet hatásait kiegészíti, felerősíti, a szocializáció „új” dimenzióját biztosítja, amely nélkülözhetetlen az iskolai alkalmasság szempontjából. Az óvodai nevelés semmi mással nem pótolható szocializációs színteret biztosít a gyerekek számára.

Óvodapedagógus feladatai

- Alakítson ki nyugodt, derűs, barátságos légkört, családi életkörülményeket.
- Szervezze a csoport irányítójaként a gyermekek tevékenységeit.
- Legyen magatartása határozott, de szeretetteljes, érzelmekben gazdag.
- Törekedjen toleranciára, helyes értékítéletek megalkotására.
- Teremtsen alkalmakat a közös együttlétekre más csoportokkal.
- Erősítse a csoport kapcsolatait, mint modell, a gyermekközösség legkifinomultabb szabályozója legyen.
- Érvényesítse az egyéni bánásmód elvét.
- Erősítse a bizalmat a felnőttek és társak iránt.

Gyermekek tevékenységei

- Megismerkednek az együttélés szabályaival.
- Kialakul az „én-tudatuk”.
- Meg tanulnak köszönni, elkérni egymástól különböző tárgyakat, eszközöket.
- Érdeklődnek egymás iránt.
- Tudatosul bennük a nemek közötti különbség.
- Elfogadják az óvodapedagógus és társaik kérését, figyelnek egymás játékára, meghallgatják egymást.
- Szívesen segítenek egymásnak öltözködésben, étkezésnél, állatok etetésében, növények gondozásában.

Fejlődés jellemzői

- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek.
- Észreveszik, hogy kinek, vagy miben van szüksége segítségre.
- Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvodapedagógus és társaik közlését, kérdését.
- Önként, vagy az óvodapedagógus kérésére bekapcsolódnak a foglalkozásba, figyelnek az óvodapedagógusra, végrehajtják a kért feladatot.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival szemben, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Örülnek a közösen elért sikereknek.
- Kialakul a csoport élete iránti érdeklődés.
- Természetes szükségletté válik a közös tevékenység.
- Bízna önmagukban, a társaikban, önállóan segítséget nyújtanak.
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak, választanak és döntenek ismert helyzetekben.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a gyerekekkel igazságosan, differenciáltan, egyéni sajátosságokhoz igazodva bánjon.
- Az óvodapedagógus magatartása legyen határozott, de barátságos, őszinte és szeretetteljes.
- Tartsa szem előtt, hogy a gyerekek eltérő családi környezetből kerülnek az óvodába.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *A környezeti neveléssel*, mert a gyermekeket együttműködésre, életütemének tudatos hangolására készíteti, felismerteti az élet különleges lehetőségeit, a személyes felelősséget a természeti és társadalmi környezet iránt.
- *A munkával*, mert az együttesen végzett tevékenység hozzájárul a gyerekek közötti társas kapcsolatok alakulásához.
- *Komplex esztétikai neveléssel*, mert ezek a művészeti területek formálják ízlésüket, a közös tevékenységek: rajzolás, éneklés, bábozás, versmondás erősítik a csoportkohéziót.

- A közösen átélt élmények többletet adnak, érzelmi biztonságot nyújtanak a gyermekcsoportok tagjainak, növelik az egyén és csoport hatékonyságát, változtatják viselkedésmódjukat.
- A gyermek családban szerzett tapasztalatait kiegészíti, felerősíti és új, nélkülözhetetlen motívumokkal gazdagítja.

6.3. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés áthatja az egész óvodai életet, mert a nevelés eszközének és a gyermekek tevékenységének is a tartalmát képezi. Az óvodai beszédkörnyezetben a felnőttek mintáját követve, és az irodalmi élmények hatására fejlődik a gyermekek beszédkészsége. Elsajátítják a tiszta kiejtést, a helyes hanglejtést, a nyelvtanilag helyes beszédet, közben új fogalmakat ismernek meg és alakul az artikulációjuk.

Az óvodapedagógus feladata, hogy differenciáltan foglalkozzon a nyelvileg hátrányos helyzetű és kiemelkedő képességű gyermekekkel.

Óvodapedagógus feladatai

- Törekedjen a helyes, érthető beszédre.
- Ügyeljen arra, hogy természetes, életszerű hangerővel, dallamívvel, hangszínnel beszéljen.
- Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját, tájnyelvét.
- Figyeljen a beszéd- és ejtészhibákra, kisebb korrekciókat végezzen el.
- Vegye fel a kapcsolatot a logopédussal.
- Szervezzen anyanyelvi játékokat.
- Biztosítson gyakorlási lehetőséget kommunikációs helyzetekre.
- Ismerjen korszerű beszédfejlesztő programokat: Beszédmester, Varázsbetű, Egyszervolt programcsalád, DIFER anyanyelvi fejlesztő program, stb.

Gyermekek tevékenységei

- Gondolataikat, ismereteiket szóban közlik.
- Új szavakat ismernek meg és alkalmaznak.
- A gyermekek ismerik a környezetükben található tárgyakat, jelenségek nevét, gondolataikat közlik, elmesélik.
- Alkalmazzák a párbeszéd jellegzetes fordulatait, köszönést, udvariassági kifejezéseket.

A fejlődés jellemzői

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Elbeszélésük folyamatos, de gyakran még nem követik a történetek logikai, időbeli sorrendjét.
- Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvodapedagógust, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végig várják a másik nyilatkozatát.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű, sebességű beszéd.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus biztosítson megfelelő érzelmi légkört a gyermekek megnyilvánulásaihoz, beszéd aktivitásához.
- Vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyerekek eltérő beszédfejllettségét és ösztönözze őket a helyes, tiszta, szép beszédre.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy beszéde minta a gyermekek számára.

Kapcsolata más nevelési területtel

- *Vizuális neveléssel*, mert a képi, formai ábrázolás, élményfeldolgozás, gondolataik közlése.
- *Ének, énekes játékkal*, mert a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a ritmus, a tempó és tempóváltás gyakoroltatásával az élő beszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítják.
- *Testneveléssel*, mert a beszéd a cselekvésszabályozó szerepét tölti be. A gyakorlatokat szóbeli leírás alapján hajtják végre.
- A gyermek életében a személyek közötti kapcsolataiban a kommunikáció által erősödik a gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek kapcsolata, fejlődik biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, szókincse, tapasztalatai.

6.4. Munkára nevelés

A személyiség fejlesztés fontos eszköze az óvodai munka és a munka jellegű tevékenység. Ilyen tevékenységet az óvodás gyerek örömmel végez, s közben tapasztalatokat gyűjt, attitűdöket szerez, alakulnak készségei, képességei, erkölcsi és akarat tulajdonságai, formálódnak közösségi kapcsolatai. A munka jellegű tevékenység a kötelességteljesítés alakulásának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Igyekszünk biztosítani a gyerekek számára az életkoruknak, egyéni képességüknek megfelelő munkalehetőségeket. Hagyjuk, hogy ezt egyéni tempóban végezhesék, a segítségnyújtás mértékében is differenciálunk. Ilyen közösségért végzett munka a naposság, alkalmoszerű munkák, a csoport életével kapcsolatos munkák, a növény- és állatgondozás, a kerti munka. Ezeknél a tevékenységeknél rendkívül fontos a bemutatás, példanyújtás, dicsérrettel történő megerősítés. A rendszeresség és folyamatosság biztosításával kialakulnak a munka szervezésének alapjai, megismerik a részmozzanatok, azok célszerű sorrendjét, ezzel fejlődik kitartásuk, felelősségérzetük, feladattudatuk, együttműködési képességük, önértékelésük. A jól végzett munka után a megelégedettség hatására megalapozódik a munka eredményének megbecsülése, hasznosságának értelme. A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges.
- Használják a WC-t. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.
- Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.
- Önállóan tevékenykednek, észreveszik az elvégezhető feladataikat és segítséget nyújtanak egymásnak.
- Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használják az evőeszközöket. Megtanulják az ízléses terítést.
- Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek.
- Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket bekötik.
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus legyen tapintatos, türelmes, vegye figyelembe a gyerekek egymástól eltérő tapasztalatait, környezetét, fejlődési ütemét.
- Az óvodapedagógus törekedjen a családi és óvodai gondozási szokások összehangolására.
- Az óvodapedagógus készítse a gyermekeket szükségleteik, kívánságaik kifejezésére.

Kapcsolata más nevelési testületekkel

- *Az anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus a gondozási feladatok ellátása közben beszélget a gyermekekkel.
- *Mozgással, testneveléssel*, mert a helyes életritmus kialakításával, a gyermekek edzésével hozzájárul az egészséges testi fejlődés alakulásához.
- *A környezeti neveléssel*, mert a játék, kirándulások alkalmával a gyermekek ismeretszerzése, megfigyelőképessége gazdagodik.
- *Mesével, verssel*, mert az óvodapedagógus a pihenés nyugalmanak biztosítása érdekében mesél a gyerekeknek.
- A gondozás, egészséges életmódra nevelés áthatja az óvodai nevelésünk egészét. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti testi-lelki fejlődését, hozzájárul egészséges életmódjának alakulásához, egész személyiségének kibontakozásához.

6.5. Játék

A szabad játék az óvodáskorú gyermekek legfőbb tevékenysége, tulajdonképpen létforma, a gyermek személyiségének tükrö, fejlődésének alapja. A játék önmagáért való. Maga a manipuláció, a tevékenység, az elképzelés biztosítja az örömet - a folyamat, s az azt kísérő érzések a fontosak és nem a végeredmény. A játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja az őt ért élményeket. A gyermek élménymaradványait, emlékképeit a képzeletével kiegészítve jeleníti meg. Nem szakad el teljesen a valóságtól, mégis kilép abból, amikor játszik. A mindennapi élet tárgyait, jelenségeit behelyettesíti általa kitalált dolgokkal. Jelképesen formálja meg őket (bármiből lehet bármi). A játékra nem érvényesek az idő és térbeli korlátok sem. A játékban fejlődik a gyermek érzékszervi működése, megismerő és teljesítőképessége, mozgása, fantáziája, gondolkodása, verbális és szociális képességei. Fejlesztési feladatainkat meghatározzák az egyéni fejlettség, érdeklődés, a csoport összetétele, és a különböző

játékfajták jellemzői. A fejlesztési feladatok csak a megfelelő feltételek biztosításával valósíthatók meg. Ilyen a nyugodt légkör, az idő (a napirendben a legtöbb idő a játékhoz biztosított), a hely (csoportszobában, udvaron mindenféle játéktevékenységhez, legyen módjuk kuckózásra, a tér szabad változtatására), az eszköz (kiválasztása befolyásolja a fejlesztést), az élmény (egyéni élmények mellett közösen átélt élmények biztosítása). A fejlesztési feladatok megoldását korszerű IKT eszközökkel, társasjátékokkal egészítjük ki (megtanítva, betartva az elektronikus eszközök használatának időkereteit, korlátait).

Az óvodapedagógus szerepe a játéktevékenység során vitatott téma, irányítsa-e vagy sem, bekapcsolódjon-e és milyen mértékben, stb.

Az óvodapedagógusnak más és más feladata van a különböző játékfajták során, pl. a barkácsolás, szabályjátékok során fontosabb a szerepe, míg szerepjáték során sokkal visszafogottabbnak kell lennie. A szerepjáték a gyermek legintimebb tevékenysége, mely tükrözi az egész eddigi életét, élményeit, érzéseit, sok egyedi vonás van benne.

Fontos, hogy ne az óvodapedagógus irányítsa, ne szakítsa félbe a játékot, tartsa tiszteletben a szerepjátékban résztvevőket. Bekapcsolódhat a játékba, ha a gyermekek kérik erre, és ha egyszerű játszótárs tud maradni.

A szimbolikus- szerepjátékok a külvilágból és a gyerekek saját belső világából származó benyomását tükrözi, ezért kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó szerepe.

Nevelési programunkban kezdettől fogva fontosnak tartottuk a szabad játék túlsúlyának érvényesülését, melyhez napirendünkben biztosítjuk a megfelelő, megszakítás nélküli időt.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek otthoni játékeszköze nagyon szegényes. Fontos feladatunk utánozható mintát nyújtani a játékok használatának megismeréséhez. Ezért az óvodába kerülő gyermekek első játszótársa az óvodapedagógus, majd kezdeményezője és segítője az elmélyült játéktevékenység kialakításához.

Óvodapedagógus feladatai

- Törekedjen arra, hogy az egész nap folyamán a játékhoz szükséges eszközök közül kiválaszthassák a gyerekek azokat, amelyekre a játékukhoz szükségük van.
- Biztosítsa azokat a feltételeket (élmény, hely, idő, eszköz, légkör) amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására, a játékkedvre, tartalmasabbá tételére.
- Játéktérként a csoportszobákon és az udvaron kívül használja fel a közeli játszótereket, foci pályát, erdőt, mezőt, folyópartot, melyek biztonságosságáról minden esetben előzetesen győződjön meg.

- Motiválja a szülőket az együtt játszásra, szervezzen ilyen alkalmakat: Játszóház, családi programok.
- Számoljon azzal, hogy a szerzett tapasztalatok megjelennek a gyerekek játékában, jelenlétével biztosítson védelmet, biztonságot, segítőkészséget.
- Használja ki a kommunikációs helyzet adta lehetőségeket.
- Teremtsen sokféle mozgáslehetőséget a gyerekek számára.

Gyermekek tevékenységei

- **Gyakorló játék:** a gyermekek építenek, rakosgatnak, húzogatnak, tologatnak eszközöket, tárgyakat, játékokat.
- A **szimbolikus-, szerepjátékban:** újra játsszák élményeiket, tapasztalataikat, elképzeléseiket, különböző szerepeket vállalnak el, abba élik bele magukat. (orvosos, fodrászos, boltos játék)
- A **szabályjátékban** a gyermekek egyéni és társas viselkedésüket alávetik egy szabályozó rendszernek. (kártyáznak, társasjátékoznak, körjátékot játszanak, versenyjátékokat vállalnak, ismernek meg, stb.)
- **Építő, konstruáló játék** során építőközből és sokféle egyéb elemből a játékuhoz különböző eszközöket építenek, állítanak össze
- **Dramatizálás, bábozás** alkalmával az irodalmi élményeket újra átéli a gyerekek.
- **Barkácsolás** során különböző anyagokból játékeszközöket, ajándékokat, dekorációs elemeket készítenek (az újra-hasznosításra fokozottan figyelve)

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus segítse elő, hogy a gyermekek játéka fejlődjön. Működjön együtt a családdal a játéktevékenység magasabb szintre juttatásának érdekében.
- Szervezze meg az óvodapedagógus a gyermekek számára, hogy egyéni vágyaik, ötleteik kötetlen játéktevékenységben valósuljanak meg.
- Vegye figyelembe az óvodapedagógus, hogy a gyerekek eltérő érzelmi környezetben élnek, más-más fejlettségi szinten vannak a játékban.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Közösségi neveléssel*, mert a játék társakkal együtt teljeseedik ki.
- *Környezeti neveléssel*, mert személyes tapasztalás, vizsgálódás tükröződik a játékban.

- *Ének, zene, énekes játékokkal*, mert az énekes játékok speciális szerep- és szabályjátékok.
- *Mesével, verssel*, mert irodalmi élményeiket bábozással, dramatizálással elmélyítik, átalakítják, újra feldolgozzák, újabb élményhez juttatják.
- *Mozgással, testneveléssel*, mert a játék közben mozgással rendeződik, finomodik és a szabályjáték a versenyszellemet, a győzni akarást, a csapatban való együttműködést szolgálja.
- *Vizuális neveléssel*, mert játékidőben szabadon alkotásokat hoz létre

6.6. Tanulási tevékenységek, foglalkozások

6.6.1. A külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerésére nevelést a gyermek személyiségfejlesztésének alapvető, nélkülözhetetlen forrásának tartjuk, ezért kiemelt fontosságú programunkban. A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Az óvodában a környezeti nevelés maga az óvodai élet.

Elsősorban a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartás hétköznapi, apró történésein keresztül érvényesül.

Az élet, a környezet szeretetére, védelmére nevelni hatékonyan a természetben lehet. Az élményszerű tapasztalatgyűjtés helyzeteinek megteremtése tudatos tervezői, szervezői munkát igényel a nevelőktől.

A személyes tapasztalatokat sokkal hatékonyabbnak tartjuk, mint a didaktikusan feldolgozott anyagot. Éppen ezért próbáljuk minél többet az erdőt, mezőt, vízpartot választani a nevelés színteréül, terepfoglalkozásokat tervezünk és szervezünk a gyermekek számára.

A gyermekeknek élmény a vadon élő állatok, növények természetes környezetben való megismerése, kutatása, gondozása, gyűjtése. A természet közelebb hozásával, a természetben való „szépségkereséssel” finom részletek kiemelésével, érzelmek, motivációk fejlesztése, ezzel a természetvédő gondolkodás alakítása.

Programunk összeállításánál felhasználjuk a helyi sajátos lehetőségeinket. A projekteket úgy alakítjuk, hogy jeles napok alkalmával is tudjuk ezeket a helyszíneket választani kisebbeknek, nagyobbaknak egyaránt: Állatok Világnapja és karácsonya, Föld Napja, Víz világnapja, Madarak és fák napja. Az Óvoda udvarán időszakonként megismerhetik az állatok életét: házinyúl, madárodú, madáretető, bogárhotel, terápiás kutyabemutató, állatsimogató.

Zöld Jeles napok

- Autómentes nap szept. 22.
- Hulladék gyűjtés világnapja szept. 23.
- Állatok világnapja okt. 4.
- Takarékosági világnap okt. 31.
- Vizes élő helyek világnapja febr. 2.
- Energiatakarékosági nap márc. 6.
- Víz világnapja márc. 22.
- Föld napja ápr. 22.
- Madarak, fák napja máj. 10.

Hasznos kamata munkánknak, hogy a gyermekek hazaviszik átalakuló környezeti szokásaikat, így a környezeti nevelés a család egészére hat.

Pedagógiánk lényege nem a konkrét biológiai tudásanyag, hanem a pozitív környezeti attitűd átadása, kialakítása, a fenntarthatóság érdekében. Ennek módja az állatok természetes környezetükben való megfigyelése, ezen keresztül környezet és állatvédelemre nevelés, hiszen az átélt élmények döntőben befolyásolják értékrendjük alakulását.

A környezeti neveléssel rácsodálkozás a természetben az élővilág sokféleségére, gyönyörködés fajta-, felépítés-, forma-, színgazdagságában. Annak megláttatása, hogy minden élőlénynek megvan a maga helye, szerepe a természetben. Mindegyik fontos, mindegyik másért. Ezzel közvetve én-erősítés (saját helyünk valahová tartozás érzésének átélése), mentális egyensúly támogatása.

Egy-egy ilyen kirándulás élmény anyaga megjelenik, meghatározva a következő heteket az óvodában. Hatása érződik a játék során, az ábrázoló tevékenységekben, a mozgás fejlődésében, az élmények hatására felelevenítenek a témához kötődő dalokat, verseket, stb.

A fenntarthatóságra nevelésben is a gyermekek mintakövetésére alapozunk. A gyermekek akaratlanul is azt teszik, amit a környezetükben látnak, ezért fontos a felnőtteknek a takarékoság mintáját nyújtani a vízzel, elektromos árammal és egyéb területeken is. A Föld védelmének érdekében beépítettük a nevelő munkánkba a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, gazdaságosságát. A csoportszobákban és az udvaron szelektív gyűjtőszigetet helyezünk el, megismertetjük ezek használatával gyermekeinket, a szülőket. Újrahasznosított anyagokból fejlesztőjátékokat készítünk a szülők bevonásával. Időszakonként papír, fém, kupak és elemgyűjtést, szervezünk. Ismerkednek óvodásaink életkori sajátosságaikkal

megfelelően az anyagok tulajdonságaival (fa, fém, műanyag, papír, szerves hulladék: komposztálás). Felfedező, cselekedtető módszerekkel, játékos feladatok, foglalkozások és speciális programok felhívó jellegével, érzelmileg megalapozva ösztönözzük a gyerekeket a szelektivitás megismerésére, befogadására.

Növények ápolása, gondozása, megfigyelése a csoportszobákban, élősarkokban, a folyosókon, valamint az óvoda udvaron, kiskertben, magasházakban egész évben folyamatosan valósul meg. A terepfoglalkozások helyszínein a növények megismerése, segítő szakemberek közreműködésével is lehetővé válik.

Az időjárás állomás, magasház kialakításával, komposztáló, akvárium biztosításával, folyamatos megfigyelésekre, következtetésekre nyílik lehetőség.

Feladatunk

A környezeti érzékenység finomítása a talaj-, levegő-, vízszennyezés problémájának szemléletes bemutatásával. Az IKT eszközök, padlórobotok alkalmazásával szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák megalapozása, melyek szükségesek a környezettel való harmonikus kapcsolat, a környezettudatos életvitel kialakításához, biodiverzitás megőrzéséhez. A környezet tisztaságának, rendjének védelmére, megóvására nevelés.

Olyan pedagógiai folyamat beindítása, ahol a gyermekek komplex tevékenységek által, játékos módon tapasztalatokat szerezhetnek a szelektív hulladékgyűjtéssel, az újrahasznosítással kapcsolatos eljárásokról.

Attitűdök és kompetencia területek fejlesztése, melyek által a gyermekek érzékenyebbé válnak a környezet, a természet állapota iránt.

A tudatos vásárlásra-fogyasztásra, hasznosításra, újra hasznosításra, hulladék keletkezésének megelőzésére praktikus megoldások, ötletek átadása.

A családok, gyermekek környezettel kapcsolatos szemléletének formálása, a környezeti kultúra megőrzésére, fenntartására törekvés.

Zöld Óvodai Könyvtár működtetése, folyóiratok, könyvek, online programok beszerzésének támogatása, segítése a családok számára.

Fontosnak tartjuk már az óvodában elkezdni a nemzeti identitás, a nemzethez fűződő pozitív attitűd megalapozását. Az óvodai ünnepségekkel, hagyományokkal érzékelteni tudjuk a gyerekekkel, hogy ennek a környezetnek, amelyben élünk, nem csak jelene, hanem múltja is van. A helyi értékekkel való ismerkedés (népi kultúra, díszítőművészet, iparművészet – kerámia, hímzés-, épített környezet: középületek, szobrok, stb.), a hazaszeretetre nevelés nélkülözhetetlen elemei.

Különös figyelmet fordítunk arra, hogy a hátrányos helyzetű, ingerszegény környezetből érkező gyermekeink ne maradjanak ki a sok élményt és ismeretet nyújtó közeli túrákból, kirándulásokból. Az év végén egy távolabbi helyre is elutazunk, melynek költségét az óvodánkban működő alapítvány több alkalommal is finanszírozta azoknak a gyerekeknek, akiknek a családja nem tudta ezt a költséget vállalni. A gyerekek nyitottságára építve a környezeti nevelés segítse elő, hogy tudjanak rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, igyekezzenek megbecsülni azt.

A matematika fogalomrendszere bármennyire is absztrakt, már kicsi kortól kezdve megalapozható. Ehhez úgy tudjuk legsikeresebben eljuttatni a gyerekeket, hogy sok és változatos konkrét tapasztalatban részesítjük őket. Óvodáskorban ez az érzékszervi-mozgásos élményeket jelenti.

Játékos szituációkban, cselekedtetéssel, problémahelyzetek teremtésével, korszerű játékeszközökkel, online programokkal, Okos kocka és padló robot programmal segítjük a matematikai tapasztalatok gyűjtését, a környező világ formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos ismeretszerzést, matematikai fogalmak bővítését. A különböző érzékszervek segítségével sokszínű tapasztalatokra tesznek szert. Finomodnak a megismerő tevékenységek, az érzékelés, észlelés, pontosabbá válnak a megfigyelések. A logikai műveletek, a számfogalom fejlesztése halmazalkotással, csoportosítással, következtetéssel, ítéletalkotással, osztályozással, halmazok számosságának megállapításával történik. A matematikai tapasztalatok, ismeretek fokozzák a gyermekek problémaérzékenységet, ismereteinek önálló felhasználását. Matematikai játékokkal fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóval történő kifejezésének képessége.

Az elemi számolási készség az óvodáskor egyik legalapvetőbb készsége, ami mind az általános értelmi fejlődésben, mind az iskolai matematikai tanulásban fontos szerepet játszik. Szélsőséges egyéni különbségekkel jellemezhető fejlődése jórészt az óvodai évek alatt zajlik, s ez alatt fejleszthető leghatékonyabban.

A gyerekek életkori sajátosságait, kíváncsiságát, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását tudatosan igyekszünk felhasználni a nevelési feladataink megvalósítása érdekében.

Óvodapedagógus feladatai

- Vegye figyelembe a gyermekek meglévő tapasztalatait.
- Keltse fel és tartsa ébren a gyermekek kíváncsiságát.
- Teremtse meg a megfigyeléshez, sokoldalú tapasztaláshoz szükséges feltételeket.

- Biztosítsa az esztétikus eszközöket, segédanyagokat.
- Erősítse a szülőföld, a hazai táj, a kultúra, a szokások szeretetét, védelmét.
- A komplex jellegű foglalkozásaink anyaga a lakóhely, a közvetlen környezet sajátosságaihoz igazodjon, nem elvont ismereteket kell közvetítenie.
- Változatos tevékenységen keresztül biztosítsa a matematikai tapasztalatszerzést, s ennek során a felfedezésre, a probléma megoldásra késztetést, az önálló próbálgatást, a véleményalkotást, de akár a tévedés lehetőségét is biztosítsa.
- A számfogalom megalapozása érdekében végeztesen mérési, összehasonlítási feladatokat.
- Ismertesse meg a gyermekeket különböző matematikai tartalmú fogalmakkal (geometriai szám- és halmazfogalmak).
- Változatos formában biztosítsa a téri tájékozódás feltételeit és síkban történő letükrözését.
- Használja ki a napközbeni spontán lehetőségeket a matematikai összefüggések felfedeztetésére.

Gyermeki tevékenység

- Adatokat, ismereteket gyűjtenek a környező világ képeiről.
- Felismerik, megnevezik a környezetük tárgyait, színeit, külső jegyeit.
- Csoportosítják a tárgyakat az óvodapedagógus által megadott szempontok szerint (szín, forma, nagyság).
- Megismerkednek saját testükkel.
- Ismerik a környezetükben élő felnőtteket és azok munkáját.
- A környezetükben szerzett tapasztalatokat elmondják.
- Észreveszik a megfigyelt természeti jelenségekben lévő elemi összefüggéseket.
- Részt vesznek az élősarok rendezésében, gondozásában.
- Séták, kirándulások alkalmával ismereteket szereznek különböző intézmények tevékenységéről (bölcsőde, iskola, rendelő, gyógyszertár, tűzoltóság, rendőrség, különböző szakmák).
- Gyakorolják a helyes közlekedés szabályait.
- Ismerkednek a különböző sík és geometriai formákkal.
- Halmazokat képeznek különböző szempontok alapján.
- Mennyiségeket felismernek, összehasonlítanak.

- Ismerkednek a téri irányokkal, a névutók használatával.
- Méréseket végeznek, párosítanak, érzékelik a rész- egész viszonyát.
- Alkalmazzák a sor és tőszámneveket.

A fejlődés jellemzői

- Ismerik lakásuk címét, szülei foglalkozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények rendeltetését.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeit, emlékezetükben felidéznek.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik néhány jellegzetességüket.
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás egyszerű műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják.
- A számok sorrendje automatizálódik 10-ig, 10 fölött a számkörök átlépését már ismerik, tudnak visszafelé is számolni.
- A manipulatív számolás tekintetében, kiszámolnak, hozzászámolnak, elvesznek, bontanak, csoportosítanak.
- Tárgyak számosságát felismerik.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus végeztesse a tapasztalatszerzést lehetőség szerint természetes környezetben.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek egymástól eltérő környezetét, tapasztalati anyagát, fejlődési ütemét.
- Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek saját szintjükön dolgozhassák fel ismereteiket.
- Az óvodapedagógus törekedjen a környezetben szerzett tapasztalatok matematikai tartalmának kihasználására.
- Az óvodapedagógus használjon gondolkodásra készítő kérdéseket, s úgy mutassa meg a gyerekeknek a világot, hogy saját érdeklődésével a gyerekeket közös felfedezésre csábítsa.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az ismeretszerzés és átadás kommunikáció útján valósul meg.
- *Közösségi neveléssel*, mert a közösen végzett séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatszerzések segítik a csoportba tartozás élményének elmélyítését.
- *Esztétikai neveléssel*, mert a gyermek a környező világ megismerése során érzéki módon befogadja az ismeretanyagot és azt vizuális munkájában tükrözi.
- *Játékkal*, mert kötött és kötetlen formában szerzett tapasztalatait játékában újra éli, feldolgozza.
- A környezeti nevelés a szűkebb-tágabb környezet megbecsülésén, alakításán, megfelelő érzelmi viszonyok kialakulásán keresztül a természet szeretetére, védelmére nevel. A környezet megismerése, megszerettetése hozzájárul nemzeti identitásunk alakulásához.

6.6.2. Mindennapos mozgás

A testmozgás a gyermekek számára éltető elem, ezért életmódjuk tervezésében, szervezésében, a napirendben biztosítjuk ehhez a feltételeket, lehetőségeket (csoportszobában, udvaron egyaránt). Ezáltal fejlődik a gyermekek természetes mozgása (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), a testi képessége és a társra figyelése.

A motoros képességek adottságokra épülve, tevékenység közben, tervszerű gyakorlással fejlődnek. A fejlesztés akkor eredményes, ha „egyénekre szabott”, figyelembe vesszük az egyéni szükségleteket és képességeket és kellő motiváltságon alapul.

A motoros képességek rendszere

Kondicionális képességek

- erő
- gyorsaság
- állóképesség

Koordinációs képességek

- egyensúlyérzék
- téri tájékozódó képesség
- kinezetikus differenciáló képesség
- reagálási képesség

Ízületi mozgékonyosság

A fizikai képességek lényeges szerepet töltenek be a készségek kialakításában, de a kondicionális és a koordinációs képességek egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek a mozgástanulás közben. A torna és a mozgásos játékok a mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását, fejlődését.

Az eredményesség, az élményszerű mozgás érdekében elengedhetetlen, hogy az óvodapedagógus tudjon lelkesíteni, engedje meg a gyermekeknek érzelmeik kifejezését, segítsen nekik az esetleges kudarcok elviselésében. A mozgásnak sokoldalú személyiségfejlesztő hatása is van, mert mozgással hozhatók működésbe az érzéketeket feldolgozó agyi központok.

A gyerekek érdekében nagy hangsúlyt fektetünk a mozgás koordináció fejlesztésén túl a mozgás megszerettetésére, mert tudjuk azt, hogy a mozgás öröme és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.

Változatos mozgásos tapasztalatszerzéseket biztosítunk a csoportszobákban és a szabadban egyaránt, hogy a gyerekek ez által is közvetlen kapcsolatba kerülhessenek a környezetükkel: Mindennapos testnevelés, mozgásfoglalkozások, prevenciós torna, mozgáskotta, lúdtalptorna, Ovi foci, Bozsik foci, játékos vízhez szoktatás.

Mozgásprogramunkkal a családi környezet mellett a szocializációnak azt a színterét képezzük, amelyben mód nyílik az egészséges életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására, gyakorlására. Az egészségvédelem és mozgásfejlesztés gyakorlatunk mindennapjaiba beépülő tevékenység. A családok egészségismereteinek bővítésére, korszerűsítésére, a fizikai és pszichoszociális környezet egészségtámogató jellegének erősítésére irányul. Mozgásszegény életvitel, sok IKT használattal szemben.

Óvodapedagógus feladatai

- Teremtsen lehetőséget a gyermek mozgástapasztalatainak bővítésére.
- Biztosítson mozgási, gyakorlási lehetőséget a mozgáskészségek fejlesztésére.
- Járuljon hozzá az egészséges életvitel megalapozásához.
- Tájékozódjon a gyermekek egészségi állapotáról.
- Fejlessze a gyermekek testi képességeit, fizikai erőnlétét.
- Fedezze fel az esetleges mozgásszervi problémákat, forduljon szakemberhez.
- Biztosítsa a mozgás és pihenés megfelelő arányát.

Gyermeki tevékenységek

- Örömmel mozognak. Ismerik a járás és futás közötti különbséget.
- Guruló átfordulást, hossz tengely körüli fordulást végeznek.
- Magasugrást, távolugrást végeznek.
- A labdát dobják, gurítják, vezetik.
- A testhelyzeteket tárgyakhoz viszonyítják. Nyugodtan állnak alapállásban.
- Ismétlődő egyenletes mozgással, ellentétes karlendítéssel járnak.
- Képesek futás közben személyeket ki- és megkerülni.
- Csúsznak, kúsznak, másznak a talajon, tárgyakon.
- Egyensúlyoznak eszközökön. Célba dobznak labdával, eszközökkel.

Fejlődés jellemzői

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartók.
- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Egyéni, csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Kislabdát hajítanak távolba.
- Labdát vezetnek helyben.
- A természetes járást ütemes járással változtatják.
- Gurulóátfordulást végeznek.
- Tetszés szerinti akadályt átugranak.
- Állórajtból kiindulva futnak.
- Ismerik a csúszás, kúszás, mászás technikáját.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus teremtsen meg azokat a feltételeket a gyermek egészséges fejlődése érdekében, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, növelik az edzettséget.
- Ösztönözze a gyermekeket mozgáskészségük fejlesztésére, mozgástapasztalatuk bővítésére.

- Szervezze tudatosan a fejlesztési feladatokat a megvalósítás során, rugalmasan alkalmazkodjon az adott gyermekcsoport fejlettségi szintjéhez, a szituációhoz.
- Az óvodapedagógus differenciált feladat adásával tegye lehetővé, hogy minden gyermek sikerélményhez jusson és egyéni tempójában fejlődhessen.
- Ismerjen és alkalmazzon korszerű, modern mozgásfejlesztő eszközöket és módszereket (egyensúlyfejlesztő eszközök, kéziszer, mozgáskotta, lúdtalptorna) a mozgástevékenységek szervezése során.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus saját és a gyermek mozgását mindig beszéddel kíséri.
- *Közösségi neveléssel*, mert a mozgásos játékok, a csoportos, sor- és váltóversenyek erősítik az összetartozás érzését, a csoportkohéziót.
- *Környezeti neveléssel*, mert a mozgás közben a gyermek a szabadban érintkezik a környezettel, a látott, hallott, elvégzett cselekvések elősegítik a fogalom alakulását és lehetőség nyílik mennyiségi, formai tapasztalatok szerzésére.
- *Vizuális neveléssel*, mert a téri irányok, különböző mozgásformák gyakorlása fejleszti a gyermekek térészlelését.
- A mozgás, a testnevelés hozzájárul az egészség fenntartásához, a betegségek elkerüléséhez. A rendszeresen, kellemes légkörben végzett mozgás beépül a gyermek szokásrendszerébe, természetes igényévé válik.

6.6.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Vizuális nevelésünk magába foglalja a spontán vizuális ingereket, a szervezett tapasztalatszerzést, az ábrázoló tevékenységet és az ábrázoló foglalkozásokat.

Az ábrázolás nem más, mint a tárgyi világ cselekvő birtokbavétele, olyan alapszükséglete a gyermeknek, mint a játék.

Ahogy a gyermek egyre több és pontosabb ismeretet szerez az őt körülvevő világról, sokrétű ábrázoló tevékenysége során újra alkotja, rendezi, átszervezi, magáévá teszi (interiorizálja) azt. Az ábrázolás a gyermeki világkép, a gyermeki gondolkodás leképzése, ezért nevelői eljárásainkat mindig ahhoz kell igazítanunk, hogy a gyermek milyen gondolkodási és technikai szinten áll éppen. Az ábrázolókedve kialakításához, a sikerélményhez, a gyermek rajzfejlődéséhez nagy szükség van a firka-korszakra, amely igazi funkcióörömet jelent. Nem

szabad ezt a korszakot lerövidíteni, a gyermeket minden eszközzel felismerhető formák rajzolására bírni, sémák közé szorítani. A gyermek érési folyamatait csak úgy segíthetjük, ha biztosítjuk az önkifejezés kialakulásának előfeltételeit. Ez pedig azzal érhető el, ha megismertetjük a különböző technikákat és az azokhoz szükséges eszközök használatát. A technika ismerete alapfeltétele az alkotásnak. Éppen ezért nagyon fontos, hogy kiscsoporttól bármikor kezükbe vehessék az ábrázolás valamennyi eszközét (ollót, ragasztót, zsírkretát, filctollat, gyurmát, textileket, papírokat, stb.). Ki kell alakítani a használatukkal kapcsolatos szokásokat és következetesen betartatni azokat. Ahhoz, hogy szabadon alkothasson, kifejezzen érzelmeket, ábrázolása során el kell jutni egy olyan szintre, hogy ismeri az anyagok tulajdonságait és jártas a technikai fogásokban, s már nem ezekre figyel a tevékenység közben. A technika megismertetése mellett fontos fejlesztési lehetőségek rejlenek a jól kigondolt témajavaslatban. A legfontosabb, hogy élményre alapozzuk, tág keretek között, mindenkinek lehetőséget adva arra, hogy saját szintjén kiteljesedhessék.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés. A műalkotásokkal való ismerkedés a szép iránti vágyat ébreszti, kiváltja a rácsodálkozás, a gyönyörködés élményét. Ebben segíti a munkánkat a tárlatlátogatások, kiállítások megtekintése, művészi albumok nézegetése, reprodukciók felhasználása. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknek különösen fontos, hogy az óvodában megismerkedhetnek az ábrázolás és kézimunka anyagaival, eszközeivel, az alapvető technikákkal. Naponta lehetőséget biztosítunk a gyakorlásra, a vizuális látásmód fejlesztésére, az önkifejezés ily módon való megnyilvánulásaira.

Óvodapedagógus feladatai

- Teremtse meg a feltételeket a gyermekek képi, plasztikai kifejező-nyelvének, ábrázoló képességeinek fejlődéséhez.
- Nyújtson tapasztalatokat, élményeket a gyermekek számára, melynek segítségével a környező világ érzéki módon megfoghatóvá válik és képessé teszi a gyermeket a valóság esztétikai felismerésére, befogadására, újra fogalmazására.
- Figyelje a gyermekek egyéni fejlődését, egyéni bánásmóddal segítse a differenciált fejlesztést igénylő gyermekek tevékenységét.
- Ismertesse meg a gyermekeket különböző anyagokkal, technikákkal, a rajzolás, festés, mintázás alapelemeivel.

Gyermeki tevékenységek

- Helyesen fogja a ceruzát, ecsetet, krétát.
- Érdeklődése, vágya, elképzelése, emlékképe szerint firkálgat, rajzolgat papírra, homokba, aszfaltra.
- Érdeklődik a környezet színei iránt, egyénileg választott színekkel képeket alakít.
- Különböző vonalak, formák, színek, színfoltok alkalmazására képes, ezeket ritmusba is rendezi díszítés céljából.
- Fest ecsettel, gombfestékkal, temperával, viasz- vagy zsírkrétával, színkeveréssel sokféle alakú, méretű, színű, anyagú papír használatával.
- Gyakorolja az ecset kimosását, a helyes vízhasználatot.
- Agyagkompozíciókat készít lenyomattal, beszurkálással, karcolással, anyaglapok díszítésével.
- Képeket alkot fonaldarabokkal, textilanyagokkal, papírdarabokkal vágással, tépéssel, ragasztással.
- Természeti tárgyakat, terméseket gyűjt, ezeket összehasonlítja más formákkal tulajdonságaik szerint, majd felhasználja kép- és tárgy alakítására, ajándékkészítésre.
- Különböző technikákat ismer meg és elsajátítja azokat, így nyírás, tépés, hajtogatás, konstruálás, bemélyítés, kerekítés, szövés, ragasztás, karcolás, applikálás.
- Összerakással, térbeli rendezéssel építményeket hoz létre.
- Szerkesztő, összerakó munkával bábok, díszletek készítésére képes.

Fejlődés jellemzői

- Élményeik, elképzeléseik, képzeleteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a jellemző formákat, jegyeket.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján, megfigyeléseik felhasználásával.
- Önállóan díszítenek tárgyakat.
- Szívesen vesznek részt az óvoda és környékének szépítésében.
- Késztetést éreznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák, technikai tudásukat aktivizálják. Bátrabbak, ötletesebbek az építésben, téralakításban.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus biztosítson gazdag anyag- és eszköztárat, ezzel nyújtson választási lehetőséget a gyermekek számára, hogy kötetlen keretek között szabadon valósíthassák meg egyéni ötleteiket.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy a gyermekek eltérő környezetből, eltérő fejlettségi szinten kerülnek az óvodába.
- Az óvodapedagógus számára minden gyermeki munka legyen érték.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Játékkal*, mert a teljes játékidőben biztosítva vannak a gyermek számára a különböző technikákhoz szükséges eszközök.
- Játékukban megjelenik az építkezés, a környezet esztétikája.
- *Környezet megismerésével*, mert színek formák, téri viszonyok jelennek meg munkáikban, tevékenységük során.
- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus beszédével segítséget nyújt, ösztönzést ad az ábrázoló tevékenység kiteljesedéséhez.
- A gyermek vizuális tevékenységében tükröződik a külvilágról alkotott képe, gazdagodik megfigyelő, intellektuális, emocionális, motorikus képessége.

6.6.4. Verselés, mesélés

A mese, vers az óvodai élet mindennapjainak meghatározó élménye. A mesék, versek a nyelvi nevelés eszközei, mert a szóhasználat, a sajátos stílus (népi mondókák, népmesék) az írói eszközök gazdag lehetőségeit kínálják.

Az érzelmi biztonság megadásának, az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszköze a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, ölbeli játékok, dúdoló, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi élményeket adnak, ezért fontos alkalmaznunk.

Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatai ösztönzik a gyermeket a szóbeli kifejezésre. Az árnyalt kifejezések a fejlődő gyermeki személyiség sokszínűségét segítik elő. Célunk, hogy a gyermekek bátran kérdezzenek, igényeljék és kezdeményezzék a beszélgetéseket, verselést, mesélést.

A gyermek nem csupán szereti a mesét, hanem hisz is bennük, bár tudja mi a mese, mi a valóság, a gyermeki világszemlélet olyan, mint a meséké, a mesék ugyanúgy építkeznek, mint

a gyermeki gondolkodás úgy, ahogy a gyermek a világot megismeri. A mese mozgásba hozza a gyermeki képzeletet. A hőssel való azonosulás során szembetalálkozik a lét alapkérdéseivel, megérez, megismer erkölcsi normákat, szabályokat, s intenzív érzelmek átélésére van lehetősége (fájdalom, boldogság, kitartás, stb.).

Az irodalom közege a nyelv, nagyon lényeges, hogy csak nyelviileg tiszta, értékes mesét, verset halljanak a gyerekek. A népi mondókák, a népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzóvilágát közvetítik. A fordítás-irodalom az óvodában másodlagos szerepet tölt be.

A klasszikus és kortárs mesék, versek, más népek, nemzetiségek művei minden nap felbukkannak az óvodai mindennapokban. Verseket, mondókákat felelevenítenek a gyerekek játék közben, udvaron, kirándulásokon (nemcsak a kezdeményezéseken), mesét is naponta többször hallgatnak.

Kedvenc meséjüket sokszor szeretik hallani egymás után és ezt az igényüket is kielégítjük, hiszen minden ismétlés én-erősítő hatású. A mese sajátos szókészlete és az észjárás beépül a személyiségbe.

Nagyon fontos feladatunk a mese megkezdése előtt a megfelelő hangulatot megteremteni (elhelyezkedés, állandó hely, mesepárnák, függönyelhúzás, gyertyagyújtás, stb.).

A nyugodt csoportlégtér biztosítja, hogy azok a gyerekek is részesei legyenek a mesének, akik valamilyen más tevékenységet folytatnak, s látszólag külső hallgatók.

Ha a meséket többször ismétljük, a gyermekek szinte magukban együtt mondják a jellegzetes szófordulatokat az óvodapedagógussal, s kialakul bennük az igény arra, hogy el is játsszák azt.

A mindennapi mesélés hatására nő a gyerekek bábozási kedve is, ez különösen fontos a gátlásos, visszahúzódó gyermekek esetében - akik talán a paraván mögött valamilyen védelmet véelve, a bábbal azonosulva, megfedkeznek gátlaikról, felszabadultan nyilvánulnak meg.

A dramatizáláshoz, bábozáshoz csoportjainkban biztosítottak a feltételek, eszközök (szoknyák, palást, fátylak, egyéb kellékek: korona, kalap és a gyermekek aktuális fejlettségének megfelelő bábok - bot, fakanál, ujj, kesztyű, marionett, stb.). Az adott helyzetben hiányzó kellékeket a gyermekekkel közösen készítjük el. Az óvodai ünnepek hangulatát dramatikus játékkal emeljük

A kisgyermekeknek szóló versmondásban a ritmus, a hangzás az elsődleges. Nem lehet oktató célzatú, utólag elemezni, magyarázni tilos. A mesékben a szöveggörnyezet és az előadásmód segíti a megértést, a gyerek akkor is el tudja képzelni az egészet, ha nem ismeri minden szó

jelentését. Csak a fejből mondott mesének van igazi varázsa, hiszen csak akkor képes az ember átélt, hiteles mesélésre, ha igazán magáénak tudhatja a művet. Törekedni kell a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával. Fontos az ismétlések gyakorisága, nem az a lényeg, hogy a gyerekek sok verset, mesét ismerjenek, hanem a jól kiválasztottakat, kedvelteket újra és újra hallgassák.

Mesemondás közben nem használunk fázisrajzokat, mert az megtöri a szövegmondás folyamatosságát, megakadályozza, hogy a mesemondó és a gyerekek folyamatosan belső képzeleti képeket készítsenek. Otthon a kelleténél több „gépi” mesét hallanak, látnak a gyerekek, ez a felnőtt hiányához, feldolgozatlan benyomásokhoz vezet. A belső vizuális képalkotás képessége nem fejlődik a készen kapott, gyorsan váltogatott képek miatt (s ráadásul egyre inkább teli vannak agresszivitást sugárzó képsorokkal, amelyek szorongást váltanak ki, vagy agresszióra sarkallnak). Az óvodában az élő dal, mese, vers a természetes.

Fontos a rendszeres, elalvás előtti mesemondás, hiszen ilyenkor a nyugalom szinte helyet készít a mesének. Egy szelídebb folyású esetleg folytatásokban, lágy hangon elmondott mese, a legjobb altató lehet. A szülők figyelmét is felhívjuk arra, hogy mit jelent a gyermeknek a rendszeres együttlét, az élőszóban történő mesélés. A mesélés közvetlen meleg légköre, jó hangulata, még inkább ráirányítja a gyermek figyelmét arra, hogy mi a szép, a jó, miért kell nekik és másoknak is a szép, a jó szó, a szeretet.

Támogatjuk a gyermekek önkifejezését abban, hogy saját vers és mesealkotását, mozgással, vagy ábrázolással kombinálja. A gyermekeknek nagy érzelmi biztonságot nyújt a mesélővel való személyes kapcsolat, mely a hátrányos helyzetű és magatartási problémás gyermekek mentális higiéniájának elmaradhatatlan része.

A halmozottan hátrányos helyzetű és a nevelési problémákkal küszködő gyermekek értelmi–érzelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének legfőbb segítője a rendszeres mesehallgatás.

Óvodapedagógus feladatai

- A nap bármely szakaszában kezdeményez mesét, verset.
- Segítse elő a belső képteremtés lehetőségének kihasználását.
- A mese és versmondást a spontán adódó helyzetekre, a kedvező körülmények tudatos kiváráására, előidézésére építse.
- Mozgassa meg a gyermek fantáziáját.
- Segítse elő a gyermek érzelmi életének pozitív irányú fejlődését.
- Éreztesse, hogy a mesemondás a nap lényeges eleme.

Gyermekek tevékenységei

- Bekapcsolódnak a mondókák, versek mondogatásába.
- Figyelmesen, szívesen hallgatják a meséket, verseket, történeteket.
- Szórakoztatja őket a képeskönyvek lapozgatása, beszélgetést kezdeményeznek az ismert képekről.
- Képekről felismerik a meseszereplőket, hősöket, felidéznek cselekményeket.
- Az irodalmi művek gazdagítják szókincsüket, egyre több újabb kifejezést használnak.
- Kialakul bennük a jó-rossz közötti különbség megítélése.
- Bábokkal eljátsszák a meseélményeket.
- Tapasztalják, hogy a felnőttek vigyázva bánnak a könyvekkel.

Fejlődés jellemzői

- Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- A mesében elhangzottakról beszélgetnek.
- A mesekönyvek képeit önállóan és hosszan nézegetik, kérik a felnőttet, hogy meséljen róluk.
- Az olvasást utánozzák.
- Ismerik az óvoda könyvespolcát, vigyáznak a könyvre.
- Hangzás, hangulat egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus biztosítson békés, biztonságos, nyugodt légkört az irodalmi mű befogadására.
- Az óvodapedagógus építsen a gyermekek hozott ismeretanyagára.
- Használja ki a bábjáték adta lehetőségeket, a kommunikáció, az anyanyelvi nevelés területén, járuljon hozzá az egészséges „én-tudat” kialakításához, megerősítéséhez.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert a mese és a vers az anyanyelv közegén átsegíti a világ megismerését, mélyíti az önismeretet.
- *Énekkel, énekes játékokkal*, mert a zenei élmény serkenti a gyerekek képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát.
- *Mozgással, tornával*, mert a népi mondókáknak, lovagoltatóknak mozgással kísért elemei is vannak.
- Ezen foglalkozási terület művészisége kínálja a legtöbb lehetőséget a nyelv művelésére, a nyelvi kultúránk elsajátítására.

6.6.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Zenei nevelésünk célja a gyermekeket élményhez juttatni, felkelteni zenei érdeklődésüket, megszerettetni az éneklést, az énekes játékokat, a táncot.

A zenei élmények átélése során feladatunk fejleszteni a gyermekek

- hallását,
- ritmusérzékét,
- alkotókedvét,
- mozgáskultúráját

A zenei élmények átélése nem korlátozódik a foglalkozásokra, napközben bármikor adódhatnak lehetőségek (csoportszobában, udvaron egyaránt) éneklésre, körjátékok játszására. Ezekkel a lehetőségekkel élünk is, hiszen a zene, az ének megszépíti a hétköznapijainkat, olyan érzelmek átélését teszi lehetővé, ami mással nem pótolható. Fogékonnyá teszi a gyermekeket a „szép” befogadására és létrehozására is.

A közös játék, tánc felerősíti a csoporthoz tartozás érzését.

A zenei anyagok többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, valamint a különböző állami, egyházi jeles ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A néptánc (egyszerűbb elemeivel) fontos része programunknak, a mozgásfejlesztés egyik eszköze, hiszen az elemek többszöri ismétlésével fejlődik az összerendeződés, koordináltabbá válik a mozgás, javul a testtartás, rugalmasabbak, hajlékonyabbak lesznek.

A táncoláskor használható ruhák (virágos szoknya, mellény, gatyka) az igazi népzene, a közös tánc együttesen szolgálják az esztétikai nevelést.

Az ének-zenei anyag hozzájárul a hátrányos helyzetű gyermekek érzelmi neveléséhez, mert a jól kiválasztott zenehallgatási anyag, a közös dalok, dalos játékok, a társakkal együtt átélt ritmikus mozgás bensőséges élményt nyújtanak. De nemcsak mint érzelmi hajtóerő tekintjük a zenei nevelést jelentős eszköznek a gyermek nevelésében, hanem figyelembe vesszük, hogy a dalos játékok megismerése és felidézése fejlesztik a kognitív képességeket, az emlékezetet, gondolkodást, figyelmet.

Óvodapedagógus feladatai:

- Keltse fel zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket.
- Szerettesse meg a gyermekekkel az éneklést, az éneklési játékokat, hangszereket.
- Szoktassa őket a szép, tiszta éneklésre.
- Juttassa zenei élményhez a gyermekeket.
- Használja ki a néphagyomány, a népzene adta lehetőséget.
- Vegye figyelembe a gyermekek otthonról, bölcsődéből hozott ismeretanyagát.

Gyermekek tevékenységei:

- Utánozzák a felnőtt énekét, mozgását.
- Érzékelik a dal, a mondóka ritmusát.
- Szívesen énekelnek a nap bármely részében.
- Megfigyelik egymás hangjában lévő különbségeket.
- Érzékelik a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú közötti különbségeket, ezeket kézzel jelzik.
- Elsajátítanak egyszerű tánclépéseket.
- Megismerkednek különböző hangszerekkel.
- Játék nélküli dalokhoz kitalálnak mozgásokat.
- Dallamokat dúdolnak, ismernek fel, hallható jelre bűjtött hangszíneket ismernek fel.

Fejlődés jellemzői

- A gyerekek tudják a mondókát, a dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel mondani, énekelni.
- Egyszerű dallamotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül is.
- Ismert dalt dúdolnak.
- Felismerik a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú relációkat, ezeket kézzel jelzik.

- Tudnak magasabban, mélyebben énekelni, dalt kezdeni.
- Felismerik a dallamokat dúdolásról, hangszerről, hasonló fordulatokból.
- Tudnak dalokat hangosan és magukban énekelni.
- Ismerkednek néhány hangszerrel.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusából.
- Dalok, mondókák ritmusát összekapcsolják.
- Egyöntetűen körbejárnak szép testtartással.
- A táncos mozgásokat szépen megformálják.
- A bemutatott élőzenét figyelmesen hallgatják.

Módszertani alapelvek

- Vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyermekek egymástól eltérő ismeretanyagát, fejlődési szintjét.
- A dal, mondóka, mozgás és zenehallgatási anyag helyes megválasztásával az óvodapedagógus járuljon hozzá az érzelmi fejlődés alakulásához.
- Tegye lehetővé az óvodapedagógus, hogy a gyermekek saját szintjükön dolgozhassák fel az énekes anyagot, találja meg az egyensúlyt az állandóan érvényesülni akaró és visszahúzódo gyermekek bátorítása között.

Kapcsolata más nevelési területekkel

- *Környezeti neveléssel*, mert a dalok szövege, tartalma kapcsolódik környezeti jelenségekhez (évszakok, növények, állatok természetben végzett megfigyelések).
- *Közösségi neveléssel*, mert a közös éneklés, játék, együttlét társas örömet jelent, segíti a gyermekek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását és magatartásuk kedvező alakulását.
- *Anyanyelvi neveléssel*, mert a zenei anyag közvetítése nyelvi formában történik.
- *Mozgással*, mert mondókák, dalok, énekek spontán és kötött mozgásformája szervezett egységben van a szöveggel.
- A zenei nevelés élményhez juttatja a gyermekeket, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását.

7. Tagintézmények sajátos arculata, nevelési gyakorlata

7.1. Oldalkosár utcai Tagintézmény

Oldalkosár utcai Tagintézmény és az Oldalkosár utcai telephely a város központjától néhány száz méterre fekszik panel,- és bérházak között. Közvetlen környezetükben egy általános iskola és egy bölcsőde helyezkedik el.

Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény 1980-ban épült, 4 csoportos, három homogén és egy vegyes csoportban fogadjuk a gyermekeket.

Az óvoda tárgyi felszereltsége jónak mondható, ami köszönhető a fenntartó által biztosított folyamatos fejlesztéseknek, az eddigi sikeres pályázatoknak, a szülők és támogatók segítségének, az óvoda alapítványának, jótékonyági rendezvényeknek.

Az óvoda udvara tágas, sok fával és növényvel, megújult játékeszközökkel.

Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény nevelőtestülete a gyermekek egyéni készségeihez és képességeihez, sokoldalú személyiségfejlesztés kibontakoztatásához helyi programjában kidolgozta azt a nevelési gyakorlatot, mellyel a legjobbnak ítéli meg a kitűzött feladatainak megvalósítását. A közösség a „Lépésről lépésre Program” adaptálásában látott lehetőséget és útmutatást a családokkal történő intenzívebb és hatékonyabb együttműködésre.

Pedagógiai elvünk: a tevékenységközpontokban zajló, a gyermeki érdeklődésből kiinduló komplex tevékenységeken keresztül a játékban tanulás és a játékos tanulási folyamatok megvalósításával a másság elfogadására, a toleranciára nevelő, élmény-gazdag mindennapok megteremtése.

Alapfeladaton túli szolgáltatások

- Néptánc minden csoportban gyermektánc szakos óvodapedagógus kolléganőnk vezetésével- heti rendbe iktatva; heti 1-1 alkalommal
- Mozgáskotta Program- hetirendbe iktatva; heti 1-1 foglalkozás
- Bábelőadás (Truffaldinó Bábszínház)

Az Oldalkosár utcai telephelyen található óvoda 1970-ben épült, 3 homogén csoporttal rendelkezik.

Az Oldalkosár Utcai Telephely nevelő közössége a „Tevékenységi Központú Óvodai Program” adaptálását választotta, melyben a gyermekek szociális életképességét minden későbbi

fejlődés alapjaként kezelik, mert a pedagógiai céljaik és feladataik centrumában tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodásaikat. Céljuk: a teljes gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés a tevékenységek által és azokon keresztül.

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának.

A nevelési folyamat négyes feladatrendszeren keresztül valósul meg. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A négyes feladatrendszer elemei

- Játék és tanulási tevékenység
- Társas és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidős tevékenység

Az óvoda rendelkezik egy só-szobával, ahol légúti nehézséggel küszködők terápiájára is lehetőség van óvodapedagógusok közreműködésével.

Alapfeladaton túli szolgáltatások

- Mozgáskotta Program –heti rendbe iktatva
- Családi nap szervezése „Nyuszi galopp”
- Egészség-hét programsorozat
- Bábelőadás (Truffaldinó Bábszínház) bérletes előadási; helyszíne: az óvoda tornaszobája

A Szabadság téri telephelyünk a csúcsi városrészben egy lakótelep szélén helyezkedik el. A 2 vegyes csoporttal működő óvoda 1966-ban épült. Az intézmény csendes fákkal körül ölelt udvarral rendelkezik, a belső terek felújítottak.

Az óvoda pedagógusai, saját programot dolgoztak ki, a Klímanócska programot, melynek alapja olyan folyamatos, tudatosan, gazdagon szervezett komplex tevékenységrendszer, amelyben a nevelési területek összefüggnek.

Igyekszünk a ránk bízott gyermekeknek az óvodai élet teljes napján tudatosan gazdagon szervezett tevékenységet biztosítani, megmutatni a körülöttünk lévő világot, hogy felfedezzék a környezet szépségeit. Keressük és kezdeményezzük a természeti élményszerzéseket, ahol a

családokkal együtt közösen munkálkodhatnak, amely alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet, a harmonikus környezet létrehozására ösztönöz. Fontosnak tartjuk, hogy erősítsük a szülőföld iránti szeretet érzését. Olyan lehetőségeket teremtünk, ahol élményekre, tapasztalatokra alapozva segítjük, hogy a gyermekek a környezetüket alakító alkotó emberré váljanak. A környezet- és természetvédelem érdekében igyekszünk kommunikációs kapcsolatainkat széles körben kiterjeszteni az óvoda és partnerei között.

Alapfeladaton túli szolgáltatások

- Csoport kirándulások a szülőkkel történő egyeztetés szerinti helyszínekre
- Munkadélutánok szervezése
- Kézműves foglalkozások
- Ruha, könyvgyűjtés
- Családi programok: Őszi barangolás, Varázslatos hópihék.
- Könyvtári programok látogatása
- Környezeti neveléssel, környezetvédelemmel kapcsolatos programok
- Vöröskereszt bázisovi programjai
- Ovizsaru Program

7.2. Pál utcai Tagintézmény

Óvodáink három csoporttal működő, családi hangulatú, gyermekléptékű intézmények, melyek a 3-7 éves gyermekek számára átlátható, biztonságos teret biztosítanak a mindennapokban.

Pedagógiai hitvallásunk középpontjában a gyermek, a család áll. Különleges hangsúlyt fektetünk a családokkal való együttműködésre, a *gyermekek képességeinek maximális kibontakoztatására*, a gyermekek egyéni eltéréseit is figyelembe vevő fejlesztésre, a tehetséggondozásra, felzárkóztatásra.

Ehhez a szükséges *személyi és tárgyi feltételek* teljes körűen biztosítottak (felújított, klimatizált épületek, napelemek, fejlesztő szobák, felújított mosdók, tornaszobák, focipálya, sok-sok modern fejlesztő játékeszköz).

Az óvodáink udvarán is *több jelentős fejlesztés, felújítás* történt a fenntartó önkormányzat támogatásával az elmúlt években: szabványoknak megfelelő, biztonságos, a gyermekek által nagyon kedvelt mozgásfejlesztő udvari játékok, mászóakák, hinták, csúszdák állnak a gyerekeink rendelkezésére, biztonságos talajborításon. Így az irányított mozgásfejlesztés mellett biztosított a mindennapos szabad levegőn történő mozgás, amely elengedhetetlen az alapmozgások (járás, futás, kúszás, mászás, ugrás, dobás stb.) stabil elsajátításában, ami minden további mozgásforma alapját adja.

Lelkiismeretes, gyermekszerető, szakmailag felkészült óvodapedagógusok, szakképzett pedagógiai asszisztensek és dajkák együttműködő közösségként támogatják a gyermekek fejlesztését, gondozását.

A családokkal való kapcsolatunkat közvetlenség, őszinteség jellemzi. Kapcsolattartási formáink változatosak, jól működnek. A közösségek építésére nagy figyelmet fordítunk, legyen szó a gyermekek, szülők, nevelőtestület közösségéről, számos közös programot szervezünk a családok bevonásával.

A szülők bekapcsolódhatnak a csoportok tevékenységébe, életébe (közös ünnepek, ünnep előtti kreatív programok, családi napok, sport és egészségnapok, nyílt napok, stb.) - ezzel a lehetőséggel egyre többen élnek is. Ezek az alkalmak formálják a gyermekek, a szülők közösségét, elmélyítik az óvoda - család kapcsolatát.

Legfontosabbnak azt tartjuk, hogy a gyermekek bármilyen tevékenységet választanak az óvodában - sikerélményt éljenek át. A pozitív élmények megerősítik, formálják énképüket, önismeretüket, s további energiaforrást biztosítanak a különböző tevékenységekhez, a fejlődéshez. Ezért minden területen szem előtt tartjuk az egyéni különbségeket, és azoknak

megfelelő bánásmódot, módszereket alkalmazunk. Munkánk során arra törekszünk, hogy *érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört* teremtsünk.

Engedjük, hogy a gyerekek a fejlődésükhöz szükséges dolgokat megtapasztalják. Kellő időt hagyunk arra, hogy elmélyüljenek a szabad játékban, mely az óvodás kor legfontosabb tevékenysége.

Kiemelt fontosságú programunkban *a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet kialakítása*, ezért a környezet megismerésére nevelést az óvodás gyermekek személyiségfejlesztésének alapvető, nélkülözhetetlen forrásának tartjuk. Csoportjaink szívesen mennek a természetbe, a kirándulások, séták és terepfoglalkozások alkalmával szerzett közvetlen tapasztalatok, megfigyelések hozzájárulnak ahhoz, hogy a természeti-, és társadalmi környezetükben eligazodni tudó gyerekeket neveljünk. Az élményeket legfontosabb tevékenységükben a játékban dolgozzák fel a gyerekek, sok-sok készségük fejlődik, stabilizálódik ezáltal. Óvodánk környezetvédelmi programjával, tevékenységével először 2009-ben, majd 2022-ben újra elnyerte a „Zöld Óvoda” címet. Programunkat a jövőben is fenntartjuk és igyekszünk új ötletekkel, projektekkel tovább fejleszteni azt.

Kiemelten foglalkozunk az állatvédelemmel is „Állatbarát Óvoda” címünk elnyerésével járó feladatainkat lelkesen végzik a gyerekek elhivatott természetvédő óvodapedagógusaink vezetésével. Kreatív, jó kezűgyességű munkatársaink sokféle fejlesztő játékeszközt készítenek, melyeket a gyerekek nagy örömmel használnak, emelve a készségek fejlesztésének hatékonyságát.

Az elmúlt években számos *innovációt* ismertünk meg és vezettünk be a csoportok pedagógiai gyakorlatába, pl: Boldog-Óvoda Program, Nyugi-Ovi Program, Mozgás-Kotta, Okos Kocka, „Igy tedd rá!” program, gyermekjoga, Ovi-Fürkész fejlesztő Program, Stephen-Sarlós mozgásfejlesztő Program, hangtál alkalmazása, sószoba, stb. Új elemként jelenik meg pedagógiai gyakorlatunkban az óvodában rendelkezésünkre álló *informatikai eszközök használata* a foglalkozások és egyéni fejlesztések során. Például az interaktív tábla, projektor, érintő képernyős laptop, programozható *óvodai robotok*, programozó társasjátékok, korszerű óvodai fejlesztő szoftverek, stb. Ezeket az eszközöket csak célzott fejlesztésekhez használjuk, rövid, néhány perces időtartamban, de abban igen jó eredménnyel.

Alapfeladaton túli szolgáltatások

- színház, múzeum, könyvtárlátogatásokat szervezünk
- kapcsolatot tartunk az iskolákkal
- részt veszünk az általuk szervezett programokon: mesemondó és sportversenyeken, rajzpályázatokon, stb.
- óvodánkban járó gyermekeknek szüleik igénylése alapján lehetőségük van részt venni hittan foglalkozásokon
- bekapcsolódni *Ovi-foci* foglalkozásokba
- igény szerint az óvodában kihelyezett *Bozsik-foci* foglalkozásokat is tartanak szakképzett óvodapedagógusaink

7.3. Magvető utcai Tagintézmény

Óvodánk 1985 óta működik a város külső peremén, kertés családi házak környezetében. Az elmúlt 10 évben az óvoda számos korszerűsítésen esett át, külső és belső korszerűsítések történtek.

Pedagógiai munkát csoportonként két óvodapedagógus és egy dajka, látja el.

A pedagógusok munkáját, pedagógiai asszisztensek, fejlesztő pedagógusok, pszichológus, logopédus segíti.

Az óvoda férőhelyek tekintetében 75 gyermek befogadására maximalizálható, akiket három csoportszoba várunk. Minden csoportszoba légkondicionált, önálló öltözővel és mosdóval rendelkezik, illetve a játékélmény fokozása érdekében egy galéria is gazdagítja a csoportszobákat. Ezeken felül található még az intézmény belül egy 80 m² tornaterem és fejlesztő szoba is. Az óvodánk büszkélkedhet a város egyik legnagyobb kiterjedésű udvarával, melyen a számtalan udvari játék mellett egy műfüves pálya is található.

Az óvoda minden egyes része úgy lett kialakítva, hogy az a lehető legjobban biztosítsa a gyerekek biztonságát, kényelmét és mozgásigényüket, a játék iránti vágyukat. Prioritást élvez az itt dolgozó pedagógusoknál az az elv, értékrendszer, melyben egy olyan környezet alakítsanak ki a gyermekek körül, amely színeivel, anyagaival, formáival a harmóniát, a nyugalmat sugározza a gyerekek felé.

Észak utcai Óvoda

Városszéli, 48 férőhelyes, 2 csoportos, részben osztott óvoda. Az óvoda a Kincses telepen található, nehéz anyagi körülmények között élő hátrányos helyzetű családokkal, ami döntően meghatározza az óvoda feladatát. Épülete régi építésű, de az utóbbi időben történt modernizálások során megteremtették azokat a korszerű feltételeket, melyek fontosak a fent említett környezetből érkező gyermekek szocializációjához, egészséges fejlődéséhez.

Az óvoda két csoportos, a csoportok klimatizáltak, a fejlesztőszoba, tornaterem és a tágas új játékokkal felszerelt udvar a biztosítja gyermekek biztonságos mozgásigényét.

Pedagógiai munkát csoportonként két óvodapedagógus és egy dajka, látja el.

A pedagógusok munkáját, pedagógiai asszisztensek, fejlesztő pedagógusok, pszichológus, logopédus segíti. Nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos az egészséges életmód szemlélet kialakítására és formálására.

Az itt dolgozó óvónők munkáját rendszeresen segítik karitatív és civil szervezetek a fenntartó Hódmezővásárhelyi Önkormányzat kiemelt figyelmet és támogatást fordít óvodánkra.

Szent István utcai Óvoda

Régi építésű, de teljes felújított épület biztosítja az esztétikus, nyugodt, egészséges környezetet a gyerekek számára. Jelenleg 3 légkondicionált csoportszobával és a hozzá tartozó öltözőkkel, mosdókkal, egy tornaszobával, fejlesztőszobával, valamint dolgozói helyiségekkel rendelkezünk.

Udvarunk több részből áll, s habár a terepadottságai miatt füves területünk kevés van, de fákkal és virágokkal teli udvarral próbáljuk egyensúlyozni, hogy minél jobb élmény legyen a mindennapos szabad levegőn való tartózkodása gyerekeknek..

Pedagógiai munkát csoportonként két óvodapedagógus és egy dajka látja el. A pedagógusok munkáját, pedagógiai asszisztensek, fejlesztő pedagógusok, pszichológus, logopédus segíti. Kiemelt feladatunk a hagyomány őrzés, de az újdonságoktól sem zárkozunk el. Programokat szervezünk, hogy a szülőkkel megismerjük egymást, és hogy mindenkinek lehetősége legyen minőségi időtöltésre. Ilyen alkalom a szüreti mulatság, a Mártonnapi lámpás felvonulás, Karácsonyi készülődés, az évzáró és ballagás.

7.4. Nádor utcai Tagintézmény

A Nádor utcai óvoda négy óvodai csoporttal működik. Főként Újváros körzetből és a környező tanyavilágból járnak hozzánk gyermekek. Óvodánk családi házas övezetben található. 2014 évben intézményünk épülete teljes egészében megújult. Az épületben a gyermekek rendelkezésére áll 2 x 60m² és 2 x 54m² –es csoportszoba, 1 db 60m² –es tornaszoba, orvosi és elkülönítő szoba, szülői fogadó szoba, egyéni fejlesztő szoba valamint korszerű egészségügyi kiszolgáló helyiségek.

A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint 2 csoport esetében homogén illetve 2 csoport esetében vegyes összetételű. Korszerű és a mai igényeknek, követelményeknek megfelelő játszó udvarral, rendelkezünk, ahol gyermekeinknek lehetősége van az önfeledt játékokra, az egészséges testedzésre, testmozgásra (kerékpárút, futballpálya) és a környezeti tapasztalatszerzésre. A sokszínű mozgás lehetőségét kihasználva, mozgásigényükre építve, egészségük megőrzését és az egészséges életmódra nevelést segítjük.

A Tornyai János utcai telephelyünk három óvodai csoporttal működik, szintén családi házas övezetben. Az épület tágas, világos, kiváló lehetőséget biztosít, a gyermekek csoportszobákban történő változatos mozgásaira, játékaikra. A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint homogén. A környezeti adottságokat kihasználva, tapasztalatszerzés útján ismerkednek az emberek és a természet szoros kapcsolatával.

A Klauzál utcai telephely 3 csoporttal működik, a városközpont közelében családi házas övezetben, Susán városrészben. Az épület adottságaira jellemző a tágasság és a világosság.

A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint homogén. A helyi sajátosságok közül kiemelt fontossággal bír a gyermekek megismertetése a néphagyományokkal, népszokásokkal, ősi mesterségekkel valamint, hogy képesek legyenek környezetükben felismerni, ápolni a régi értékeket.

Szociokulturális jellemzők

Óvodásaink családi körülményeiket tekintve, változatos szociológiai környezetükből adódóan, eltérő fejlettséggel érkeznek óvodáinkba. A nevelőtestületre a mindennapi nevelőmunkában, a gyermekvédelmi munkában, a szülőkkel való együttnevelésben megnövekedett felelősség hárul. A védőnők, család gondozók és a jegyző segítségével kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, nagycsaládosok, és a veszélyeztetett

gyermekekre, családokra. A családsegítő szolgálattal és a védőnői hálózattal (körzeti védőnő) karöltve felkutatjuk a perifériára került családokat, és figyelemmel kísérjük őket, hiszen óvodáskorú gyermekük, legoptimálisabb ellátást és fejlesztést az óvodában kapja meg.

A szülők iskolai végzettsége, szociális helyzete és a neveléshez való hozzáállása, a legszélesebb skálát mutatja. A családok jelentős többsége kétkezi munkás, nagyon kevés százalékban vannak a biztos anyagi háttérrel rendelkezők. Az eltérő szociális körülményekből adódóan a gyermekek is eltérő fejlettséggel érkeznek az óvodába. Az alacsony iskolai végzettségből következik, hogy a szülői igények a gyermek 3-4 éves koráig a gondozási, a testi-lelki szükségletek kielégítésére és az érzelmi nevelésre majd 5-7 éves korban pedig az iskolai életre való alkalmasság elérésére korlátozódik.

Az óvodapedagógusainknak fontos szerepe van a meglévő hátrányok kompenzálásában, valamint abban, hogy ismerjék és alkalmazzák az egyéni különbségekre figyelő, egyénre szabott fejlesztéseket, módszereket, eszközöket. Tudatosan fejlesszék a család és az óvoda közötti kommunikációt. A családot, mint partnert vonják be a gyermekkel kapcsolatos óvodai fejlesztési folyamatokba, így elérhetjük azt, hogy segítő partnerre válnak a nevelési folyamatban.

A „Kompetencia alapú oktatás egyenlő hozzáférés – innovatív intézményekben” című pályázati programunk megvalósítását követően a 2010/2011 nevelési évben, óvodai intézményegységeinkben bevezetésre került a részleges mértékű adaptáció során alkalmazott kompetencia alapú óvodai nevelés. Így nevelésünk középpontjába a kompetenciafejlesztés került, melynek során olyan képességek, készségek, valamint alkalmazni képes tudás megszerzését segítjük gyermekeinknél, amely megalapozza az egész életen át tartó tanulást. Segíteni kívánjuk az együttműködési készség, tolerancia, az önállóság, a helyes belső kontroll, nyitottság, rugalmasság, kreativitás, probléma megoldás személyiségjegyek kialakulását.

A pályázati továbbképzések lehetőséget biztosítottak óvodapedagógusaink módszertani megújulására, projekthetek, saját innovációk és jó gyakorlatok kidolgozására.

Jó gyakorlataink

- Kompetencia alapú óvodai nevelést támogató „Ovisuli” fejlesztő program az óvodában.
- „Hetedhét zenehet” az óvodában.
- „Szedegetett szőlőszemek” projekt az óvodában.

Saját innovációink:

- Fejlesztő eljárások az óvodában.
- Másság fejlesztés

Háromhetet meghaladó projekt:

- Tavasz varázs – ébredő természet.

Alapfeladaton túli szolgáltatások

- Bozsik intézményi program- ovifoci
- gyermektánc
- gyermektorna
- művészpálánták alkotóműhely
- óvodabusz

8. Pedagógiai dokumentumok

Pedagógiai adatrögzítés (OviKréta)

Csoportnapló

Gyermekcsoport adatai: Névsor, jelek,

Csoporthoz tartozó felnőttek nyilvántartása

Heti rend

Napirend

Féléves nevelési terv, benne szeptemberben beszoktatási terv és értékelése

Éves tervek

Heti terv:

Tanulási feladatok tervezése, projektek tervezése, reflexiók

A gyermek fejlődését rögzítő dokumentumok

Anamnézis

Gyermek fejlődésének nyomon követése, őszi, tavaszi adatrögzítéssel

Szükség esetében történő feljegyzés

DIFER mérés középső és nagycsoportban

Egyéni fejlesztési terv

A napi hiányzások nyomon követése

9. Esélyegyenlőségi Terv

9.1. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló cél

- Egyenlő bánásmód biztosítása, a meglévő hátrányok csökkentése
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek beóvodázásra kerüljön
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermejkölési és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Kisebbségi Önkormányzattal, Civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló kiemelt intézkedések feladatai

- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze. Alapvető követelmény a gyermek emberi méltóságának, jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével.
- Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.
- Az óvodai nevelés biztosítja a nemzeti, etnikai kisebbség, önzonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az óvodapedagógus feladatai a gyakorlati megvalósítás során

- A gyermek személyiségét elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze.
- Segítse a gyermek személyiségfejlődését, a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.

- Érzelem-gazdag, gyermekközpontú légkör megteremtése.
- A megértő, együtt érző, de nem mindent elfogadó nevelői magatartás.
- Türelmes, szeretetteljes odafigyelés biztosítása.
- A hátrányokkal küzdő és a tehetséges gyermekek differenciált segítése.
- Az egyéni bánásmód érvényesítése, alkalmazása.
- Életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele.
- Esélyegyenlőség, esélyek növelése.
- Egységes nevelői hatások érvényesítése.
- Az óvodapedagógus tartsa tiszteletben a gyermekek emberi méltóságát és jogait.
- Működjön együtt a családdal, tartsa tiszteletben, és tapintatosan befolyásolja a családi nevelést. A családról szerzett információkat etikusan kezelje.

9.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Hátrányos helyzet állapítható meg annak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeknek, aki esetében megállapítható, hogy

- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettségű
- a szülők egyikénél alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt.33.§ szerint aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylés időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy
- a gyermek elégtelen a lakókörnyezete illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek.
- halmozottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fenti három körülmény közül legalább kettő fennáll.

1. Szervezési feladatok				
Tevékenység megnevezése	Felelős	Határidő	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
1.1. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása				
A HH, HHH gyermekek beóvodázásáért felelős	Óvodavezető	Mindenkori nevelési év Április 30.	Megbízás	Az óvoda körzetében a HHH gyermekek minden nevelési évben beóvodázása 100%-os
Kapcsolatfelvétel a védőnővel	Óvoda pedagógus, Óvodavezető	Mindenkori nevelési év Április 15.		
1.2. Integrációt elősegítő csoportalakítás				
Csoportalakítás az integrált óvodai nevelésnek megfelelően	Óvodavezető	Minden nevelési év: 07.01-08.31.	Felvételi és Mulasztási naplók, Kimutatás a HHH gyermekekről	Minden nevelési évben megfelelő a HHH gyermekek arányos elosztása a gyermekcsoportokban
Érzelem gazdag, családi óvodai légkör kialakítása	Teljes dolgozói kör	Folyamatos	Pedagógiai Program, Csoportnapló	A HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába, igazolatlan hiányzás minimálisra csökkentése
A HH,HHH gyermekek körében a Hiányzási Nyilvántartás vezetése, folyamatos figyelemmel kísérése, szükséges intézkedések megtétele	Csoportok óvoda-Pedagógusai,	Folyamatos, Havi zárás: minden hó 05-ig	HHH gyermekek csoportos és intézményi nyilvántartása	
Jelző rendszer működtetése a széles körű intézményi együttműködés keretében: orvos, védőnő, Családsegítő és Gyermejköléti Szolgálat, Helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Gyámhivatal	Csoportok óvoda-Pedagógusai,	Folyamatos	Együttműködési Megállapodások	
1.3. A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása				
Az óvodai nyitvatartási idő egyeztetése a fenntartó önkormányzattal	Óvodavezető	Mindenkori nevelési év	A nevelési évre szóló Munkaterv	Az óvoda 11 órás nyitva tartása biztosítja, hogy a szülők munkát vállalhassanak.

2. Nevelőtestület együttműködés					
Formája	Résztvevők	Gyakorisága	Felelős	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
Értékelő eset-megbeszélések	Nevelőtestület Külső szakemberek : pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus, tehetség-fejlesztők Családgyozdó	Probléma felmerülés időszakában Folyamatos és tervszerű az éves Munkatervnek megfelelően	Óvoda-vezető	Jegyzőkönyv	Az óvodában működik az óvodapedagógusi együttműködésre épülő értékelési rendszer, mely teljes mértékben biztosítja a HH, HHH gyermekek egyénre szabott felzárkóztatását, tehetséggyozdását.
Probléma-megoldó fórumok					
Hospitálásra épülő együttműködés					

3. Pedagógiai munka kiemelt területei				
Tevékenység megnevezése	Felelős	Határidő	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
3.1. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció				
Anamnézis Beszoktatás értékelése A gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatói Difer értékelő lap Egyéni fejlesztési lap Szakértői papírok Fejlődési mutató (a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések).	Csoportok óvoda-pedagógusai	Mindenkori nevelési év: 12.31.	Egyéni fejlődési napló DIFER mérés dokumentációja	A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát
Az új HH, HHH gyermekek személyre szabott beszoktatása az óvodai életbe	Azon csoportok óvoda-pedagógusai, akiknek új HH és HHH gyermekeik vannak	Mindenkori nevelési év 11. 30.	Beszoktatási terv Óvodai éves Munkaterv	A HHH gyermekek sikeresen beilleszkednek az óvodai életbe, szeretnek óvodába járni, bizalommal fordulnak a velük foglalkozó felnőttekhez, szívesen és örömmel vesznek részt a közös játékokban, tanulásban, programokban.

3.2. Egészséges életmódra nevelés				
Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a helyes egészségtudatuk és a táplálkozási szokásaik kialakítása	óvoda- pedagógusai, Óvodavezető	Folyamatos	Pedagógiai Program Éves Munkaterv Csoportok projekttervei Heti tervek A Gyermek Személyiséglap rendszere – Egyéni Fejlesztési terv	A HH, és HHH gyermekek teljes körében kialakul az életkorának megfelelő egészségtudatos szokásrendszer
A HH, HHH gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges óvodai tárgyi és személyi feltételrendszer biztosítása				
3.3. Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése				
Programunknak megfelelően a multikulturális tartalmak beépülése a csoportok mindennapi életébe	Csoportok óvoda- pedagógusai	Folyamatos	Éves Munkaterv Csoportok projekttervei Heti tervek A Gyermek Személyiséglap rendszere – Egyéni Fejlesztési terv	Az óvodás gyermekek körében az iskoláskor eléréséig kialakul egymás előítélet mentes elfogadása.
A Sajátos Nevelési Igényű gyermekekkel való közös óvodai élet				Az óvodás gyermekek körében az iskoláskor eléréséig szokásrendszerükbe beépül a tudatos környezetvédelem
Lokálpatriotizmusra nevelés: részvétel a városrész rendezvényein, ünnepségein, építészeti értékeink megismerése, megőrzésére nevelés				
A munkára nevelés során a környezet megóvására, védelmére való nevelés				
3.4. Korszerű óvodapedagógiai módszerek				
„Anyá játssz velem” akkreditált program Tematika I: 2 – 4 éves korig Tematika II: 4 – 6 éves korig alkalmazása	Óvoda- Pedagógusok	Folyamatos	Egyéni Fejlesztési terv	A különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek egyéni, differenciált fejlesztésére.

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka					
Tartalma	Formája	Gyakorisága	Felelős	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
4.1. Egészségügyi szűrővizsgálatok					
A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi – fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia – vizsgálatának kezdeményezése, megszervezése	Gyermekek testi fejlődésének mérése: súly, magasság Védőnő: egészségügyi szűrővizsgálatai Szakorvosi szűrővizsgálatok	Fél évente Együttműködési	Óvoda- Pedagógusok	Egyéni fejlődési napló	A HH, HHH gyermekek teljes körében az esetleges egészségügyi problémák megállapításra kerülnek, szükség esetén további ellátásuk megvalósul
Családok szociális támogatása.	Ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése,	Alkalomszerű	Óvoda- Pedagógusok		A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkenni.
A HH HHH gyermekek óvodai ingyenességének biztosítása	Szülők felvilágosítása a szociális támogatás lehetőségeiről Népjóléti irodával való közvetlen kapcsolat felvétel a szülő érdekében	Folyamatos	Óvoda- Pedagógusok	HH gyermekek térítési díj kedvezmény kimutatása, Jegyzői határozatok	Egyetlen gyermek se marad ki az óvodából a szülők szegénysége miatt

5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel					
Tartalma	Formája	Gyakorisága	Felelős	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
5.1. Gyermekjóléti, Családsegítő szolgálat					
Családok szociális, mentális támogatása, segítése	Családsegítő szakember jelenléte az intézményben folyamatos információ és segítségnyújtás a szülők számára a szociális támogatás lehetőségeiről,	Folyamatos	Óvoda-Pedagógusok	A szülők erőforrásainak feltárása	Karitatív tevékenység
5.2. Védőnői hálózattal					
A gyermekek óvodai beíratásának támogatása	Jelzőrendszer működtetése Esetmegbeszélés	Nevelési év elején, majd folyamatosan	Óvoda-Pedagógusok		Az óvoda körzetébe járó HH HHH óvodáskorú gyermekek teljes köre rendszeresen jár óvodába,
5.4. Cigány kisebbségi önkormányzat					
A gyermekek hiányzás csökkentésében való együttműködés	Esetmegbeszélés	Folyamatos	Óvoda-Pedagógusok		

10. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az óvoda feladata a mindenkor érvényben lévő fenntartói, közgyűlési határozat alapján intézményeiben biztosítani az ép intellektusú, sajátos nevelési igényű- beszéd fogyatékos, mozgássérült, hallássérült valamint pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek integrált nevelését.

Intézményünk célja

- a meglévő tudás aktivizálása és beillesztése új keretekbe, a minőségi változást eredményező intézményi innovációk serkentése, megvalósítása
- hozzásegíteni a gyermekeket társadalmunk kultúrájába való tájékozódáshoz, és ezen keresztül a társadalomba való beilleszkedéshez
- integráló, inkluzív intézménnyé válni, a lehető legmagasabb szintű társadalmi integrációt elérni, biztosítani

Intézményünk feladata

- új utakat, lehetőségeket kínálni, biztosítani a differenciált igények kielégítésére
- befogadó szemléletmód, korszerű ismeretek a nevelő közösség
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését biztosítani
- felkészíteni a befogadásra a gyermekek, szülők közösségét
- a kompetencia alapú fejlesztés alkalmazásának gyakorlattá tétele

Eszközünk, módszereink

- adaptív utak kínálata a kompetencia alapú program csomagok befogadása
- környezet kialakítása
- eszközök, fejlesztő játékok bővítése
- továbbképzéseken való részvételek

Befogadás, befogadó pedagógus

A befogadás egyik fontos elemének érezzük, hogy mindenkit önmagának tekintünk, a gyermeket saját magához mérjük, és elfogadjuk a természetes különbségeket.

Megvalósításában építünk a humán erőforrásunkra, óvodapedagógusaink között van gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, mozgásfejlesztő pedagógus, mentálhigiénés szakember. Fontosnak tartjuk, hogy a befogadó pedagógus rendelkezzen megfelelő alapismeretekkel, jártas legyen a differenciáló pedagógiában, mert ezt az együttnevelés alappilléreinek tartjuk.

A befogadásban kiemelten kezeljük

- az önbizalom és az önbecsülés erősítését
- az eltérő szociokulturális háttérből adódó hátrányok csökkentését
- az emocionális különbségeket
- a differenciált tervezést (SNI gyermek szükségleteinek figyelembe vételével)
- a differenciált értékelést

Az integrált gyermekek eltérő képességekkel érkeznek az óvodánkba. Egyéni képességeik tudatos és tervszerű fejlesztése elsősorban a befogadó pedagógus feladata.

A befogadó pedagógus munkájában, az együttnevelésben domináns szerepet kap az együttműködés

- kapcsolat a gyermekkel: A gyerek személyiségét az egyik legfontosabb meghatározónak tartjuk az integráció összetett folyamatában
- kapcsolat a szülővel
 - nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak
 - rendkívüli szerepe van a beilleszkedés sikerességében
 - felvállaljuk a szülőgondozást/lelki megsegítést, a beszélgetések során a biztatásra fektetjük a hangsúlyt, úgy gondoljuk, ha a szülő nyitottan és bátran közeledik a világ felé, akkor a világ is megtanulja elfogadni a más helyzetet

A csoport szerepe- nagyon fontosnak érezzük a csoporttársak el- és befogadóképességét. Ebben nagyon sok múlik rajtunk óvónőként, mert ha természetesen kezeljük a gyermeket, a csoport tagjai is természetesen kezelik őt, természetesebb lesz az elfogadás.

Gyógypedagógussal való kapcsolattartás: az együttnevelés mindennapi megvalósításának és az eredményes fejlesztésnek a legfőbb feltétele a pedagógus és a gyógypedagógus együttműködése a fejlesztő pedagógussal. Feladatok, felelősségi körök pontos elosztása. Rendszeres konzultáció kiterjedjen a részletekre.

Óvodai programunk felöleli az SNI-ből eredő hátrányok csökkentésére szolgáló speciális fejlesztési tevékenységeket.

Elsődleges alapelemei az önkiszolgálás fejlesztése, a játéktevékenység elősegítése és a szocializáció segítése.

Óvodánkban kiemelten figyelünk az óvodai nevelés és fejlesztés elveire az SNI gyerekekre vonatkozóan:

- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás alapján kezdjük el.
- Ha a gyermek részesült korai fejlesztésben, akkor arra építünk.
- Biztosítjuk a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét.
- A nyugodt, türelmes pedagógiai habitust elengedhetetlennek érezzük.
- Fontosnak tartjuk az ismeretnyújtás fokozatait, kis lépésekben való alkalmazását.
- A cselekvésbe ágyazott gondolkodtatást.
- Változatos ingerek biztosítását.
- Kellő idő biztosítását minden tevékenységben
- Alapmozgásuk, nagymozgásuk kialakítását, fejlesztését.
- Az önkiszolgálás fejlesztését.
- Szociális készségek fejlesztését.
- Kognitív funkciók fejlesztését.
- Tudatos önállóságra nevelést.
- Egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmódot.
- Differenciált fejlesztést.
- Eltérő terhelhetőség figyelembe vételét.
- Adekvát játékhasználat elősegítését.

Dokumentáció

Az integrált nevelésben a tudatos fejlesztés elengedhetetlen, az egyéni fejlesztési terv ennek fontos része. Az egyéni fejlesztési terv kiindulópontja az adott gyerek állapota, mozgás, beszéd stb. fejlettsége. A szakértői, illetve a DIFER mérés célja információszerzés a gyermek állapotáról, visszacsatolás a fejlesztési terv megvalósulásáról.

A fejlesztés lényege a környezeti feltételek illesztése a belső érési folyamatokhoz.

A fejlesztés célja egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi fejlettség kialakítása és az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése.

Olyan egyéni tervet készítünk, ami szervesen illeszkedik a nevelési programunkhoz, a gyermek érzelmi- belső motivációjára épít, lehetőleg a gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik és az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott.

Óvoda-iskola átmenet

- Ennek elősegítése a fejlesztés tudatossága.
- A DIFER mérések elvégzése.
- A szoros óvoda-iskola kapcsolat, műhely.
- A gyermekek személyes átadása az iskolába kerüléskor.
- Közös programok, hospitálások.

10.1. Az óvodánk feladatai az integrált nevelés terén

Az integrálódás az egységesülés, több különálló rész egésszé szerveződése, összegzése. A fejlődésben helyreállít bizonyos differenciálódó folyamatokat, eljárásokat, tevékenységeket úgy, hogy azokat egységesíti, összekapcsolja:

- az egymást követő napirendi szakaszokat a játékban
- a különböző nevelési eljárásokat, módszereket, eszközöket koncentrálja a foglalkozásban
- a tevékenységek összekapcsolásával közelíti meg a csoport illetve a gyerekek játékát

Ebben az integrált folyamatban is megjelenik a differenciálódás igénye, amely nélkül az egyén fejlődése a csoporthoz viszonyítva áttekinthetatlenné válna. Hozzájárul ehhez az óvodapedagógus is, aki megfelelő szakértelemmel választja ki a tapasztalatok megszerzésének és feldolgozásának tereit, eljárásait. Az így szerzett ismeretek belsővé válva

gazdagítják, fejlesztik az egyén fejlettségi szintjének megfelelő készségeit, képességeit, alakítják és formálják neveltségi szintjét. A differenciálódás az egyéni különbségek tanulmányozását, elkülönítését, szétágazását jelenti kutatási módszerekkel.

Ez történik akkor:

- amikor egy gyereknek vagy csoportnak az egyszerűtől a magasabb szintek felé haladását vizsgáljuk
- amikor az egyén és a csoport viszonylatában bizonyos funkciók tagozódnak, illetve egyidejűleg integrálódnak. Ugyanazt a műveletet vagy feladatot mindenki más tempóban és szinten végzi el az értelmi és a szociális fejlődés elért szintjén, úgy, hogy ez sem őt magát, sem társait nem zavarja

Ezt megelőzi az is, hogy az egyéni nevelési módszerek, eljárások többoldalúak legyenek, miközben az egyének közötti különbségek is természetessé és elfogadhatóvá válnak. Mindez akkor lehetséges, ha a differenciálódás együtt jár a teljes nevelési folyamat integrációjával.

Alapelemek

Az **integráció** szervezeti kerete az óvodai játék, amelynek középpontjában a gyermekek állnak, akikkel egyénenként **differenciálni** csak akkor lehet, ha:

- folyamatossá tesszük a napirendet,
- koncentrikussá a tevékenységeket,
- specifikussá a sajátos igényű gyermekek nevelését.

Folyamatosság

Az egymást követő napirendi szakaszok játékba integrált, a gondozási tevékenységekkel összekapcsolódó szervezeti kerete-formája.

Feltétele és differenciált lehetősége annak, hogy a gyerekek a meglévő fejlettségei szintjükről egyéni tempójukban haladjanak, fejlődjenek. Cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér, eszköz álljon a rendelkezésükre.

Az óvodapedagógus a gyerekek és a csoport ismeretében a biztonságot nyújtó és cselekvésre ösztönző helyzetekbe differenciáltan bekapcsolódik, ha szükséges, segítséget nyújt, továbbfejleszt. A gyerekek ismerik a nevelési folyamat szabályait, és személyiségüktől függően az időhatárokhoz igazodva betartják azokat.

A folyamatosságban növekszik a játék szerepe, lehetősége. Láthatóvá válik az egyén, mint individuum. Létrejöhetnek azok a társas és emberi kapcsolatok, amelyekben a gyerekek szociális értékrendje kialakul.

A folyamatosság, mint szervezeti keret-forma, mindenféle bontásban és koncepcióban, részlegesen vagy teljes egészében a napirendi folyamatra kiterjesztve önmagában is alkalmas.

Koncentráció

A tevékenységek és a foglalkozások játékban koncentráló szervezeti kerete-formája, amelyben az egymással belső összefüggésben álló műveltségi területek ötvöződnek, és a tevékenységekbe integrálódnak.

Az egészséges életfeltételeket megteremtő gondozás a napirend teljes folyamatát összeköti a játékból kiinduló és oda visszatérő tanulással és a munkajellegű tevékenységekkel. Igazodik a gyermekek biológiai szükségleteihez, önállóságuk, képességeik szintjéhez. A játék elégséges időt, megfelelő teret és eszközöket kínál ahhoz, hogy a gyerekek tapasztalataikat, élményeiket, ismereteiket különböző helyzetekben feldolgozhassák.

Az óvodapedagógusok által tervezett-szervezett, kapcsolódásukat tekintve kötetlen foglalkozások téma-centrikusak, tartalmilag differenciálódnak úgy, hogy közben egy-egy foglalkozási tárgy domináns szerepét erősítik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a foglalkozások az alacsonyabb szintről haladjanak a magasabb szintek felé. Közben arra is ügyel, hogy ne a gyerekek életkorát, hanem a gyerek és a csoport fejlettségi szintjét vegye alapul.

A foglalkozások játékos jellege lehetővé teszi, hogy a különböző fejlettségű gyerekek akkor kapcsolódjanak be, és addig vegyenek részt a foglalkozáson, ameddig erre motiváltak és képesek.

Az adott témakörök tárgykörönkénti feldolgozása egyénenként, párokban vagy kisebb csoportokban is lehetséges.

Specializáció

Az integrált és specializált nevelés a fejlődés-fejlesztés és a nevelés egységét a céltudatosan megszervezett támogató környezettel, az életkori szakaszokhoz és a gyerek fejlettségéhez illeszkedő cselekvési módokkal, eszközökkel szolgálja. A nevelési folyamatban a gyermekek differenciált megismerése elvezeti az óvodapedagógust ahhoz a meggyőződéshez, miszerint nincs két fajta ember — sajátos és ép —, csak változatos tulajdonságokkal rendelkező emberek vannak, akiknek emberhez méltó bánásmódra van szükségük

A sajátos igényű és ép gyermek együtt nevelése a korai szakaszban új normák, értékek megismerését alapozza meg, az elfogadást, a toleranciát, a másság tiszteletét. A speciális nevelés esélyt ad a sajátos gyermeknek arra, hogy sérülésének korlátai között teljes életet élhessen az ép társakkal közösségben.

A sajátos gyermek speciális nevelésének feltételei:

- legfeljebb húsz ép és egy sajátos gyermek csoportonként
- az óvodapedagógus önkéntes vállalása, ismereteinek szakirányú kiegészítése
- a sérülés típusának megfelelő speciális fejlesztést végző szakember, gyógypedagógus, pszichológus, konduktor
- a sajátos gyermek teljes személyiségének fejlesztése a speciális fejlesztés mellett

A speciális nevelés akkor tölti be integráló szerepét, ha a sajátos nevelési igényű gyermek a közösség olyan tagjaként él az épek között, aki a személyiségének fejlesztése mellett speciális bánásmódot is élvez. Ez a társai számára is elfogadott, természetes állapot.

10.2. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek

Az integráció személyi feltételei közül a speciális ellátás biztosítását, a különleges gondozást, egyéni és/vagy csoportos foglalkoztatást és a tanácsadást nyújtó szakemberek így szomatopedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, valamint a segítők közötti együttműködés szükségességét emeljük ki.

Az integráló nevelés során a szakemberek, az óvodapedagógusok és a család együttműködésének megteremtése kiemelt feladatunk. Fejleszteni-nevelni ebben az életkorban a család együttműködő segítése nélkül nem lehetséges, ezért a családdal való kapcsolattartásra kiemelt hangsúlyt fektetünk.

A Köznevelési Törvény előírásainak figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermekek számához és fejlesztési igényéhez mérten a szakemberek foglalkoztatása évről-évre felülvizsgálatra kerül.

Az óvodánk arculatváltozása miatt a szakmai kompetenciánk további fejlesztése a továbbképzési program részét képezi.

Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételek közé a szükséges egyéni speciális és technikai eszközök sorolhatók. A gyógyászati és rehabilitációs eszközök sokféle céllal és alkalmazással segíthetik a gyermekek fejlődését és segíthetik célkitűzéseinket, nevelési-oktatási feladataink megvalósítását.

A foglalkozási, fejlesztő eszközöket az eszközjegyzék tartalmazza.

10.3. Magatartászavaros gyermekek integrációja

Az óvodában egyre többször találkozunk olyan gyerekekkel, akik a viselkedés, magatartás területén mutatnak komoly problémákat. Sokszor a család számára is nehézséget jelent az ilyen gyerekekkel való bánásmód, de a szülő gyakran csak itt szembesül azzal, hogy gyermekének különleges megsegítésre van szüksége ahhoz, hogy a szocializáció folyamatában képes legyen a szokás és szabályrendszer betartására.

A magatartászavaros gyerekek körének meghatározása nagyon nehéz. Ezek a gyerekek állandóan konfliktusba keverednek a szabályrendszerekkel, mely a társas viselkedés zavaraihoz vezet. Ha már ezt a viselkedést sem a pedagógus, sem a társak nem tudják tolerálni, akkor beszélhetünk magatartászavarról. Tehát a megítélése nagymértékben függ a pedagógus és a gyermekközösség toleranciájától. Háttérükben fennállhatnak részképesség zavarok, aktivitás- és figyelemzavar, pszichikus funkciók kialakulatlansága, illetve ezek halmozottan is jelen lehetnek.

Különböző formái ismeretesek, mint pl. hiperkinetikus zavarok (hiperaktivitás, impulzivitás), melyek már az első 5 évben kialakulnak a gyermeknél. Az ilyen gyerekek figyelmetlenek, meggondolatlanok, impulzivitás, tevékenységek közötti csapongás jellemzi őket, illetve nehezen tartják be a szabályokat, valamit a beszédkészség és a pszichomotoros fejlődés is késést mutat. Az óvodás korban megnyilvánuló viselkedési zavarok a tartós agresszív vagy dacos magatartás, de emocionális zavarokkal is találkozhatunk, mint pl. a szorongás (szeparációs, fóbiás, szociális), valamint az akaratlan motoros aktivitás a TIC-zavarok.

Nagyon fontos, hogy a pedagógus felkészült legyen a sérülés alapsajátosságáiból, a szülővel őszinte kommunikációt tudjon kialakítani, alapos megfigyelésekkel ismerje meg a gyermeket, mert csak ezek után tud egyénre szabott, megfelelő fejlesztő stratégiát kidolgozni, ha szükséges szakemberek bevonásával.

Szocialitás

A társas együttéléshez szükséges szociális készségek, kompetenciák fejlesztése, kialakítása, a kompetencia alapú oktatáshoz nélkülözhetetlen kooperatív munkatechnikák megismertetése, az alkalmazás elsajátítása.

Feladatok

- frusztrációs tolerancia növelése
- szabálytudat fejlesztése
- konfliktuskezelési technikák elsajátítása
- pozitív önértékelés kialakítása
- veszélyérzet kialakítása

Figyelem, koncentráció

A figyelem tartósságának növelése.

Feladatok

- koncentráció, szándékos figyelem fejlesztése
- megkezdett tevékenységek befejezési igényének kialakítása
- a kiváras képességének kialakítása
- feladattudat, feladattartás fejlesztése

Kommunikáció

Hatékony kommunikáció kialakítása.

Feladatok

- udvariassági szófordulatok megismertetése
- halk beszéd kialakítása
- szókincsbővítés
- metakommunikációs jelzések megismertetése

Mozgás

Harmonikus, rendezett mozgás kialakítása.

Feladatok

- nagymozgások (járás, futás, kúszás, mászás), mozgáskoordináció fejlesztése
- egyensúlyérzék fejlesztése
- szem – kéz koordináció fejlesztése
- szem – láb koordináció fejlesztése
- finommotorika fejlesztése
- megfelelő testséma kialakítása
- téri orientáció fejlesztése
- túlmozgásból eredő felesleges mozgások átkonvertálása más tevékenységekbe

Módszertani sajátosságok

- Érvényesítsük a pozitívumokra való támaszkodás elvét, erősítve a gyermek énképét, önértékelését.
- Biztosítsuk a gyermeket feltétel nélküli szeretetünkről.
- Mindig hallgassuk meg a gyereket, válaszoljunk a kérdéseire.
- A szabályokat hozzuk meg közösen, betartásuk elmaradásáért a megvonást, büntetést következetesen tartjuk be.
- A szabályok legyenek határozottak, világosak.
- A büntetés módszerével bánjunk mindig meggondoltan, óvatosan.
- Alkalmazzuk a drámapedagógia eszközeit.
- Ne követeljünk a gyermektől erején felül, vegyük figyelembe az egyéni jellemzőket.
- Az egyes tevékenységek alkalmával, kiscsoportos tevékenységek szervezésekor ügyeljünk arra, hogy a csoport tagjai segítsék ezeket a gyerekeket.
- Bízunk meg olyan feladatokkal, melyekben sikerélményt élhet át.
- Erősítsük a gyermekben a „mi-tudatot”.
- Magatartás- és viselkedészavaros gyermeket soha ne a csoportból kiemelten fejlesszünk
- Mindig a gyermek viselkedését értékeljük, ne önmagát minősítsük.
- Használjunk „én-közléseket”.

Kapcsolat más tevékenységrendszerekkel

Ezeknél a gyerekeknél nagy hangsúlyt kell fektetni a motivációra, mely lehetővé teszi, hogy bekapcsolódjanak az egyes tevékenységekbe. Nagy jelentőséggel bír a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztés, mely a pedagógustól megfelelő felkészültséget, gyermekismeretet igényel.

Játék

Az óvodás gyermek legfontosabb tevékenysége a semmi mással nem helyettesíthető szabad játék, ahol kijátszhatja érzéseit, élményeit, tapasztalatokat, ismereteket szerez, játszva tanulja a társas együttélés szabályait. A játék önmagáért való, ezért a magatartászavaros gyermeknek könnyebb a belülről jövő, a játék igényéből fakadó szabályokat betartani, mint kívülről érkező elvárásoknak eleget tenni. A játékfejlődés során a gyakorlójátéktól a szerepjátékig hosszú folyamatot kísérhetünk figyelemmel. Láthatjuk, hogy az egyedül játszó, egocentrikus kisgyerek hogyan válik társakat, együtt játszást igénylő személyiséggé. Ez a magasabb szintű játék elképzelhetetlen társak nélkül, így sokszor kíván megalkuvást, kompromisszumot az ilyen gyerekektől. Ezáltal fejlődik alkalmazkodó-, illetve problémamegoldó képességük, önfegyelmük.

A környező világ megismerése, formai és mennyiségi viszonyai

A legátfogóbb tevékenység, mely az egész óvodai nevelést áthatja. A gyerekek tevékenyen, tapasztalatok útján szerzik az ismereteiket, mely közben fejlődik figyelmük, problémamegoldó képességük, ok- okozati összefüggések meglátásával fejlődik logikus gondolkodásuk. Mindezek mellett megérik az együtt felfedezés örömét, a közösséghez való tartozás érzését.

Anyanyelvi nevelés

Az egész óvodai nevelést áthatja. A nyelv a szociális kapcsolatok alapja, az érzelmek kifejezésének egyik legfontosabb eszköze. A gyermek a mesék, versek, történetek által olyan érzelmi töltéshez, magatartási minták megismeréséhez jut el, melyek pozitívan befolyásolhatják magatartását, bővítik szókincsét, ezáltal érzelmei kifejezésében árnyaltabbá válhat, konfliktuskezeléshez mintákat kaphat.

Ezt segítik az anyanyelvi és drámajátékok, melyek a nonverbális kommunikációt is aktivizálják. A magatartászavaros gyermeknél nagyon fontos a kódolás és dekódolás kialakítása.

Az óvónő megfelelő példája alapján elsajátítja a helyes beszédleghzést, hangképzést, megfelelő hangsúlyozást, beszédritmust, hangerőt.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

E tevékenységek során az ábrázolás eszközeivel ismertetjük meg a gyermeket. Az egyes technikák elsajátítása közben türelmet, önfegyelmet tanul, kitartása erősödik. Az alkotás belső szükségletből ered, érzelmeket közvetít. A túlságosan aktív vagy szorongó gyermekre egyaránt jó hatással van. A hiperaktív gyerekeknél nagyon fontos, hogy változatos technikákat kínáljunk fel, mivel ők nehezebben ülnek le rajzolni, nehezebben élik meg a teret.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene nagy hatást gyakorol a gyerekekre. A közös éneklés, körjátékozás közben alkalmazkodniuk kell egymáshoz, miközben az együttjátszás pozitív élményével gazdagodnak, fejlődik a „mi-tudat”.

A zene, tánc hat az érzelmekre, segíti a gátlások feloldását, feszültségek levezetését. Fejlődik a gyerekek mozgásának összerendezettsége, ritmus-és térérzékelése.

Mozgás, mozgásos játék

A mozgás és az értelmi fejlődés szoros kapcsolatban van egymással. Nélkülözhetetlen a rendszeres testmozgás, melyben kiemelt szerepet kapnak a mozgásos játékok, melyek kiválasztásakor figyelembe kell vennünk az egyéni képességeket. A testnevelés során biztosítanunk kell a gyermekek számára az aktivitás és terhelés megfelelő egyensúlyát.

Használjuk ki a spontán mozgáslehetőségeket, minél többet tartózkodjunk a friss levegőn. A mozgás megszerettetésével a gyermek megtanulja felesleges energiáinak a levezetését, mely hozzájárul személyiségének fejlesztéséhez is.

Fejlődés jellemzői

- Legyenek képesek a szabályok kontroll alatti betartására.
- Konfliktushelyzetekben törekedjenek az agressziómentes problémamegoldásra.
- Játéktevékenységükben legyenek egyre kitartóbbak, elmélyültek.
- A megkezdett tevékenységeket fejezzék be.
- Legyenek képesek az adott tevékenységekben való kitartó részvételre, az óvónő motiváló tevékenysége mellett.
- Ismerjék pozitív tulajdonságaikat.
- Erősödjön a közösséghez való tartozás érzése (mi-tudat).

10.4. Beszéd fogyatékos gyerekek integrációja

A beszéd az emberi kommunikáció legfontosabb eleme, a szociális kapcsolatok kiépítésének az eszköze. A beszédtanulás, elsajátítás spontán folyamat, mely utánzásos tanuláson alapul. Ha e folyamatban enyhébb zavar keletkezik, létrejön a beszédhiba, mely minél korábban megkezdett szakszerű terápiával megfelelően kezelhető. A beszéd fogyatékoság a beszédfejlődési zavar súlyos formája, csak intenzív terápiával javítható. Ezek a gyerekek artikulációs, beszédértési, beszédészlelési problémákkal küzdenek, és másodlagos pszichés tünetként magatartási zavarok jelentkezhetnek. A beszéd fogyatékoság befolyásolja a gondolkodást és ismeretszerzést, és közvetve az értelmi fejlődésre is visszahat.

Az óvodában általános tendencia a beszédhibás gyerekek számának növekedése, így még inkább kiemelendő az óvónők tudatos prevenciós tevékenysége, mely célzottan a beszédhallást, beszédértést illetve artikulációt segítő gyakorlatokból, illetve szoros összefüggésben az egyes részképességeket fejlesztő játékokból tevődik össze.

A beszéd, nyelvi fejlődés zavarai közül igen gyakori a megkésett beszédfejlődés. Találkozhatunk artikulációs zavarokkal, a hangadás rendellenességeivel, a kialakult beszéd illetve a beszéd folyamatosságának zavarával. Mindezek tartós és kezeletlen fennállása a későbbiekben az olvasás és írásteljesítmény zavarához (diszlexia, diszgráfia) vezet, melyeknek jelei már az óvodában megmutatkozhatnak. 5 éves kor után a sikeres korrekcióhoz szakember (logopédus) segítsége szükséges.

Kommunikáció

Hatékony kommunikáció kialakítása, pozitív önértékelés közvetítése a külvilág felé.

Feladat

- beszédkedv felkeltése, beszédgátlások oldása
- metakommunikációs jelzések megismerése, kódolása
- artikuláció fejlesztése
- helyes beszédleghzés, beszédritmus kialakítása
- megfelelő hangerő elsajátítása
- szókincsbővítés, szóbeli kifejezőkészség alakítása
- helyes mondatalkotás elsajátítása
- a beszéd helyes grammatikájának kialakítása

- beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- logopédussal való szoros együttműködés a speciális beszéd fogyatékosság megfelelő fejlesztéséhez

Mozgás

A természetes mozgások összehangoltabbá válása, a finomabb, apróbb mozgások kialakulása.

Feladatok

- nagymozgások fejlesztése
- egyensúlyérzék alakítása
- mozgáskoordináció fejlesztése
- a test jobb és bal oldalának mozgásos összerendezettségének alakítása
- téri orientáció, térészlelés fejlesztése
- megfelelő testkép kialakítása
- a nem tudatos együttmozgások (TIC) enyhítése
- mozgásos félelemérzet leküzdése
- elegendő mozgási inger biztosítása
- általános ügyesség, állóképesség növelése

Szocialitás

Szociális kapcsolatok fejlesztése, hatékony kommunikáció elősegítése.

Feladatok

- pozitív önértékelés kialakítása
- a közösséghez való tartozás tudatának erősítése
- kooperatív tevékenységvégzés kialakítása
- frusztrációs tolerancia növelése
- szorongások oldása
- társas kapcsolatok fejlesztése

Érzékelés, észlelés

Mozgásos, auditív, taktilis és vizuális érzékelés, észlelés minél pontosabbá tétele.

Feladatok

- forma és térészlelés fejlesztése
- a szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása
- formaállandóság tudatosítása
- alak-háttér differenciálás kialakítása
- hallási figyelem fejlesztése
- beszédhanghallás, beszédészlelés fejlesztése
- analízáló-szintetizáló képesség kialakítása
- azonosságok-különbözőségek felismertetése, összehasonlítások

Figyelem, emlékezet

Auditív és vizuális ingerek befogadásának, az emlékek felidézésének pontosabbá tétele, az emlékezet tároló képességének növelése.

Feladatok

- vizuális, auditív figyelem, emlékezet fejlesztése
- vizuális, auditív szeriális emlékezet fejlesztése
- ritmus emlékezet fejlesztése

Módszertani sajátosságok

- Biztosítsunk gazdag nyelvi környezetet a gyerekek számára, az óvónő beszéde legyen példaértékű.
- Folyamatosan biztosítsunk megfelelő motivációt a tevékenységekbe való bekapcsolódáshoz.
- Differenciált foglalkoztatás mellett legyen biztosítva az egyéni haladási ütem.
- Segítsük a kooperatív együttműködés kialakulását.
- Ügyeljünk a megfelelő, csökkentett beszédtempó alkalmazására.
- Pontos, világos, rövid instrukciókkal segítsük a gyermeket.
- Mindig győződjünk meg róla, hogy a szavak, kifejezések jelentésével tisztában van-e a gyermek.
- Tartsuk be a fokozatosság elvét. Kezdetben csak egy kérést tartalmazó információt intézzünk a gyermekhez.
- A verbális információhoz mindig adjunk nonverbális, vizuális megerősítést.

- A versek, mondókák megtanulása kis lépésekben történjen, gyakran ismételjünk.
- Értékeljük azonnal, a sikerélmény megélése érdekében.
- Elfogadó légkör, magatartás biztosításával segítsük elő a beszédfélelmek leküzdését.
- Érvényesüljön az egyenlő bánásmódelve
- Törekedjünk arra, hogy amit csak lehet közvetlenül, élőben figyelhessenek meg.
- Megfigyeléseknél adjunk mindig instrukciókat, mert ez segíti az ismeretszerzést.

Kapcsolat más tevékenységrendszerrel

Játék

A szabad játék a gyermek önfeledt tevékenysége, mely alkalmas a gátlások oldására, feszültségek levezetésére. Sokszor beszédre sincs szükség ahhoz, hogy a gyerekek megértsék egymást. Ehhez a nonverbális jelzések ismerete, alkalmazni tudása szükséges. A játék során megtanulják ezeket értelmezni, érzékelni, mellyel a verbális kommunikáció válik árnyaltabbá, kifejezőbbé. Játék közben alkalmazkodnak, kompromisszumokat kötnek, elsajátítják a társas viselkedés alapszabályait.

A környező világ megismerése, formai és mennyiségi viszonyai

A gyermeknek ahhoz, hogy megismerhesse környezetét, pontos érzékelésre, megfigyelésre van szüksége. A beszéd fogyatékos gyerekeknél gyakori ezen megismerő tevékenységek nehezítettsége, de megfelelő motivációs bázis kiépítésével, a játéktevékenységre építve nyitottá tehetjük őket a körülöttük lévő világra. A cselekvés beindítja a gondolkodási folyamatokat, beszédre ösztönöz, segíti a társakkal való kooperatív együttműködést. Képesek lesznek meglátni a dolgokban rejlő összefüggéseket, majd kellő gyakorlás révén megfogalmazni azokat. Ehhez nyújtanak segítséget komplexitásukkal a kompetencia alapú programcsomag témajavaslati.

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv része minden tevékenységnek, áthatja azokat. Nagyon fontos, hogy a gyermek eljusson az adott szituációtól független beszédértésig. A mesék, történetek, versek meghallgatása, felidézése által bővül aktív és passzív szókincsük, jelentéstartalmakat kapcsolnak a szavakhoz, kifejezésekhez. Egy-egy irodalmi élmény hatására a gátlások oldódnak, a feszültségek levezetődnek. A pozitív érzések az élmények újra élésére készítik a

gyermeket. A bábozás, dramatizálás erre nagyon jó lehetőség, miközben emlékezetükre támaszkodva idézik fel az egyes szófordulatokat, kifejezéseket.

A versek, mondókák ritmikája elősegíti a helyes beszédritmus, beszédleghzés kialakulását.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ábrázoló tevékenységeken keresztül a gyermek megtanulja felfedezni a szépet, vizuális úton kifejezni gondolatait, érzéseit. A beszéd fogyatékos gyermek számára nélkülözhetetlen a vizuális megerősítés, mely ismereteit tartósabbá, könnyebben előhívhatóbbá teszi. Azzal, hogy a gyermeket megismertetjük a művészetekkel, egy olyan önkifejezési módot adhatunk a kezébe, mely életre szóló élmények tárházává válhat.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene hatása kiemelt jelentőségű a beszéd fogyatékos gyermekeknél. A zene, a ritmus, a mozgás együttes ereje óriási fejlesztő erővel bír. A zenére történő mozgás, tánc feloldja a félelmeket, az önkifejezés eszközévé válik. A megfelelő beszédritmus elsajátításában fontos szerepe van a játékdaloknak, mondókáknak.

Mozgás, mozgásos játék

A beszédterápia nélkülözhetetlen része a mozgásfejlesztés, mely a testtudat kialakításával kezdődik. A mozgásfejlesztés során az egész testet átmozgatjuk, mely elősegíti a gyermekek testi-lelki harmóniájának, jó pszichomotoros állapotának megteremtését. A nagy és finommotorika fejlesztésével elősegíthetjük a koordinációs zavarok, mozgásos ügyetlenség kiküszöbölését. A gyakorlatok, mozgásos játékok jó lehetőséget teremtenek a megfelelő testséma, téri orientáció megerősítésére.

A fejlődés jellemzői

- Szívesen, örömmel beszéljenek, közöljék gondolataikat.
- Érezzék, hogy az óvónő és társaik figyelemmel fordulnak feléjük, a csoportnak mindannyian egyenrangú tagjai.
- Aktív és passzív szókincsük jelentéstartalommal bír.
- Mozgásuk egyre összerendezettebb, harmonikusabb.
- Érzékelés, észlelés pontosabbá válik, képesek a lényegkiemelésre.
- A figyelem, emlékezet megbízhatósága minden területen nő.

10.5. Részképesség zavarral küzdő gyermekek integrációja

Részképesség zavarral küzdő gyermek szinte minden óvodai csoportban található. Problémájuk csak az óvodai oktató-nevelő munka folyamatában kerül felszínre.

A részképesség zavar a tanulási zavarok speciális alcsoportja. Azoknak a tanulási problémáknak a kifejezése, amelyek az észlelés, mozgás, nyelv, emlékezet, figyelem és a gondolkodás folyamatainak hiányos működése következtében lépnek fel, és az idegrendszer összerendezetlen működésén alapulnak.

E részképességek egybehangolt működése szükséges ahhoz, hogy a komplex teljesítmények létrejöjjenek.

A 3-6 éves kori fejlődési szakaszban megy végbe a különböző észlelési funkciók (látás, hallás, tapintás, téri tájékozódás) differenciálódása, egyre pontosabb és teljesebb működése, valamint az észlelési és motoros funkciók összerendeződése, egésszé szerveződése.

Az írás, olvasás, számolás elsajátításához szükséges pszichikus funkciók (pl. figyelem, emlékezet, egyensúly stb.) intenzív fejlődése az óvodás korra tehető.

Célunk:

A hibás funkciók leépítése, helyes irányba terelése, hogy azok a gyerekek, akik bármely területen elmaradást mutatnak, az óvodáskor végére a lehető legkisebb hátránnyal küzdjenek, és a többiekkel közel azonos eséllyel kezdhessék az általános iskolát.

Feladatunk:

Ösztönző környezet biztosítása a lemaradó funkciók minél hamarabbi beéréséhez, minél változatosabb feladatokkal, játékos módon fejleszteni azokat a területeket, amelyeken lemaradás, probléma tapasztalható.

Az óvodai nevelés kompetenciaterület programcsomagjának komplex fejlesztési terve, az ajánlott játékok minél hatékonyabb alkalmazása fejlesztőprogramunkban.

Módszertani sajátosságok:

A feladatadás rövid, egyszerű tömondatokban történjen. A végrehajtást mindig kövesse ellenőrzés, a következő feladatot csak ezután adjuk. Célszerű az egyes feladatok koncentrált szervezése. A figyelmet tevékenységváltással, változatos feladatokkal tartjuk fent. A munkakörülményeket úgy kell kialakítani, hogy minél kevésbé vonják el a gyermekek figyelmét. A részképesség zavarral küzdő gyerekek tudatos külső motivációt igényelnek.

Nagyon sok dicséretre van szükségük, minden tevékenységükben meg kell keresni a pozitív elemet, amely a következő lépés alapjául szolgál.

Feladatok, tevékenységek

Mozgásfejlesztés

A részképesség zavaros gyerekek terápiájában kiemelt szerepet kap a mozgásfejlesztés. A mozgás az egyik legfontosabb eszköz, amelynek segítségével hatni lehet az idegrendszerre.

Területei

- nagymozgások
- finommotorika
- mozgáskoordináció

Nagymozgások fejlesztése

Járások

- kis és nagy lépésekkel
- különböző irányokba fordulással
- különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futások

- különböző tempóban, majd tempóváltással
- változó szélességű sávok között
- különböző irányokba, majd irányváltoztatással

Ugrások

- ugróiskola
- távolugrás (páros lábbal ugrálgatás) előre, hátra
- ugrálás egy lábon, oldalirányú ugrálás

Mászások

- pókjárásban tárgyhordás (rákjárásban ugyanez)
- kiskutyajárás (ellentétes kéz-láb mozdul együtt)
- különböző tárgyakon átmászással

Finommotorika fejlesztése

- Gombos: különböző gombokat kell sorba rakni színritmust alkotva
- Csipeszes: ruhaszáritó csipeszeket kell egy doboz oldalára rakni, két kézzel, egyszerre, váltott kézzel
- Korongok dobozba rakása: két oldalról, egyszerre, két kézzel, vagy két oldalról, váltott kézzel
- Gyöngyfűzés
- Gyurmázás, agyagozás

Percepciófejlesztés

- Szemforgatók: A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követünk mozgó tárgyakat jobbról balra, balról jobbra, fel, le, körbe
- Sötétben a hangerdőben: a gyerekek össze-vissza állnak a teremben, ők a fák. Egy bekötött szemű gyermek közöttük jár. A fák hanggal jeleznek, ha a közelükbe ér, nehogy nekik menjen.
- Mi van a dobozban: fémdobozokba különböző tárgyakat teszünk, pl. gombokat, pénzérméket, kavicsot. Megmutatjuk a gyerekeknek, megrázzuk a dobozokat, hogy hallják a hangjukat, majd összekeverjük a sorrendet. A gyerekeknek fel kell ismerni hallás után a dobozban lévő tárgyakat.
- Esős idő: lassan tapsolunk (csepereg az eső), majd egyre gyorsabban (elered az eső), a lábunkkal is dobogunk (zivatar), egy nagy ütés (villámlás). Ugyanez visszafelé.
- Mini ágyú: egy kis labdát kell fújással célba juttatni (pingponglabdát lehet szívószállal megpróbálni).

Figyelemfejlesztés

- Hallgasd a zajokat: lehajtott fejjel, csukott szemmel kell különböző zajokra figyelni. Utána elmondják, mit hallottak.
- Postásjáték: az óvónő egy szót súg egy gyerek fülébe, aki továbbadja azt. Az utolsó gyerek elmondja mit hallott.
- Tűz, víz, repülő; Repül a..., repül a
- Add tovább! A játékosok körben ülnek egy-egy tárgyat fogva. Tapsra mindig eggyel tovább adják a tárgyakat jobbra. „Vissza!” utasításra gyorsan vissza kell venni az éppen átadottat. Újabb tapsra tovább folytatódik a játék.

Emlékezetfejlesztés

- Lakberendezés: a gyerekeknek meg kell jegyezni a csoportszobában a tárgyakat a fal mellett az óramutató járásával megegyezően, majd becsukott szemmel el kell ismételni.
- Mi változott?: Egy gyerek kimegy a teremből, addig két gyerek változtat valamit a ruházatán. A bejövő játékosnak ki kell találni, mi változott a gyerekek ruházatán.
- Papagáj-játék: Az óvónő mond öt állatot, gyümölcsöt, tárgyat stb., a hallott sorrendben kell visszamondani.
- Névkiíró: Neveket mondanak, mindenki sorban az addig elhangzottakhoz hozzátesz még egyet.
- Memóriajáték

Gondolkodásfejlesztés

- Rendszerezés: Nagyság szerint rakunk sorba kockákat, korongokat, pálcikákat stb. Mindig meg kell keresni egy újabb elem helyét.
- Mondj példát rá: bútor, gyümölcs, állat stb.
- Vendégváró: tálkákba különböző mennyiségű gyöngyöt, pálcikát, homokot teszünk. A gyerekeknek mennyiség szerint kell sorba rendezniük a tálkákat.
- Mi tart tovább? Két-két tevékenységet nevezünk meg, a gyerekeknek kell megnevezni, hogy melyik tart tovább, pl.: ebéd-házépítés.
- Miből van egy? Képeket válogatunk, csak azt szabad kiszínezni, amiből egy van, majd amiből kettő, stb.

Beszédfejlesztés

- Mondókák
- Állathangok utánzása
- Melyik hosszabb?: Szó-párokat mondunk. A gyerekeknek kell megállapítani, hogy melyik a hosszabb. Pl.: ég-levegő.
- Mi a vége?: Szavak utolsó hangját kell megnevezni a gyerekeknek.
- Van-e nád a tornádóban?: Mondunk egy hosszabb szót a gyerekeknek, és egy rövidebbet kell azonosítani benne. Pl.: Gábor-bor.

Testkép-fejlesztés

- Emberke: Gyurmából embert készítenek a gyerekek, közben utasításokat adhatunk, pl.: emelje fel a bal kezét.
- Tükörjáték
- Próbababa: ruhadarabokat mutatunk, a gyerekeknek kell megnevezni, hogy melyik testrészen viseljük.
- Bábu-érintés: Különböző testrészekkel megérintenek egy kuglibábut úgy, hogy ne dőljön el. Észrevétlenül gyakoroljuk a jobb-bal megkülönböztetését is.
- Mágneses testrészek: A gyerekek szabadon sétálnak, futnak. Az óvónő által megnevezett testrészük mágnessé változik, a talaj magához vonzza, vagyis meg kell azzal érinteni a talajt.

A fejlődés jellemzői

- Fejlődjön egyensúly-érzékelésük
- Mozgásuk legyen biztosabb, összerendezettebb nyugodtabb, javuljon testtartásuk
- A fejlesztés végére tudják figyelmüket hosszabb ideig egy tevékenységre összpontosítani
- Tudjanak szelektálni az ingerek között
- Legyenek képesek pontosabb felidézésre
- Tudjanak eligazodni a feladatok sorrendiségében
- Tudjanak általánosítani
- Legyenek képesek téri, időbeli soralkotásra
- Ismerjék a rész-egész, ok-okozati összefüggéseket
- Tudják megkülönböztetni a jobb-bal irányt, javuljon téri emlékezetük, tájékozódásuk
- Ismerjék saját testüket, testrészeiket, tudjanak tájékozódni a testükön

Kapcsolat már nevelési területekkel:

A részképesség zavarok fejlesztése az óvodai nevelés minden területével kapcsolatba hozható, hiszen a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a beszéd, a testkép és az emlékezet fejlesztése minden nevelési területen fontos szerepet kap.

A testnevelés, az anyanyelvi nevelés, az ének-zene, a vizuális nevelés, a környezeti nevelés mind megfelelő színtere a részképesség zavarok fejlesztésének.

10.6. Mozgássérült gyermekek fejlesztése

Céljai a normál pedagógiai célokkal megegyeznek; csupán a megközelítési módban térnek el, az egyéni mozgásállapottól függően. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott kisgyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot ériék el, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak.

Ennek érdekében törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

A mozgássérült gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.

Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelés.

Prevenció

A nevelés, fejlesztés során az egyik feladat a gyermek állapotromlásának megelőzése, az esetleg kialakuló rendellenességek kiküszöbölése. Arra kell törekedni, hogy a másodlagos degeneratív elváltozásokat meggátoljuk. Ennek érdekében az életkornak megfelelő szinten a mozgáskorlátozott gyermeknek ismernie kell a számára káros testhelyzeteket és tevékenységeket is. A megelőzés nem csupán a testi állapot romlására kell, hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen. Feladat a másodlagos személyiség- vagy viselkedészavarok kialakulásának megelőzése is.

Korrekción

Ezen feladat megvalósítása során arra törekszünk, hogy mind a testi, mind pedig a személyiségben bekövetkezett károsodásokat a lehető legmagasabb szinten javítsuk, befolyásoljuk, kiküszöböljük. Arra kell törekedni, hogy a sérült funkciókat mindig egyidejűleg korrigáljuk, mivel mindegyik hatással van a másik területre is. Természetesen a súlypont mindig a legfőbb hiányosság korrekcióján van.

Kompenzáció

A sérült, kiesett funkciókat - amelyeket biztosan nem lehet korrigálni - más tevékenységekkel igyekszünk helyettesíteni. Például kéz helyett lábbal végzett manipuláció; különböző technikai segédeszközök igénybe vétele. Bizonyos esetekben teljes kompenzációt lehet elérni, más esetekben meg kell elégednünk a funkció részleges pótlásával.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében a személyiségfejlődés a mozgásállapot függvényében módosulhat. Bizonyos szenzoros és motoros alapfunkciók tökéletlenül, hiányosan működnek, amelyek megváltozott testsémát, majd ennek következtében a világ megismerésének bizonyos mértékű megváltozását okozzák. Átalakul a külvilágról való információ felvétel, a mozgásos tapasztalatszerzés akadályozott, nehezebb, így hiányosabb ismeretekkel rendelkezik a körülötte levő dolgokról. Nehezítetté válik a kommunikáció, amely izoláltsághoz, elszigeteltséghez vezethet a csoporton belül. Ez részint a beszédbeli zavarokból ered, részint pedig a nonverbális kommunikációs eszközök nem megfelelő használatából. Ezek miatt megváltozik a környezethez való alkalmazkodás képessége is.

Mivel állandó segítségre szorul, a környezetével kialakuló kapcsolat felborulhat, nem tud folyamatos kölcsönösséget fenntartani, hanem eltolódik a "csak kapok" irányába. Tehát nehezítetté válhat a gyermek szocializációja. Mindezek következményeként önbizalma, önértékelése csökkenhet, a gyermek passzívvá, motiválatlanná válhat és társaival nem tud egészséges kapcsolatot kialakítani.

A MOZGÁSKÁROSODÁS HATÁSA A SZEMÉLYISÉGRE	
ELSŐDLEGES	MÁSODLAGOS
fizikai felépítése, megjelenése változik	testsémája megváltozik
mozgásos, cselekvési, akarati funkciókban hátráltatott	életvezetési nehézségek
észlelési kör beszűkül	kevesebb élmény
elesik a mozgásos játékok fejlesztő hatásától	gyermekközösségből kívül reked
kommunikációs problémák	izoláltság
állandó segítségre szorul	nehezített szocializáció
kézfunkció, manipuláció gyengesége	önkiszolgálás, önkifejezés, mindennapos tevékenységek nehezítettek

Gondozás, testi szükségletek kielégítése

Az életkori sajátosságokon kívül döntő szerepe van a sérülés fajtájának, mértékének és annak, hogy ezt a gyermek és környezete hogyan dolgozza fel. Korábbi kudarcélményük, nehézségeik, a túlzott elvárások, vagy túlzott segítségnyújtások, elkényeztető nevelés miatt a sérült gyermekek egy része inaktív, passzív, állandó biztatást igényel olyan feladatokban, amit egyébként el tudna végezni.

A percepció zavarok miatt a gyermek mindent lassabban végez el, mivel a különböző jellegű tevékenységeknek az észlelés elengedhetetlen feltétele. Probléma jelentkezik a külvilág észlelésében, de sérült lehet az önmaga észlelése: a kinesztézia, a mélyérzés, amely miatt a testséma sem megfelelő. Ez maga után vonja a környezethez való viszony megváltozását, a szükséges eszközök nem megfelelő használatát.

Az észlelés zavara bizonytalanságot válthat ki, amely miatt a gyermek azokat a dolgokat sem meri elvégezni, amelyekre képes lenne. Ezért sok biztatásra és türelemre van szüksége, nem pedig arra, hogy helyette végezzék el a tevékenységeket.

Természetesen előfordulhat olyan helyzet, amikor nincs idő arra, hogy a gyermek az önállóságot gyakorolja, de törekedjünk arra, hogy ezek számát a lehető legkevesebbre csökkentsük. Ehhez sok türelemre, megfelelő időbeosztásra és a napirend tudatos szervezésére van szükség.

Mozgásigény kielégítése

A mozgásigény kielégítése és a mozgásfejlesztés az épek és a mozgássérültek szempontjából azonosságokat és különbségeket feltételez.

Azonosságok

- a mozgás igényének jelenléte
- a mozgás, mint örömforrás megélése
- a mozgás önbizalom növelő hatása
- az együttes mozgás élménye

A mozgáskorlátozott gyermekek mozgásigényének kielégítése speciális feladatok megoldásával bővül. Ugyanis a sérült kisgyermeknek is van igénye a mozgásra. Ám a sorozatos mozgásbeli kudarcélményekkel, sikertelenségekkel előbb - utóbb motiválatlanná válhat, "ott marad, ahova leteszik". Ezért sokszor kell biztatni, helyes módon és mértékben

segíteni, hogy örömet és sikerét lelje a mozgás során. Ezáltal az ő önbizalma is növekedni fog, és eljut oda, hogy a mozgás öröméért, az önálló helyváltoztatás kedvéért tudatosan képes cselekedni, a fejlesztésben tevékenyen, örömmel részt venni.

Egészségvédelem, edzés

Az egészség védelméhez, megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodni tudjon az őket érő hőmérséklet-változásokhoz, az időjárás változásaihoz, az évszakváltással járó egyéb körülményekhez.

A mozgáskorlátozott gyermekek szempontjából ez kiemelt jelentőségű, mivel az ő hőháztartásuk sok esetben megváltozik.

Játék

A gyakorló játéknál a beszédbeli problémák hatására akadályozottá válik a hangok, szavak ismételtetése. A mozgás- és ritmusvisszaadás is sérült, mely később kommunikációs problémákhoz vezethet. A játékszereket, eszközöket az esetleges fogásbeli, illetve manipulációs nehézségek miatt nem tudja megismerni, a velük való játék akadályokba ütközik.

Szerepjátéknál a problémát az okozza, hogy kevesebb tapasztalata van a világról, az emberekről, a jelenségekről, ezért sivárabb, vagy sokszor meg sem jelenik igazán a szerepjáték. Akadályt jelenthet a kommunikációs zavar is.

Barkácsolás során a legnagyobb nehézséget a kéz problémái jelentik, de problémát okozhat a nem megfelelő fejkontroll és ülés, a bizonytalan helyzetváltoztatás, illetve a helyzetek megtartásának nehézsége, vagy a mozgástervezés zavara.

Dramatizálásnál, bábozásnál, konstruáló játékoknál hasonló a helyzet: a problémát a nagy- és finommozgások nehézsége, valamint a kevés tapasztalat okozza.

Szabályjátéknál: az oly sokszor végzett mozgásos szabályjátékokban a mozgáskorlátozott gyermek csak segítséggel vagy módosítva tud részt venni, ezért ez a részvétel nem lehet teljes értékű.

Munka jellegű tevékenységek

A mozgássérült gyermekek általában kevésbé tudnak részt venni a munka jellegű tevékenységekben, de ők is képesek rá. Gondot jelenthet, hogy a segédeszköz használata miatt foglalt a kezük, vagy a helyváltoztatás még nem eléggé stabil, túlzottan leköti figyelmüket. Azonban fokozatosan ők is el tudják sajátítani - speciális eszközökkel és személyi segítségadással - ezeket a tevékenységeket. Nagy öröm számukra, mert érzik, hogy rájuk is számítanak, sikereik vannak, mely az önbizalmukat növeli, az ép környezetbe való integrálódásukat nagymértékben segíti.

Tanulás

A tanulás lassabb tempóban történhet. Az érzékelés és észlelés nehezítettsége, az energiáknak a mozgásra való összpontosítása, a rövidebb idejű koncentrációs készség, a manipuláció akadályozottsága okozhatja a problémákat. A tanulás folyamata, mozzanatai az ő esetükben sem térnek el a normáltól, hanem minőségében és mértékében, a felhasználható eszközökben módosulhatnak. Speciális terápiákra lehet szükség, ám sokszor az ép példa, és az apró megsegítés is elegendő.

A mozgáskorlátozott gyermekek különleges gondozásának feladatai

- A gyermek anamnézisének, mozgásszervi diagnózisának és funkcionális állapotának, megelőző rehabilitációjának feltérképezése. Az orvosi zárójelentéseknek, szakértői bizottságok vizsgálati eredményeinek és javaslatainak, a gyógyszer és segédeszköz-használatának megismerése.
- A gyermek fogadásának előkészítése és a közösségbe illeszkedésének segítése. A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően legyenek tájékozottak társuk problémájáról és a segítség módjáról. De ugyanilyen fontos a mozgáskorlátozott gyermek segítése a beilleszkedésben.
- A védett családi környezetből idegen környezetbe kerülés nemcsak fizikailag jelenti más problémák megoldását a gyermek számára, hanem érzelmileg is. Figyelmet kell fordítani a környezet alakítására, a mozgáskorlátozott gyermek helyzet-és helyváltoztatásának, esetleges megváltozott manipulatív tevékenységének a másására, a kudarcélmény megelőzésére.

- A gyermek különleges nevelési szükségleteinek beépítése az óvodai nevelésbe, a napirendbe, a tevékenységekbe. Az egyéni, differenciált bánásmód elvének érvényesítése a következő sajátosságokban nyilvánul meg:
- Speciális foglalkozások (egyéni vagy csoportos mozgásnevelés, egyéni korrekciós foglalkozások, mindennapi testnevelés adaptálása)
- Egyéni differenciált módszerek, speciális eszközök használata, egyéni feladatok, eltérő segítségi módok.
- A gyermek tevékenységformáinak speciális megsegítése a környezet módosításával (akadálymentesség, kapaszkodók), speciális szék, asztal, evőeszköz stb. alkalmazásával történik.
- A tanulásra való képesség segítése
- Az érdeklődés, hallási figyelem felkeltése, a szavak értelmezésének gyakorlása, a szókincs fejlesztése, a térbeli tájékozódás, vizuális megkülönböztetés, tér-és irányérzékelés fejlesztése. Indíték és érdeklődés hiánya esetében a koncentráló képesség fejlesztése és a motiváció növelése is fontos. A helyes testhelyzetben végzett finommotorikát fejlesztő programok alkalmazása, a szem-kéz koordinációt javító komplex feladatok a kézdominancia fejlesztése, irányfelismerést gyakorló játékok, feladatok, differenciált irány és térváltozásokhoz kapcsolódó játékok.

10.7. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának terápiás eljárásai

A terápiás eljárások a fogyatékoság típusához, jellegéhez, súlyosságához igazodva segítik az együttnevelés hatékonyságát a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.

- Gyógyúszás
- SINDELAR program
- Zeneóvoda
- Alapozó Terápia
- Mozgáskotta program

10.8. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek

Az integráció személyi feltételei közül a speciális ellátás biztosítását, a különleges gondozást, egyéni és/vagy csoportos foglalkoztatást és a tanácsadást nyújtó szakemberek így szomatopedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, valamint a segítők közötti együttműködés szükségességét emeljük ki.

Az integráló nevelés során a szakemberek, az óvodapedagógusok és a család együttműködésének megteremtése kiemelt feladatunk. Fejlesztési-nevelni ebben az életkorban a család együttműködő segítése nélkül nem lehetséges, ezért a családdal való kapcsolattartásra kiemelt hangsúlyt fektetünk.

A törvény előírásainak figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermekek számához és fejlesztési igényéhez mérten a szakemberek foglalkoztatása évről-évre felülvizsgálatra kerül.

Az óvodánk arculatváltozása miatt a szakmai kompetenciánk további fejlesztése a továbbképzési program részét képezi.

Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételek közé a megközelíthetőség és belső akadálymentesség, valamint a szükséges egyéni speciális és technikai eszközök sorolhatók.

A bútorzathoz speciális berendezés, lábtartós, állítható szék, állítható magasságú dönthető lapú peremes asztal; egész napos elhelyezés esetében létszámtól függően speciális fektető (kemény ágybetéttel) beszerzése szükséges.

A gyógyászati és rehabilitációs eszközök sokféle céllal és alkalmazással segíthetik a gyermekek fejlődését és segíthetik célkitűzéseinket, nevelési-oktatási feladataink megvalósítását.

10.9. Az érzékszervi (hallás, látás) fogyatékos gyermek integrációja

Hallássérültek integrációja

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy

ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek.

A halláskárosodás miatt teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Korlátozott a fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik.

A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A hallássérülés alapvető pedagógiai következményei

- sérül a beszédértés
- nehezített a hangképzés
- rossz a kiejtés
- eltérő a hangsúly és a beszédtempó a szokványostól
- szűkebb a szókincs, gyakoribbak a grammatikai hibák

A hallássérült gyerekek beszéd- és szövegértés tekintetében is hátrányt szenvednek. A kommunikációt egyrészt az akadályozza, hogy a gyenge hallási képesség miatt nem hallja, vagy félre hallja a beszédet, vagy annak részleteit. Az is előfordulhat, hogy jól hallja a szavakat, mondatokat, de szegényes szókincsük miatt értelmezési nehézségbe ütköznek.

Az óvodai hallásnevelésnek központi feladata

A korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészleteti állapotban van. A kommunikációs igény és tevékenység erősítése, a beszédértés, szókincsbővítés, a szintaktikai elemek (mondattan) nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása. A hallássérült gyermekkel átlagos hangerővel, és szokványos artikulációval kell beszélni.

A hallássérült gyermek integrált nevelésének feltételei

Objektív feltételek

- a hallássérülés korai felismerése
- korai, és optimális hallókészülékes ellátás
- korai hallás- és beszédfejlesztés
- a család pozitív és támogató hozzáállása
- adó-vevő készülék használata
- szurdopedagógus, és logopédus közreműködése

Szubjektív feltételek

- átlagos intellektuális képességek
- pozitív személyiségjegyek (önállóság, együttműködési készség, szociális érettség, pozitív
- beállítódás, szorgalom, akarat tényezők)

Kiemelt fejlesztési feladatok

- a 3–7 éves hallássérült gyermekek általános testi és lelki fejlesztésén túl a beszéd akadályozottságának megszüntetése
- a megmaradt hallás fejlesztése, működésének segítése
- a tanulási zavarok, részképesség kiesések megelőzése

A fejlesztés valamennyi felsorolt területen játékos és természetes kommunikációs szituációt igényel, amelynek intenzitása a pedagógiai rehabilitáció következtében felülmúlja az átlagos gyermeki terhelést.

Elhelyezés a csoportban

A hallássérült gyermekek a hallás hiányosságait szájról olvasással igyekeznek kompenzálni. Nem mindegy, hogy a helyét hol jelölik ki. Igyekezni kell olyan helyet keresni a számára, illetve a kötetlenebb foglalkozások során úgy kell irányítani, hogy többnyire szemből lássa a pedagógust. Fontos tudni, hogy a gyermek egy, vagy mindkét fülére sérült-e, illetve arányos sérülési fokot mértek-e mindkét fülön. Ez nagyban befolyásolja az elhelyezését a csoportban. Mindig a jó, vagy jobbik fülével forduljon az óvodapedagógus, ill. az esemény felé.

Önállóság és nevelői segítség az eszközhasználatban

A hallássérült gyermekkel foglalkozó pedagógusnak, és dajkának ismernie kell a hallókészülék megfelelő és rendellenes működését, a ki- és bekapcsolás módjait, a beállításokat. Segíteni kell a gyermeket abban, hogy készülékét önállóan is tudja kezelni.

A fogadó csoport felkészítése

Ha a halló közösség nem toleráns, nem elfogadó, és segítőkész, a hallássérült gyermek könnyen kirekesztettnak érezheti magát. Növelni kell az egészséges gyermekek empátiáját szimulációs gyakorlatokkal. A halló társak megtapasztalhatják a hallássérülés kínzó és fárasztó következményeit, a hallási információ megszerzésére irányuló megfeszített, állandó figyelmet, a hallott beszédfoszlányokból értelmes mondanivaló összeállítására irányuló törekvést. Meg kell tanítani a halló gyermekeket arra, hogy miként kommunikálhatnak sikeresen a nyelvi nehézséggel küzdő társukkal (szembe fordulva, természetes artikulációval, nem túlzott hangerővel stb.), biztatni kell a gyermekeket, hogy a kezdeti nehézségek miatt ne forduljanak el társaiktól. Hogyan kell viselni a hallókészüléket. Tudomást szerezhetnek arról is, hogy a készülék drága, ezért nagyobb szükség van a körültekintő viselkedésükre és toleránsabb megnyilvánulásukra.

A beilleszkedés nehézségei

- a helytelen artikuláció, a nehezen érthető beszéd miatt tartanak a csúfolódástól
- a meg nem értettség gyakran agresszív indulatokat, elkeseredést okoz
- mindenképpen szeretnék elkerülni a sajnálkozást

A kezdeti erőfeszítés hamar kamatozik a jól működő közösségekben. A hallássérült gyermekek megtalálják a helyüket, és hamar kitűnnek más kiemelkedő képességeikkel, ügyességükkel, pl. sport, ábrázolás.

Az együttnevelésből származó előnyök

- a jó nyelvi környezet példája
- a sérültek céljaikat, eredményeiket az ép társaikéhoz mérik és ez jelentős húzóerőt jelent
- megtanulnak alkalmazkodni, megtapasztalják, hogy nem csak ők szorulnak a társaik segítségére
- keresik a viszonzási lehetőséget, a jó megfigyelőképességet, kezűgyességet igénylő feladatoknál
- az egészséges gyermekek szülei azt várják, hogy gyermekeik humán értékekkel gazdagodjanak

Gyakorlati teendők

Anyanyelvi fejlesztés

- a kommunikáció tevékenységének a megindítása, nyelvi kapcsolatteremtés formáinak az elsajátítása
- társadalmi, természeti környezet megismerése és az ezzel kapcsolatos szókincs és fogalomkincs bővítése
- a mindennapi élethelyzetekkel járó egyszerű nyelvi szólások, színtagmák (szószerkezet, szókapcsolat), egyszerű mondatok értése, reprodukálása
- minél több hangadós, verses, énekes, ritmusos játék alkalmazása
- nyelvi formába öntött spontán gyermeki megnyilvánulások reprodukciós gyakorlása
- változatos verbális tapasztalatgyűjtés
- versek és mesék dramatizálása, reprodukálása
- értelmi és nyelvi gyarapodás
- passzív, és aktív szókincs fejlesztése, bővítése, beszédtanulási képesség fejlesztése.

Játék

- a harmonikusan fejlett személyiség kialakításának megsegítése
- kommunikáció kialakítása, fejlesztése a szerepjátékokkal
- érzelmi tapasztalatainak gazdagítása, társas kapcsolatainak mélyítése
- a pedagógus ösztönző segítségének elfogadása, a hallókkal való kapcsolatfelvétel, és kapcsolattartás lehetőségeinek megteremtése
- konfliktusok megoldása a metakommunikációs eszközök használatával

- népi játékok játszása, megélése, megtanulása során a megismert, használt párbeszéd, szófordulatok
- szavak, kifejezések gyakorlása más típusú játékokban
- beszédre ösztönző környezet kialakítása
- a gyermekkel történt események, élmények eljátszása, kijátszása szerepjáték keretében
- dramatizálás, drámajáték, bábozás során, egyszerű mozgások és akusztikus sorok lejátszása
- mese elemek, a mese cselekvéseinek, fordulatainak újratörténő, mozgásos átélésével

Mozgás

- a testrészek gondozása, önkiszolgáló tevékenység fejlesztése, tudatos érzékszervgondozás
- a testi jóérzés szóbeli megfogalmazása, funkcióörömeinek tudatosítása
- testi ügyesség fejlesztése, test tudat kialakítása, a tér tudatos, mozgásos birtokba vétele
- a sikerélmény, az együttlét örömeinek tudatosítása

A külső világ tevékeny megismerése

- a természeti, és társadalmi környezet megfigyelésének képi és verbális megfogalmazása, tárgyainak megnevezése
- összefüggő, spontán beszéd kialakítása
- motiváció a környezet történéseinek megfigyelésére, a változások észrevételére, és annak megfogalmazására
- saját tapasztalatok és élmények eljátszása, az ismeretek nyelvi, szóbeli megfogalmazása
- kérdésre ösztönzés a megfigyelt változásokkal, jelenségekkel kapcsolatosan
- tudatos szókincsfejlesztés

Rajzolás, mintázás, kézimunka

- a táj, a természet, a saját környezet szépségének felfedezése, verbális megfogalmazása, az alkotó
- kedv kialakítása, megfelelő technikával történő megalkotása,
- a népi kismesterségekkel a kreativitás, a megismerő funkciók fejlesztése, tehetséggondozás

Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

- a hangokra, a beszédre való figyelem felkeltése
- hallási figyelem és megkülönböztető képesség fejlesztése
- a környezet hangjaira való felfigyelés és azok differenciálása
- hangszerek hangjának elemi szintű megkülönböztetése
- magas és mély hangok differenciálása
- népi mondókák, gyermekdalok egyenletes lüktetésének, ritmusának átvétele
- motiváció, és igény kialakítása a hallókkal való interakciókra

Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás formái

- kapcsolatteremtés vizuális csatornán keresztül: szemkontaktus felvétele, részvételi szándék
- csatlakozási technikák
- kapcsolatteremtés metakommunikációs eszközökkel, testbeszéddel: hívó, barátságos gesztusok, mimika, játékatadás, játékcseré
- kapcsolatteremtés akusztikus csatornán keresztül: hangadás, figyelemfelhívó hangok, hívás
- megmutatás, rámutatás, egyszerű kérdések

A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szintjei

- hallássérült gyermek és halló gyermek
- hallócsoporthoz felkészítése a kapcsolat felvételére
- más gyermekcsoportjainak felkészítése
- hallássérült gyermek, és szüleinek felkészítése
- folyamatos interakciók séták, kirándulások, játékok közben

Az együttműködés tényezői

- kommunikációs szándék, érzelmi kötődés, érdek, nyitottság, bizalom

A verbális kapcsolatok gyakori változatai

- köszönés, elköszönés, üdvözlés, hívás, meghívás, érdeklődés
- csodálat, elismerés, kölcsönös öröm és jóérzés nyelvi formája szomorúság, a bánat, az együttérzés nyelvi formái

Konfliktusmegoldó technikák (pl.: a drámapedagógia eszközei)

- megoldási kísérletek, kilépés a konfliktusból, arckifejezés, gesztusok lágyítása
- érintés, testkontaktus, megfelelő hangerő, hangnem
- túlzó gesztusok és indulatszavak kerülése, felelősségvállalás, bocsánatkérés, békítés

Látássérültek integrációja

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látás teljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni.

Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Az integrált nevelést elősegítő tényezők

- a sérült gyermek megfelelő önbizalma, jó kommunikációs képessége, reális önértékelése, ép társai iránti érdeklődése
- gyógypedagógus segítsége
- fontos a gyermek spontánul jelentkező önállósodási törekvéseinek figyelembe vétele
- az utánpótlás lehetőségeinek megteremtése
- megfelelő eszközök, játékok, (színes, a háttértől jól elütő, kellemes anyagú) jó megvilágítás
- a tér megfelelő kialakítása
- elfogadó légkör

Gyakorlati teendők, szervezési kérdések

- a szoba bútoraival, játékaival meg kell ismertetni a gyermeket
- ne változzon gyakran a bútorok, berendezések helye
- célszerű a különböző játéktevékenységek helyét kijelölni, középen maradjon megfelelő hely a gyengén látó gyermek számára, mely elősegíti tájékozódását, mozgásos félelmének leküzdését
- a nem használt játékokat minden kisgyermek rakja a helyére, így nincs balesetveszély
- a nagymozgást elősegítő játékoknál fontos a szabályok és a mozgásformák elsajátíttatása
- az óvodapedagógus feladata a testrészek irányok pontos megadása, letapogatható mozgásminta
- nyújtása, a gyermek mozdulatainak beállítása
- futó játékoknál foghassa a gyengén látó kisgyermek egy társ vagy az óvodapedagógus kezét
- csúszás, mászás, gurulás előtérbe helyezése, mert így az egész testével érzékelhet
- a mászóka, csúszda, hinta használata segíti a vestibuláris fejlesztést
- nagyobb tolható játékok (pl. dömper, talicska) biztosítása, így az akadályok időben érzékelhetővé válnak
- nem szabad leéptetni a különböző hangadási formákat, amikor egy új helyiségbe lép, vagy elbizonytalanodik
- a gyermek, pl. csettint, tapsol, csapja a lábát. ezek az auditív akadályszelést
- szolgálják a hangvisszaverődés lévén

- fontos a különféle anyagok jelenléte, mert ezek mindegyike információt hordoz
- hosszabb idő biztosítása egyes dolgok elvégzésénél, pl. öltözködés, foglalkozás stb.
- a kommunikáció során a mimika kieseik, mint visszajelzés, ezért fontos a beszéd, a megszólítás, az érintés
- a gyakorló játék ideje elhúzódik, a látás sérült gyermek szeret hangot adni a különböző tárgyakkal ezt lehetőleg hagyni kell
- építőjátékok közül célszerű olyat beszerezni, amelyek egymásra erősíthető darabokból állnak (egy-egy sikertelen mozdulat miatt még nem dől le)
- figyelni kell a segítségadás mértékére, formájára minden helyzetben, ne csökkenjen a gyermek önbizalom, kitartása
- a vizuális minta hiánya miatt fontos, a szerepjátékokhoz szükséges tárgyak helyét és funkcióját tanítani kell
- figyelni kell arra, hogy ne mindig ő játssza el a kisbaba szerepét (alárendelt szerep, de a figyelem középpontjában van)
- jelét tapintható tárgy jelezze mindenhol, öltözete praktikus, könnyen felvehető legyen kezdetben, egyszerre csak egy mozdulat tanítására kerüljön sor (háta mögött ülve és kezét a pedagógus kezére helyezve, hogy érezze a mozdulatot)
- közölni kell milyen étel, hol van a tányéron, engedni kell, hogy megtapinthatja az ételt az ujjával, pohárba töltésnél az ujját a pohárba lógathatja, mert így érzi, hogy meddig kell töltenie
- mennyiségélmény, számosság megélése oly módon történjen, hogy a tapintás útján érzékelhető legyen. Ezeket a tárgyakat úgy kell elhelyezni, hogy ne csússzanak el, pl. gyurmába nyomni, vagy karikába helyezni stb. ezekből domború képek is készíthetők, amit kézmagasságban a falra is ki lehet tenni

A gyógypedagógiai segítség, fejlesztés feladatai

- módszertani felkészítés az óvodapedagógusoknak az utazó gyógypedagógus által szervezett
- hospitálásokon, illetve tanfolyamokon, környezetbeli módosítás és eszközbeszerzés segítése céljából
- speciális foglalkozások, fejlesztések a gyermek számára (pl. látásnevelés), segédeszközök használatának tanítása

Gyakorlati teendők

A 3–6 éves korú gyengén látó gyermekek fejlesztésére a Paraszky-féle korrekció szolgál, mely komplex fejlesztést nyújt. Ez a gyógypedagógus feladata.

Anyanyelvi fejlesztés

Szívesen hallgasson mesét, verset, legyen olyan mondóka, amit ő is el tud egyedül mondani, a valóságban érzékelhető tárgyakról, növényekről, színekről, tulajdonságokról, állatokról alakuljanak ki fogalmai.

Játék

Játékkezdeményezésbe bekapcsolódik, utánzással abban részt vesz. A játékok során az elsajátított szabályokat alkalmazza, szívesen vesz részt akár szerepjátékokban is, és nem csak alárendelt szerepben.

Mozgás

A látássérülés, illetve a látás hiány okozta gátoltság leküzdése, a mozgásos játékokba való bekapcsolódás, a térbeli tájékozódás a látás felhasználásával, a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése. A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

A külső világ tevékeny megismerése

Bekapcsolódik a foglalkozásokba, tapintással két mennyiség közt különbséget tud tenni, tízes számkörben biztosan mozog manipulációval. Szűk környezetében a tájékozódáshoz szükséges támpontokat ismeri, és mer segítséget kérni a felnőttektől. Jól tájékozódik önállóan az intézmény általa is ismert helyiségeiben, nehézség esetén társaktól is mer segítséget kérni.

Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

Bekapcsolódik a foglalkozásokba, a körjátékokban részt vesz a társak, ill. az óvodapedagógus segítségével. Szívesen kipróbál egyszerű hangszereket, a megfelelő tanítás után próbálgatja az egyszerű tánclépéseket ő is.

Rajz, mintázás, kézi munka

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Az ábrázolás során egyre több anyagot és tulajdonságot ismer meg, a korábban esetlegesen hárított anyagokhoz fokozatosan hozzá tud szokni (bízattással, óvodapedagógusi mintaadással).

Eszközöket segítségadás mellett mer és tud használni, pl. olló; ragasztó. Ábrázolásnál az élénk színű, erős nyomatékot adó ceruzák és olajkréták, valamint a tempera a legmegfelelőbb.

Önkiszolgálás

A legegyszerűbben felvehető ruhadarabokat fel-és le tudja venni egyedül. Megfelelően fogja a kanalat és a poharat étkezésnél. Ismeri a mosdó berendezéseit, a tárgyak helyét. Bonyolultabb ruhadarabokat (gomb, zipzár, fűzős cipő) kevés segítséggel, ill. önállóan is fel és le tud venni. Középső csoporttól próbálja használni a villát, nagycsoporttól szívesen ismerkedik a kés használatával.

Az integrált nevelés várható előnyei

Az ép társak utánzási lehetőséget kínálnak szinte minden helyzetben, új, az otthonától eltérő környezetben kell tájékozódnia, tapasztalatokat szereznie. Az óvodai élet mindennapjaiban színes, változatos tevékenységek során sokféle tapasztalatot szerezhet saját testéről; környezetéről, társairól. A jól szervezett környezet és foglalkozás, a szükség esetén bátorító, segítő hozzáállás segít legyőzni a látássérülésből, ill. a látás hiányából adódó gátlást, félelmet. Az inger gazdag környezet, a sokféle tevékenységben való részvétel segít leépíteni az esetleges furcsa, sztereotip mozgásokat (pl. hintázás, szem nyomkodása stb.).

Forrás: A rákosmenti Mákvirág Óvoda pedagógiai programja

11. A gyermekvédelem feladatai

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységeink

Kiemelt feladatunk a jól átgondolt, megszervezett – koordinált – gyermekvédelmi munka, melynek egyik alapidokumentuma az 1991. évi LXIV. Törvény, ami a gyermekek jogairól szól, alapelvéből kiindulva, miszerint a gyermek érdeke minden más érdeket megelőz. Ilyen érdek a gyermek szükségleteinek kielégítésére irányuló törekvés, amely vonatkozik a gyermek elsődleges (biológiai) létére, lelki harmóniájára (biztonságérzet, kommunikáció) és szociális kapcsolataira. A 2003. évi Köznevelési törvény (47. §. B./) szerinti módosítása értelmében markánsan megjeleníti az egyéni differenciált fejlesztés módját, a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének a segítségét a helyi nevelési programunk.

Az új elvárásoknak megfelelően az IPR legfőbb jellemzőit figyelembe véve.

Gyermek- és ifjúságvédelmi munka az óvodában

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

Minden pedagógus az óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezek az érvényesülését.

Gyermekvédelmi felelős feladatai

- tájékoztatás (a felmerülő problémával kit, hol, milyen időpontban kereshet fel)
- a nevezett intézmények pontos címének átadása
- jelzések után a veszélyforrások feltárása, a veszélyeztetettség megállapítása, nyilvántartásba vétel
- rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése
- jelzőrendszer, információ áramlás biztosítása
- tájékoztat a szabadidős programokról

A helyi programban kitűzött feladatokat folyamatosan, minden pedagógus végzi, a gyermekvédelmi felelős irányításával.

Az óvodapedagógus feladata

Preventív gyermekvédelem

- csoportjában élő gyermekek szociális helyzetének figyelemmel kísérése
- a fejlődést veszélyeztető hatások minél korábbi felismerése
- a veszélyeztetettség elhárítására alkalmas intézkedés megtétele (jelzés)

A megfelelő szocializáció érdekében fontos feladat még a szemléletformálás, társadalmi tolerancia befolyásolása, alakítása.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, megvédje őket a testi-lelki, erkölcsi károsodásoktól, illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

A gyermekvédelem hatékonyságát az alábbi tevékenységekkel segítjük elő

- Rendszeres családlátogatások, szülői értekezletek, nyílt napok, ünnepélyek, estek, fogadóórára való behívás szervezése.
- Személyiségfejlesztő tréningek tartása az óvodai dolgozóknak.
- Szülők Klubja szervezése, mentálhigiénés foglalkozások tartása, tanácsadás szervezése szülők részére.
- Közös kirándulás évente 1-2 alkalommal egy szülő – egy gyermek alapon, illetve a családi kirándulások, munka délelőttök szervezése.
- Jogi segélyszolgálat szervezése szükség esetén
- Gyermeki és szülői jogok bemutatása, érvényesítésének módjait megismertetve.
- Havi gyermekvédelmi munkaközösségi foglalkozások óvoda-iskolaközi munkaközösség több célú intézményeknél.
- A csoportnaplókban egyénre szóló tervezés, nyomon követés.
- Fejlesztési lapok vezetése.
- Logopédiai ellátás.
- Óvodai szociális szolgáltatások lehetőség szerint: nappali ellátás, ingyenes étkeztetés, ruházati segély.
- Alapítványok létrehozása a gyermekekért.

- Segítségnyújtás megszervezése az új és pályakezdő kollégák részére a gyermekvédelmi munkához.
- Családgondozási munkában való részvétel.
- Kapcsolat a Gyermekjóléti Szolgálattal, esetmegbeszéléseken való részvétel.

A szülői jogok és kötelezettségek, a gyermeki jogok érvényesítése az óvodában

Az 1997. Évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, mely 1997. november 1. Napjától hatályos Magyarországon, az ENSZ által meghozott New York-i Egyezményhez illeszkedik. A nemzetközi egyezmény a gazdasági, szociális és kulturális jogok körében deklarálja, hogy a gyermek neveléséért, fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülők közösen felelnek, de az államnak megfelelő segítséget kell ehhez nyújtania.

A gyermek speciális védelmet élvez a családban és a társadalomban is.

A gyermek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére illetve megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

A gyermek védelmét biztosítják

- pénzbeli és természetbeni ellátások
- személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások
- személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szakellátások
- hatósági intézkedések

Az óvodai intézmény a prevenció mellett célul tűzte ki, hogy a hatáskörébe tartozó gyermekek problémáit felismerje, kezelje, az érintett gyermekek eseteit feldolgozza, a gondokat orvosolja a helyi társszerveivel, szakembereivel együtt. Ezen túl biztosítja a gyermekek számára mindazokat a jogokat és ellátásokat, amelyeket az intézmény számára a vonatkozó jogszabályok előírnak.

11.1. Az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelős tevékenységi köre a szülői jogok és kötelezettségek, a gyermeki jogok megvalósulása tekintetében

A szülői és gyermeki jogok

- A szülői joga és kötelezettsége, hogy gyermekét családjában gondozza, nevelje és biztosítsa számára a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéshez szükséges feltételeket.
- A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító családi környezetre.
- Joga van arra, hogy olyan családi nevelést kapjon, amelyben személyiségét kibontakoztathatja.
- Szüleitől, rokonaitól csak a törvényben előírtaknak megfelelően szakíthatják el.
- Külön élő szülők esetében kapcsolatot tarthat mindkét szülőjével.
- A szülő jogosult arra, hogy gyermeke nevelését segítő ellátásokról tájékoztatást, neveléséhez segítséget kapjon.
- Hátrányos és veszélyeztető környezetével szemben társadalmi segítséget igényelhet.
- Felzárkóztató, tehetségfejlesztő programokon való részvételét segíteni kell.
- A szülő feladatai közé tartozik, hogy gyermekét a közösen A szülő joga, hogy gyermeke egészségének megvédése érdekében segítséget kapjon.
- A szülő joga, hogy gyermekét mindenféle veszélytől megvédje, választott életpályán elindítsa.

Gyermekvédelmi cél

- A gyermeknek illetve családjának minden segítséget meg kell kapnia, hogy a gyermek saját vérszerinti családjában nevelkedhessen fel.
- A gyermekvédelmi intézkedések járuljanak hozzá a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez.
- Biztosítani kell a hátrányos helyzet sikeres ellensúlyozásához minden segítséget.
- Szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partneré téve, velük együttműködve törekedjünk a hátrányok csökkentésére, esélyegyenlőség biztosítására.

- Az állam megfelelő segítséget, támogatást nyújtson ahhoz, hogy a gyermekek egészséges fejlődése biztosítva legyen (pl.: védőnői hálózat, házi gyermekorvos, családsegítő szolgálat, közoktatási intézmények, nevelési tanácsadó alapellátási feladataival).
- A szülőnek minden segítséget meg kell kapnia, hogy a gyermekét megvédje a veszélyeztető körülményektől.
- A gyermek védelmét pénzbeli és természetbeni ellátások, személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szakellátások, hatósági intézkedések biztosítják.
- A szülő köteles a gyermekét az érdekei figyelembevételével támogatni, és a lehetőségeihez mérten a legkedvezőbb feltételeket biztosítani a számára.

Óvodapedagógus feladatai

- Családlátogatás során tájékozódás a családok körülményeiről.
- A hátrányos helyzetű gyermekek felmérése, jelzés gyermekvédelmi felelős felé.
- A veszélyeztetett tanulók felmérése, jelzés gyermekvédelmi felelős felé.
- Együttműködés szemlélet formálása a szülők körében: szülői értekezletek, fogadóórák, szükség szerinti családlátogatások során.
- Külön élő szülők esetében hatósági végzés beszerzése, annak tekintetében, hogy ki jogosult a gyermek óvodából történő elvitelére. (ennek hiányában nem tagadható meg egyik szülőtől sem a szülői jog gyakorlása).
- Nyilvántartásba vett gyermekek fokozott figyelemmel kísérése.
- A családokkal kapcsolattartás: személyes beszélgetések, tapintatos tanácsadás.
- Időpont egyeztetés a gyermekvédelmi felelőssel, a szülő problémájának megoldására, egyéni tanácsadásra.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése, fejlődési napló vezetése.
- Hátránykompenzáló, tehetségfejlesztő programok szervezése, vezetése: egyéni fejlesztés, DIFER programcsomag alkalmazása.
- Szociális hátrányok csökkentése, sikeres iskolakezdés lehetőségének megteremtése, holland mintájú OPSTAP program alkalmazásával, szülői közreműködéssel.
- A prevenció érdekében: Az egészséges életmódra nevelés feladatainak kiemelt kezelése.

- Az intézményvezető által megszervezett egészségügyi szűrővizsgálatok (fogászati, szemészeti, ortopédiai és hallás vizsgálatok) lebonyolítása.
- Szükség esetén, javaslatétel soron kívüli szűrővizsgálatra.
- Mindennapos testnevelés foglalkozásokon láb- és tartásjavító feladatok alkalmazása.
- A gyermekek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása a családi körülményei folyamatos megfigyelése.
- Veszélyeztető körülmény feltárása érdekében rendkívüli családlátogatás a gyermekvédelmi felelőssel együtt.
- A gyermek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése.
- A szülők felkérése a gyermek érdekét szolgáló beszoktatásban való részvételre.
- A rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése.
- A rendszertelen óvodalátogatás esetén, jelzés intézményvezetőnek, gyermekvédelmi felelősnek.

Gyermekvédelmi felelős feladatai

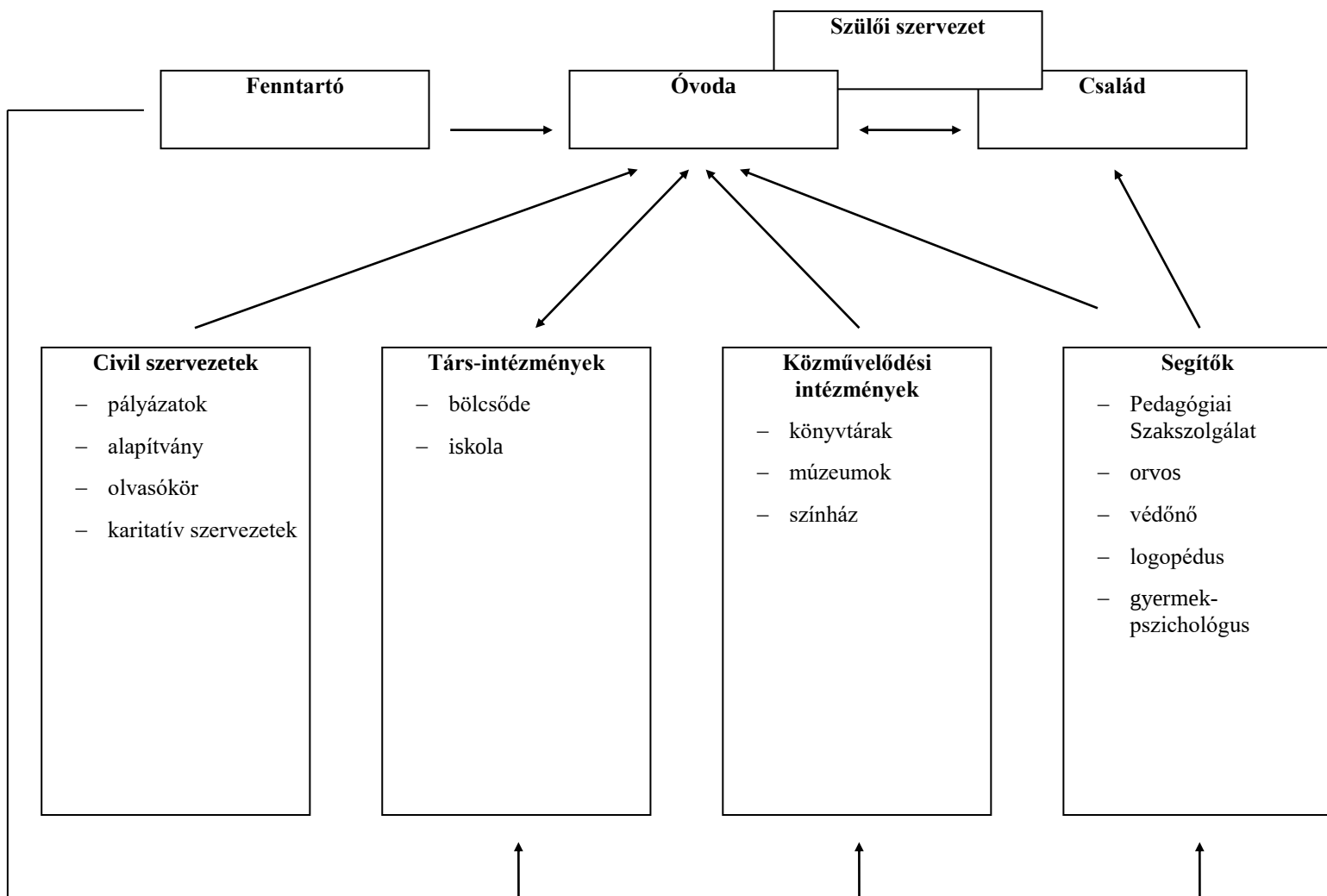
- A szeptemberi szülői értekezleten tájékoztatja a szülőket, a rendszeres fogadóórák helyéről, idejéről, valamint ismerteti a gyermeki és szülői jogokat, azok érvényesítésének módjait.
- Az intézményben a Szülők Híradóján közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeket nyilvántartásba veszi.
- A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet típusának és súlyosságának mérlegelése alapján, a további teendőkre javaslatot készít.
- Egyeztetet a Gyermekjóléti Szolgálattal, a gyermekvédelmi koordinátorokkal.
- Személyre szabott tájékoztatást ad a szociális támogatási lehetőségekről (rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, ingyenes étkeztetés igénylésének módjáról), a gyermekjóléti szolgáltatásokról.
- A nyilvántartásba vett gyermekek problémáinak megoldása érdekében együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal (védőnő,

egészségügyi ellátók, családsegítő szolgálat, nevelési tanácsadó, alapítványok, egyesületek...)

- A gyermekjóléti szolgálat felkérésére esetmegbeszéléseken való részvétel.
- Az egészségtudat alakítása érdekében Szülői Fórumokat szervez, gyermekorvosi, védőnői tanácsadással.
- Szemléletformálása, egyéni esetek kezelése, megfelelő szakemberhez irányítás, az esetek kimenetelének nyomon követése.
- Kapcsolattartás és együttműködés az egészségügyi ellátókkal, védőnői hálózattal.
- A pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén jelzéssel él a gyermekjóléti szolgálat felé, illetve gyermekbántalmazás, súlyos elhanyagolás, súlyos veszélyeztető magatartás esetén hatósági eljárást kezdeményez.
- A gyermekbántalmazás vélelme esetén, orvosi vizsgálatot kezdeményez.
- Az orvosi látogatás birtokában kezdeményezi a hatósági intézkedést.
- Családlátogatáson a rendszeres óvodalátogatás jelentőségének hangsúlyozása, szemléletformálás.
- Rendszeresen óvodáztatásról a gyermekjóléti szolgálat és a jegyző tájékoztatása.
- A védőnői hálózattal együttműködve segíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek minél korábbi óvodába kerülését.

Ha a nevelési, oktatási intézmény, a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Gyermekjóléti Szolgálattól. A gyermekek szüleit, a tanév elején tájékoztatni kell a gyermekvédelmi felelős személyéről és arról, hogy hol, mikor kereshető fel!

12. Óvodáink kapcsolatrendszere

A család

Kiemelt helyen szerepel óvodánkban a családdal való szoros kapcsolattartás. Az óvodába lépéstől kezdve a családdal együtt vállaljuk azt a felelősséget, hogy a gyermekek személyiségalakulása megfeleljen képességeiknek. Az együttnevelés segíti az egyéni képességek kibontakoztatását, a tehetséggondozást és az esélyegyenlőség megteremtését egyaránt.

Az óvodai beiratkozást megelőzi a „nyitott kapuk” program, mely arra hivatott, hogy az óvodaválasztás előtt a szülők és gyerekek tájékozódhassanak az óvodánkban folyó munkáról, betekintést nyerjenek az óvoda mindennapjaiba.

A felvételt nyert gyermekek szüleit az intézményvezető szülői értekezleten tájékoztatja óvodánk működési rendjéről, valamint hasznos információkat ad a gyermekek óvodai életének szokásairól, hagyományairól, nevelési elveiről.

Óvodába lépés előtt az óvodapedagógusok meglátogatják a gyermekeket a szülői házban, ahol megismerkednek egymással, a család klímájával, a gyermekek családban elfoglalt helyével.

Jó kapcsolatot alakítanak ki a szülőkkel, amely kölcsönös bizalmon alapul. A gyermek óvodai élete során kicserélik tapasztalataikat a neveléssel kapcsolatban.

A közös programok, jó gyakorlataink megvalósítása, családi sportnap, gyermeknap, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére. Fontosnak tartjuk, hogy az ünnepek kiemelkedjenek az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

Fontosnak tartjuk, hogy minden évben a csoportok nyílt napot, napokat tartsanak, így biztosítjuk a szülőknek a napi életbe való betekintést. A szülők személyes élményei alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak a gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről.

A családi házzal történő kapcsolattartási formáit igyekszünk körültekintően megszervezni, mely az információk áramoltatását, szemléletformálást, tartalmi munkánk szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

Kapcsolattartás formái

- Óvodába kerülés előtt, családlátogatás
- Befogadás, elfogadás (anyás beszoktatás)
- Napi kapcsolattartás (a gyermek érkezésekor és hazabocsátáskor)
- Szülői értekezletek (szülők, szülői szervezet) igény szerint fogadóóra.
- Nyílt napok, munkadélutánok, szülőkkel együtt szervezett ünnepek, rendezvények

A család-óvoda együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei

- Közös programjaink bővítése.
- Tájékoztató kiadvány „Hírmondó” újság szerkesztése szülőknek.
- Szülői fórumok szervezése.
- Óvoda – iskola programokon való közös részvétel (szülő – gyermek – óvónő)

Bölcsőde

A gyermekek harmonikus és zökkenőmentes óvodába kerülése érdekében jó kapcsolatot tartunk fenn városunk bölcsődéivel. Intézményünk védőnőjétől és a bölcsődei gondozónőktől igyekszünk tájékozódni az óvodánk iránt érdeklődő szülőkről, gyermekekről. Kiemelt figyelemmel kísérjük a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodázását.

Kapcsolattartás formái

Tájékozódó megbeszélések, szülői értekezletek, információ és tapasztalatcsere.

A fenntartó

A vezető az óvoda eredményes működtetése érdekében jó kapcsolatot alakít ki az önkormányzattal. Az óvoda gazdaságilag részben önálló, ezért állandó kapcsolatban van a Közgazdasági Irodával. A családok nehéz anyagi körülményei miatt a gyermekétkeztetés és más szociális ellátás érdekében kapcsolatban van a Népjóléti Irodával. A jó oktató-nevelő munka hatékonysága érdekében napi kapcsolatot tartunk a fenntartóval. Valamint szükség szerint más önkormányzati irodákkal is, például: Műszaki Iroda - az óvoda állagának megóvása érdekében.

Kapcsolattartás formái

Napi kapcsolattartás (e-mail, telefon, személyes találkozók, igazgatói értekezletek).

Szülői Szervezet

A Szülői Szervezet közvetítő szerepet tölt be az óvoda és a szülők között a nevelő-oktató munka zavartalan működése érdekében. Tevékenységét, jogosultságát a törvényi előírásoknak megfelelően végzi, az intézmény: Szülői szervezet belső felépítése és működési szabályzata alapján. Segítséget nyújt az óvodai ünnepek, rendezvények megrendezésében.

Figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét.

A gyermekek csoportját érintő kérdésben tájékoztatást kérhetnek az óvoda vezetőjétől, és az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein

Kapcsolattartás formái

- értekezletek
- a szervezet által megrendezésre kerülő, ünnepek, rendezvények, munkadélutánok

A Szülői Szervezet és az óvoda együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei

- Nevelési kérdésekben – igény szerint – tanácsadás és segítségnyújtás.
- Vélemény és javaslattevő jogkörének szélesebb körben történő érvényesítése.
- A Szülői Szervezet éves munkatervének bővítése a tartami munka erősítése érdekében.

Iskola

Óvodánk tartalmas kapcsolatot alakított ki és ápol városunk több intézményével különös tekintettel körzeti iskolánkkal. Az eddig kialakított jó kapcsolatot továbbra is fenntartjuk, mélyítjük a közösen benyújtott pályázatokkal, valamint pedagógusi, szülői és gyermek rendezvényekkel. A gyermekek iskolába kerülésének zökkenőmentessé tétele érdekében kiemelt jelentőségű számunkra az alsó tagozatos nevelőkkel való kapcsolattartás. Meghívjuk őket bemutatókra, tapasztalatcseréket végzünk, spontán és szervezett beszélgetésekkel.

A 6-7 éves gyermekekkel minden tanévben meglátogatjuk az első osztályosokat.

A tehetséggondozás érdekében figyelemmel kísérjük, és képességeikhez mértén fejlesztjük az egyéni tehetségeket, például: ének-zene, testnevelés stb.

Figyelemmel kísérjük a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részvételi arányát a közös programokon, valamint fontosnak tartjuk, hogy a külterületeken lakó óvodás gyermekek is rész vegyenek ezeken a rendezvényeken integrációs törekvéseink jegyében és esélyegyenlőségük biztosítása érdekében.

Kapcsolattartás formái

- közös ünnepek, rendezvények, szülői értekezletek
- közös pályázatok
- látogatások

Gyermekjóléti Szolgálat

Az óvoda gyermekorvosa, védőnői szűrővizsgálatokat végeznek a nagycsoportos gyermekek körében (hallás, látás és egyéb vizsgálatok). A többi csoportban évente és szükség szerint minden gyermeknél, amit az egészségügyi könyvben regisztrálnak.

A gyermekfogászat évente szűrővizsgálatot végez a gyermekek körében az óvodapedagógus a kezelésre szoruló gyermekeket, elkíséri, ha a szülő igényli.

Az óvoda kapcsolatot tart a Pedagógiai Szakszolgálattal, Képességvizsgáló Intézettel, pszichológussal, logopédussal, akik segítséget nyújtanak a gyermekeknek, szülőknek.

Kapcsolattartás formái

- gyermekorvosi és fogorvosi szűrő vizsgálatok
- a pedagógiai szakszolgálat által szervezett továbbképzéseken való aktív részvétel valamint a gyermekekkel kapcsolatos szűrővizsgálatok, fejlesztések.
- közös pályázatokon való részvétel

Közművelődési Intézmények

Az intézmények programajánlatának kiválasztásakor arra törekszünk, hogy megfeleljen a gyermekek életkori sajátosságainak, valamint nevelési feladataink megvalósítását elősegítse. Az óvodapedagógusok megszervezik a nagyobb gyermekek körében a színház-, tárlat-, múzeum-, könyvtárlátogatást.

Esetenként a városban szervezett rajzversenyen, sportversenyen vesznek részt a tehetséges gyermekek.

Fontosnak tartjuk, hogy a választott programok óvodánk nevelési céljaival, feladataival összeegyeztethetők legyenek

Kapcsolattartás formái

- bábszínházi és mozi előadások, tárlatok látogatása
- hangszerbemutatók, kishangversenyek
- könyvtári programokon és városi rendezvényeken aktív részvétel

Civil Szervezetek

Óvodáink, sikeresen működő alapítvánnyal rendelkeznek. A bevételekből az udvari és csoportszobai játékokat, eszközöket újítjuk fel. Alapítványunkkal és pályázatokon elnyert, célzott adományok pénzeszközeivel kívánjuk továbbfejleszteni az óvoda tárgyi feltételeit.

Kapcsolattartás formái

- civil szervezetek, alapítványok jótékonyági gyermekműsorán való részvétel
- alapítványi pályázatok, rendezvények, programok

Az óvoda és az egyház kapcsolata

Intézményeinkben törvényi kötelezettségeinknek eleget téve lehetőséget biztosítunk gyermekeinknek a szülők igényei alapján a hit és vallásgyakorlás lehetőségeinek biztosítására.

Kapcsolattartás formái

- Hitoktatás (Református)
- Domonkos Rendi nővérek (Katolikus hittan)

13. A Pedagógiai Program felülvizsgálati terve

A program felülvizsgálata 4 évente történik.

A következő felülvizsgálat ideje a mindenkori törvényi szabályozás szerint esedékes.

Amennyiben a fenntartó intézkedési tervében meghatározottak, vagy a törvényi szabályozás változtatása megkívánják, megnyitjuk a programot a szükséges változtatások végrehajtása érdekében.

A vizsgálat elemei

Az óvodavezetés intézmény működésére gyakorolt hatása

- irányítási funkciók, döntési mechanizmusok
- óvónők, szakmai munkaközösségek eredményeinek elismerése
- szülők képviselőjének működtetése, együttműködés
- nevelési folyamatok elemzése, ellenőrzése
- az óvoda szakmai, pedagógiai eredményei

Humán erőforrás, gazdálkodás

- óvónők fejlesztése: belső továbbképzés programja, külső továbbképzések
- óvónők szakmai munkamegosztása, az óvoda felelősi rendszere

Források felhasználása

- anyagi források: fenntartó, önerő, szülők
- információs források: szakmai információk (konferenciák, képzések stb.)
- belső optimalizálásának eredményessége

Az értékteremtő folyamat

- az óvoda teljesítményadatainak kezelése
- gyerekekről vezetett feljegyzések,
- felelősségi rendszer működésének hatékonyságának

Az óvodát igénybevevők elégedettsége

Fenntartó részéről

- gazdálkodási mutatók jellemzői
- nevelési feladatok jellemzői
- oktatáspolitikai távlati koncepciójának való megfelelés

Szülők elégedettsége

- tájékoztatásuk eljárásai
- kapcsolattartás módjai - hatékonyságuk
- szülők képviseletének szervezete

Az óvoda dolgozóinak elégedettsége

- munkakörülmények
- az óvoda szervezetsége

Részvétel a város életében

- Az óvoda társintézményekkel való viszonya, kommunikáció, kooperáció.
- Az óvoda menedzselése.
- Részvétel a település kulturális életében.

A vizsgálat lépései

- a vizsgálati program összeállítása
- dokumentumok összegyűjtése
- a vizsgálatban résztvevők kiválasztása
- a feladatok tisztázása elosztása
- a módszerek, eszközök megválasztása
- a vizsgálat eszközeinek elkészítése
- a vizsgálatban résztvevők tájékoztatása
- dokumentumok elemzése
- kontroll vizsgálatok
- végső elemzés

14. Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai Programjának érvényessége:

2025. szeptember 1.- 2030. augusztus 31.

Az óvodai program felülvizsgálatának időpontja

A Hódmezővásárhelyi Megyei Jogú Város Önkormányzati Közoktatási Intézkedési Tervében szereplő -esetlegesen bekövetkező változtatások- miatt, vagy a törvényi változtatások miatt a pedagógiai programunk érvényességi határidején belüli koherencia vizsgálata esedékessé válhat.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

A Pedagógiai Program (továbbiakban PP) elérhető honlapunkon

A PP teljes, egységes szerkezetének megtekintésére és helyben történő tanulmányozására a székhely/tagintézmények irodahelyiségei vannak kijelölve munkanapokon 8.00-16.00 óra között.

Záradék

A Pedagógiai Program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az óvoda korábban kiadott Pedagógiai Programja.

A fenti Pedagógiai Program egységes szerkezetben, a teljes óvodai programot tartalmazza.